European Commission

Joint Research Centre

როგორ შევიმუშაოთ მდგრადი ენერგეტიკისა და კლიმატის სამოქმედო გეგმა (მეკსგ/SECAP) აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებისთვის

მერების შეთანხმების სახელმძღვანელო

დავიდე, მ., ბასტოსი, ჯ., ბეზერა, პ., ერნანდეს მორალი, გ., პალერმო, ვ., პიტალისი, მ., ტოდესკი, ვ., ტრევილი, ა., ბარბოსა, პ., პისონი, ე., მელიკა, გ.

2026

ეს დოკუმენტი წარმოადგენს ევროკომისიის სამეცნიერო და კვლევითი სამსახურის „ერთობლივი კვლევითი ცენტრის (JRC) -ს პუბლიკაციას. მისი მიზანია ევროპული პოლიტიკის შემუშავების პროცესისთვის მტკიცებულებებზე დაფუძნებული სამეცნიერო მხარდაჭერის უზრუნველყოფა. ამ პუბლიკაციის შინაარსი არ ასახავს ევროკომისიის პოზიციას ან მოსაზრებას. არც ევროკომისია და არც კომისიის სახელით მოქმედი რომელიმე პირი არ იღებს პასუხისმგებლობას ამ პუბლიკაციის შესაძლო გამოყენების შედეგზე ამ პუბლიკაციაში გამოყენებული მეთოდოლოგიისა და მონაცემების ხარისხის შესახებ ინფორმაციის მისაღებად, რომელთა წყაროს არ წარმოადგენს არც ევროსტატი და არც კომისიის სხვა სამსახური, მომხმარებლი უნდა დაუკავშირდეს შესაბამის წყაროს. რუკებზე გამოყენებული აღნიშვნები და მასალის წარმოდგენა არ გულისხმობს ევროკავშირის მხრიდან რაიმე მოსაზრების გამოხატვას ნებისმიერი ქვეყნის, ტერიტორიის, ქალაქის ან ადმინისტრაციის ან მისი ხელისუფლების სამართლებრივ სტატუსთან დაკავშირებით, ან მისი საზღვრების ან საზღვრების დელიმიტაციასთან დაკავშირებით.

საკონტაქტო ინფორმაცია

სახელი: ჯულია მელიკა
მისამართი: ევროკომისია, ერთობლივი კვლევის ცენტრი, Via E. Fermi 2749, 21027 Ispra (VA), იტალია
ელ. ფოსტა: giulia.melica@ec.europa.eu
ტელ.: +39 0332 78 9842

ერთობლივი კვლევითი ცენტრი

https://joint-research-centre.ec.europa.eu

JRC145839
EUR 40715

ბეჭდვა ISBN 978-92-68-39779-4 ISSN 1018-5593 doi:10.2760/2472045 KJ-01-26-197-EN-C
PDF ISBN 978-92-68-39778-7 ISSN 1831-9424 doi:10.2760/1581660 KJ-01-26-197-EN-N

ლუქსემბურგი: ევროკავშირის გამომცემლობა, 2026

© ევროკავშირი, 2026

ევროკომისიის დოკუმენტების ხელახალი გამოყენების პოლიტიკა ხორციელდება კომისიის 2011 წლის 12 დეკემბრის 2011/833/EU გადაწყვეტილებით კომისიის „დოკუმენტების ხელახალი გამოყენების შესახებ“ (OJ L 330, 14.12.2011, გვ. 39) შესაბამისად. თუ სხვა რამ არ არის მითითებული, ამ დოკუმენტის ხელახალი გამოყენება ავტორიზებულია Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) ლიცენზიით (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/). ეს ნიშნავს, რომ ხელახალი გამოყენება დაშვებულია შესაბამისი წყაროს მითითებით და ნებისმიერი შესაძლო ცვლილების მითითებით.

ევროკავშირის საკუთრებაში არ არსებული ფოტოების ან სხვა მასალის ნებისმიერი გამოყენების ან რეპროდუცირებისთვის ნებართვა პირდაპირ უნდა მიიღოთ საავტორო უფლებების მფლობელებისგან.
გრაფიკული დიზაინი: ბაგდაგულ ტანი
გარეკანის გვერდის ილუსტრაცია, © www.freepik.com

პუბლიკაციის ავტორები: დავიდე, მ., ბასტოსი, ჯ., ბეზერა, პ., ჰერნანდეს მორალი, გ., პალერმო, ვ. და სხვ., როგორ შევიმუშაოთ მდგრადი ენერგიისა და კლიმატის სამოქმედო გეგმა (მეკსგ/SECAP) აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებში, ევროკავშირის პუბლიკაციების ოფისი, ლუქსემბურგი, 2026, https://data.europa.eu/doi/10.2760/1581660, JRC145839.

შინაარსი

აბსტრაქტი 3

სამადლობელი 4

წინასიტყვაობა 5

1. შესავალი 6

1.1. მერების შეთანხმება კლიმატისა და ენერგეტიკიდან მერების გლობალურ შეთანხმებამდე 6

1.2. მერების შეთანხმება აღმოსავლეთით 8

1.3. კლიმატისა და ენერგეტიკის რეგიონულიპოლიტიკის კონტექსტი 9

1.4. სახელმძღვანელოს შესახებ 10

2. მდგრადი ენერგეტიკისა და კლიმატის სმოქმედო გეგმა მეკსგ / SECAP 12

2.1. რა არის მეკსგ /SECAP? 12

2.2. მასშტაბი 14

2.3. ვადები 16

2.4. მეკსგ/ SECAP-ის ძირითადი ელემენტები 17

3. მეკსგ/SECAP-ის საწყისი ფაზა 20

3.1. პოლიტიკური ვალდებულება და ოფიციალური ჩართულობა 20

3.2. ყველა შესაბამისი მუნიციპალური დეპარტამენტის ჩართულობა 21

3.2.1. შესაბამისი ორგანიზაციული სტრუქტურების შექმნა 21

3.2.2. ადამიანური რესურსების მობილიზაცია 24

3.3. დაინტერესებული მხარეების ჩართულობა და ეფექტური კომუნიკაცია 25

3.3.1. დაინტერესებული მხარეების გამოვლენა და აღრიცხვა 26

3.3.2. როგორ ჩავრთოთ დაინტერესებული მხარეები 27

3.3.3. კომუნიკაცია 30

3.3.4. სამართლიანობის, თანასწორობისა და გენდერული საკითხების გათვალისწინება 32

4. არსებული მდგომარეობის შეფასება და მიზნების განსაზღვრა 35

4.1. ადგილზე არსებული სიტუაციის გონივრული შეფასება 35

4.1.1. სათბურის გაზების ემისიის ინვენტარიზაცია 35

4.1.2. რისკისა და მოწყვლადობის შეფასება 36

4.1.3. ენერგომოხმარებისა და სიღარიბის შეფასება 38

4.2. საერთო ხედვისა და ამბიციური მიზნების განსაზღვრა 41

4.2.1. კლიმატის პოლიტიკის მიმოხილვა რეგიონში 41

4.2.2. გრძელვადიანი ხედვის ჩამოყალიბება 46

4.2.3. მიზნები და ამოცანები 46

5. ღონისძიებების დაგეგმვა და სტრატეგიები 52

5.1. ყოვლისმომცველი ქმედებების მომზადება 52

5.1.1. ღონისძიებების შემუშავება 52
5.1.2. ჰაერის ხარისხის სარგებლისა და სათბურის გაზების შერბილების ქმედებების ადგილობრივი ჰაერის ხარისხზე ზემოქმედების შეფასება 59
5.1.3. მზადება განხორციელებისა და მონიტორინგისთვის 60
5.2. საჭირო დაფინანსების იდენტიფიცირება და უზრუნველყოფა 61
5.3. მეკსგ/SECAP-ის მიღება და წარდგენა 63
6. მეკსგ/SECAP-ის განხორციელება და მონიტორინგი 64
6.1. დეტალური განხორციელების სტრატეგიები, ეტაპები და ინდიკატორები 64
6.2. პროგრესის მონიტორინგი და ანგარიშგება 66
7. კოორდინინაცია და მხარდაჭერა მცირე მუნიციპალიტეტებისთვის 69
7.1. ერთობლივი მეკსგ/SECAP-ები 69
7.2. შეთანხმების კოორდინატორები 70
8. დასკვნები 71
ლიტერატურა 72
აბრევიატურებისა და განმარტებების სია 75
სარკმელები 76
სურათები 77
ცხრილები 78

აბსტრაქტი

აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებში მერების შეთანხმება კლიმატისა და ენერგეტიკისთვის (CoM East) 2011 წელს ამოქმედდა. მას შემდეგ მისი მასშტაბები გაფართოვდა და გაძლიერდა. ეს დოკუმენტი CoM East ინიციატივის მუნიციპალიტეტებს აწვდის კონტექსტს, მიზნებს, მეთოდოლოგიურ პრინციპებს, პროცედურებსა და საუკეთესო პრაქტიკას მდგრადი ენერგიისა და კლიმატის სამოქმედო გეგმის (მეკსგ/SECAP) შესამუშავებლად. იგი ეფუძნება CoM-ის ევროკავშირის სახელმძღვანელოს ძირითად ნაწილს, რომლის შინაარსიც ადაპტირებულია აღმოსავლეთ პარტნიორობის კონტექსტისა და სპეციფიკისგათვალისაწინებით, რათა CoM East-ის ხელმომწერებს მიაწოდოს მორგებული ინფორმაცია და მითითებები ხელმძღვანელობა მეკსგ/SECAPის შემუშავების სრული პროცესის განმავლობაში.

სამადლობელი

ეს ნაშრომი შემუშავდა ერთობლივი კვლევითი ცენტრის (JRC) მიერ, ევროკომისიის გაფართოებისა და აღმოსავლეთ სამეზობლო პოლიტიკის გენერალურ დირექტორატთან (DG ENEST) ადმინისტრაციული შეთანხმების ფარგლებში. გვსურს მადლობა გადავუხადოთ DG ENEST-ს „მერების შეთანხმების აღმოსავლეთის“ ინიციატივის მხარდაჭერისთვის. ასევე, მადლობას ვუხდით „მერების შეთანხმების აღმოსავლეთის“ ტექნიკურ დახმარების ჯგუფს მათ მიერ ხელმომწერებთან და პრაქტიკოსებთან გაწეული სამუშაოსთვის.

ეს დოკუმენტი ეფუძნება 2025 წელს გამოცემულ ევროკავშირის მერების შეთანხმებისსახელმძღვანელოს ევროკავშირის მუნიციპალიტეტებისთვის „როგორ შევიმუშაოთ მდგრადი ენერგიისა და კლიმატის სამოქმედო გეგმა (მეკსგ/SECAP).

ავტორები ასევე მადლობას უხდიან კრისტიანთეილს JRC-ის ენერგოეფექტურობისა და განახლებადი ენერგიის განყოფილების ხელმძღვანელს, მტკიცე მხარდაჭერისა და ხელმძღვანელობისთვის.

ავტორები

დავიდე მ., ბასტოს ჯ., ბეზერა პ., ერნანდეს მორალ გ., პალერმო ვ., პიტალის მ., ტოდესკი ვ., ტრევილ ა., ბარბოსა პ., პისონი ე., მელიკა გ.

წინასიტყვაობა

„მერების შეთანხმება კლიმატისა და ენერგეტიკისთვის აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებში“ (CoM East) 2011 წელს დაიწყო და მორგებული იყო აღმოსავლეთ პარტნიორობის (EaP) ქვეყნების კონკრეტულ საჭიროებებზე. ამჟამად, ის მოიცავს შემდეგ ქვეყნებს: სომხეთი, აზერბაიჯანი, საქართველო, მოლდოვას რესპუბლიკა და უკრაინა.

ყოვლისმომცველი, თანმიმდევრული ინსტრუქციებით, ეს სახელმძღვანელო ეხმარება CoM East-ის მუნიციპალიტეტებს დაბალ ნახშირბადიანი, მდგრადი და ინკლუზიური საზოგადოების ჩამოყალიბებაში, რითაც მნიშვნელოვან როლს ასრულებს მათ თემებში მდგრადობის კულტურის ხელშეწყობაში.

ეს სახელმძღვანელო განიხილავს მდგრადი ენერგეტიკისა და კლიმატის სამოქმედო გეგმების (მეკსგ/SECAP) დაგეგმვის, შემუშავების, განხორციელებისა და მონიტორინგის მნიშვნელოვან ასპექტებს. იგი აგებულია 10 ძირითად ელემენტზე, რომლებიც აუცილებელია მთელი პროცესის წარმატებისთვის და რომელთა ირგვლივ უნდა იმოქმედონ მუნიციპალიტეტებმა:

1. მუნიციპალური საბჭოს (ან მისი ეკვივალენტური გადაწყვეტილების მიმღები ორგანოს) პოლიტიკური ვალდებულება და ფორმალური ჩართულობა
2. ყველა შესაბამისი მუნიციპალური სამსახურის მობილიზება
3. დაინტერესებული მხარეების ჩართულობა და ეფექტური კომუნიკაცია
4. ადგილობრივი მდგომარეობის გონივრული ანალიზი
5. საერთო ხედვისა და ამბიციური მიზნების განსაზღვრა
6. ძირითადი გამოწვევების მოსაგვარებლად ყოვლისმომცველი ღონისძიებების მომზადება
7. ადეკვატური დაფინანსების იდენტიფიცირება და უზრუნველყოფა
8. მეკსგ/SECAP-ის მიღება და წარდგენა
9. დეტალური განხორციელების სტრატეგიები, ეტაპებითა და ინდიკატორებით
10. მონიტორინგი და ანგარიშგება

2008 წლის შემდეგ, მისი დაარსების დღიდან, ევროკომისიის ერთობლივი კვლევითი ცენტრი (JRC) პასუხისმგებელია CoM ინიციატივის სამეცნიერო, ტექნიკური და მეთოდოლოგიური მხარდაჭერის უზრუნველყოფაზე. JRC-ის როლია უზრუნველყოს ინიციატივის შესაბამისობა ევროკავშირის კლიმატისა და ენერგეტიკის პოლიტიკასთან, ასევე მისი ურთიერთშესაბამისობა. JRC-ის მანდატის მნიშვნელოვანი ნაწილია დაეხმაროს ხელმომწერებს სამოქმედო გეგმების შემუშავებასა და განხორციელებაში, რაც მოიცავს მეთოდოლოგიური სახელმძღვანელოების შექმნას პროცესის ხელშეწყობის მიზნით.

ეს სახელმძღვანელო წარმოადგენს 2018 წელს (კონა და სხვ. 2018) გამოქვეყნებული წინა სახელმძღვანელოს „როგორ შევიმუშაოთ მდგრადი ენერგიისა და კლიმატის სამოქმედო გეგმა (მეკსგ/SECAP) აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებში“ მნიშვნელოვან განახლებას.. იგი იძლევა განახლებულ ინფორმაციას ვალდებულებების შესახებ, ევროპული და საერთაშორისო კლიმატის პოლიტიკის მიზნების პროგრესის შესაბამისად . გარდა ამისა, იგი გვთავაზობს დამატებით მითითებებს CoM East სთვის ენერგეტიკული სიღარიბის საკითხთან დაკავშირებითს . დოკუმენტი მიჰყვება ახალ სტრუქტურას, რომელიც უზრუნველყოფს იოლს და გასაგებ ენაზე წაკითხვას და ფარავს სხვადასხვა აუდიტორიის საჭიროებებს დასაკმაყოფილებლად.

JRC-ის სამომავლო მუშაობა შეიძლება ფოკუსირებული იყოს მეთოდოლოგიური სახელმძღვანელო მითითებების სხვა რეგიონული მერების ინიციატივების კონტექსტთან ადაპტაციაზე.

1. შესავალი

1.1. მერების შეთანხმება კლიმატისა და ენერგეტიკიდან მერების გლობალურ შეთანხმებამდე

ევროკომისიამ, ევროკავშირის კლიმატისა და ენერგეტიკის პირველი პაკეტის მიღების შემდეგ, კლიმატურ გამოწვევების დაძლევაში მუნიციპალიტეტების პოტენციალის აღიარებით და მუნიციპალიტეტების მიერ მდგრადი ენერგეტიკული პოლიტიკის განხორციელების ხელშეწყობის მიზნით, 2008 წელს წამოიწყო „მერების შეთანხმება კლიმატისა და ენერგეტიკისთვის“ (CoM) ინიციატივა. ამ ინიციატივის მიზანი იყო ნებაყოფლობითი ვალდებულებისთვის მზად მყოფი, ევროკავშირის ქვეყნების ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების გაერთიანება და ჩართვა კლიმატის ცვლილების საწინააღმდეგო პროცესებში. და, ამ მიზნით, შეეთავაზებინა მათთვის მდგრადი ენერგეტიკული პოლიტიკის შემუშავების ჰარმონიზებული მეთოდოლოგიები და ანგარიშგების ჩარჩოები, რათა მათ, სათბურის გაზების ემისიების შემცირების ამბიციები რეალობად ექციათ. თავდაპირველ, ვალდებულება განისაზღვრა შემდეგანირად: მდგრადი ენერგეტიკის სამოქმედო გეგმის (SEAP) განხორციელებით, საბაზისო წელთან შედარებით, მუნიციპალიტეტების მიერ, 2020 წლისთვის, სათბურის აირების ემისიების მინიმუმ 20%-იანი შემცირება.

2014 წელს ევროკავშირის ადაპტაციის სტრატეგიის მიღების შემდეგ, ევროკომისიამ წამოიწყო დამოუკიდებელი ინიციატივა, სახელწოდებით „მერები ადაპტაციისთვის“, რომელიც დაეფუძნა „მერების შეთანხმების“ იმავე პრინციპებს, მაგრამ ფოკუსირდა კლიმატის ცვლილებასთან ადაპტაციაზე. 2015 წელს „მერების შეთანხმებისა“ და „მერების ადაპტაციის“ ინიციატივები გაერთიანდა „მერების შეტანხმება კლიმატისა და ენერგეტიკისთვის“ დასახელებით (CoM), რის შემდეგაც გამკაცრდა ევროკავშირის მუნიციპალიტეტებისთვის კლიმატის ცვლილების შერბილების ვალდებულება, და სატბურის აირების საწყისი 20% იანის შემცირების ნაცვლად განისაზღვრა ემისიების მინიმუმ 40%-ით შემცირების მიზანი 2030 წლისთვის. ასევე, იგივე ინიციატივაში ინტეგრირებული იქნა კლიმატის ცვლილებასთან ადაპტაციის ადგილობრივი ღონისძიებებიც.

ევროკავშირის კლიმატის პოლიტიკის მასშტაბისა და ამბიციის გაზრდის შემდეგ, ევროკავშირის მერების შეთანხმების (CoM) ინციატივამაც გაზარდა საკუთარი ვალდებულება და 2050 წლისთვის ნახშირბადნეიტრალიტეტის მიღწევის მიზანი განსაზღვრა, ადგილობრივი მდგრადობისა და ადაპტაციის გაუმჯობესების ასევე, საფრთხო, მდგრადი და ხელმისაწვდომი ენერგიის უზრუნველყოფის სტრატეგიების საშულებით. 2021 წლის აპრილიდან ინიციატივის ხელმომწერ ევროკავშირის მუნიციპალიტეტებს ხელმომწერებს მოეთხოვებათ შეიმუშაონ ღონისძიებები, რომლებიც 2030 წლისთვის 1990 წლის დონესთან შედარებით სათბურის გაზების ემისიებს მინიმუმ 55%-ით შეამცირებს და 2050 წლისთვის მათ დასახლებებს კლიმატურ-ნეიტრალურს გახდის და მათ მედეგობისად და ენერგოუსაფრთხოებას ამაღლების საშუალებით (სურათი 1). შესაბამისად,, ამჟამად ინიციატივა სამ ქვაკუთხედზეა დაფუძნებული: სათბურის გაზების ემისიების შემცირება, კლიმატის ცვლილებასთან ადაპტაცია და ენერგეტიკული სიღარიბის შემცირება. ამ სამი მიმართულებით აღებული თამამი ვალდებულებებითა და ღონისძიებებით, მუნიციპალიტეტები მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ ევროპული მწვანე შეთანხმების მიზნებისა და პარიზის შეთანხმების უმაღლესი ამბიციების მიღწევაში.

უფრო ფართო გაგებით, ევროკავშირის მერების შეთანხმება ევროკავშირის მიერ წამოწყებული მზარდი რაოდენობის ინიციატივების ნაწილია, რომლებიც მიზნად ისახავს ქალაქების, დაბებისა და რეგიონების მხარდაჭერას ადგილობრივ დონეზე კლიმატის ცვლილებასთან გამკლავების მცდელობებში, მათ შორისაა ევროკავშირის მისია 2030 წლისთვის 100 კლიმატ-ნეიტრალური და ჭკვიანი ქალაქის შესახებ,

ევროკავშირის მისია კლიმატის ცვლილებასთან ადაპტაციის შესახებ და ევროკავშირის „მწვანე ქალაქის შეთანხმება“.[1]

სურათი 1. მერების შეთანხმების განვითარება 2050 წლამდე

წყარო: მერების შეთანხმების ევროპის ვებგვერდი

2008 წლის შემდეგ, ევროკომისიის მხარდაჭერის წყალობით, რომელიც მერების შეთანხმების ინიციატივის „აღმოსავლეთ და სამხრეთ სამეზობლო ქვეყნებში“ (2011წ.) და მოგვიანებით სუბსაჰარის აფრიკის ქვეყნებში გაფართოებას ემსახურებოდა (2012წ.), მერების შეთანხმება (CoM) ინიციატივა გაიზარდა და გაცდა ვროკავშირის ფარგლებს,

2017 წელს, მერების შეთანხმება მერების კომპაქტს შეერწყა[2], რის შედეგადაც ცმოყალიბდა მერების კლიმატისა და ენერგეტიკის გლობალური შეთანხმება (GCoM). წლების განმავლობაში, GCoM გადაიქცა ქალაქებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობების უდიდეს საერთაშორისო ალიანსად, რომელსაც აერთიანებს გრძელვადიანი ხედვა – ხელი შეუწყოს და მხარი დაუჭიროს ნებაყოფლობით ქმედებებს კლიმატის ცვლილებასთან საბრძოლველად და დაბალნახშირბადიანი მდგრადი საზოგადოებისკენ გადასასვლელად. GCoM-ის მხარდაჭერის ფარგლებში, ევროკომისიამ დააფინანსა რეგიონული და ეროვნული შეთანხმების ოფისები ამერიკასა და აზიაში.

რეგიონული ოფისების, მუნიციპალური და რეგიონული ქსელებისა და ეროვნული მთავრობების მხარდაჭერით, GCoM აერთიანებს ნებაყოფლობითი ვალდებულების მქონე მუნიციპალიტეტებს ვ, მხარი დაუჭიროონ და წარმოაჩინონ ადგილობრივი წვლილი პარიზის შეთანხმების მიზნების მიღწევაში. ეს კოალიცია აერთიანებს 147 ქვეყანის, 13558 მუნიციპალიტეტს, რომელტა საერთო მოსახლეობა აღწევს 1.2 მილიარდზე მეტ ადამიანს (მსოფლიო მოსახლეობის თითქმის 15%) (მერების გლობალური შეთანხმება, 2024) .

ყველა ეს ინიციატივა ერთობლივად, წარმოაჩენს ევროკომისიის ძლიერ და მზარდ ძალისხმევას ერთგულებას ადგილობრივი თემების მხარდაჭერის მიმართ, ასევე მრავალდონიანი მმართველობის მიდგომის მნიშვნელობას მდგრადი ენერგეტიკისა და კლიმატის ცვლილების ამბიციური ქმედებების ხელშესაწყობად.

---

1 ამ ინიციატივების შესახებ დამატებითი ინფორმაცია ხელმისაწვდომია ევროკომისიის ვებგვერდზე „ადგილობრივი და რეგიონული კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებული ქმედებები“, რომელიც ხელმისაწვდომია შემდეგ ბმულზე: https://climate.ec.europa.eu/eu-action/local-and-regional-climate-action_en

2 მერების შეთანხმება გაეროს მერებსა და ქალაქის ჩინოვნიკებს შორის ერთობლივი ძალისხმევის შედეგი იყო, რომლის მიზანიც სათბურის გაზების ემისიების შემცირება, პროგრესის თვალყურის დევნება და კლიმატის ცვლილების შედეგებისთვის მზადება იყო. ინიციატივა, რომელიც ლიმა-პარიზის სამოქმედო დღის წესრიგის (LPAA) ნაწილია, 2014 წელს ნიუ-იორკში გაეროს კლიმატის სამიტზე წამოიწყო ქალაქებისა და კლიმატის ცვლილების საკითხებში გაეროს სპეციალურმა წარმომადგენელმა, მაიკლ რ. ბლუმბერგმა, მსოფლიოს გლობალური ქალაქების ქსელების – C40 Cities Climate Leadership Group (C40), Local Governments for Sustainability (ICLEI) და United Cities and Local Governments (UCLG) ხელმძღვანელობით – UN-Habitat-ის, გაეროს წამყვანი სააგენტოს, მხარდაჭერით ურბანულ საკითხებში.

1.2. მერების შეთანხმება აღმოსავლეთით

2011 წლის სექტემბერში, „მერების შეთანხმების“ ინიციატივა გავრცელდა აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებზე და დაიწყო „მერების შეთანხმების აღმოსავლეთით“ ინიციატივა. პირველ ფაზაში (2011-2015) ჩართული იყო აღმოსავლეთ პარტნიორობისა და ცენტრალური აზიის რეგიონის 11 ქვეყანა. 2017 წლიდან ინიციატივა მორგებული იყო აღმოსავლეთ პარტნიორობის (EaP) ქვეყნების კონკრეტულ საჭიროებებზე და დღეს ის მოიცავს სომხეთს, აზერბაიჯანს, საქართველოს, მოლდოვას რესპუბლიკასა და უკრაინას.

თავდაპირველად ენერგიის მოხმარებასთან დაკავშირებული ემისიების შემცირებაზე იყო ფოკუსირება, ხელმომწერებმა 2020 წლისთვის CO_2- ის ემისიების მინიმუმ 20%-ით შემცირება და მდგრადი ენერგიის სამოქმედო გეგმის (SEAP) შემუშავება და განხორციელება აიღეს ვალდებულებად. 2016 წლიდან კი, 2030 წლისთვის ემისიების 30%-ით შემცირების მიზნის დასახვით და კლიმატის ცვლილებასთან ადაპტაციის ჩართვით, „მერების შეთანხმება აღმოსავლეთის“ მუნიციპალიტეტები SEAP-ების (მდგრადი ენერგეტიკის სამოქმედო გეგმა) შემუშავებიდან მეკსგ/SECAP-ების (მდგრადი ენერგიისა და კლიმატის სამოქმედო გეგმა)ის შემუშავებაზე გადაერთნენ. „მერების შეთანხმება აღმოსავლეთის“ ემისიების შემცირების 2030 წლის მიზანი 2021 წელს კიდევ უფრო გაიზარდა და 35%-ს მიაღწია.

ამჟამად, რეგიონული გრძელვადიანი ვალდებულება მიზნად ისახავს CO_2- ის (და შესაძლოა სხვა სათბურის გაზების) ემისიების მინიმუმ 60%-ით შემცირებას 2050 წლისთვის 1990 წლის ემისიების დონესთან შედარებით, ან მინიმუმ 40%-ით 2050 წლისთვის 2005 წლის შემდგომი საბაზისო წლის ემისიების დონესთან შედარებით, ეროვნულად განსაზღვრული წვლილის (NDCs) ვალდებულებების შესაბამისად უფრო ამბიციური გრძელვადიანი მიზნების დასახვისა და 2050 წლისთვის კლიმატის ნეიტრალიტეტის მიღწევის მცდელობებით. გარდა ამისა, ხელმომწერები იღებენ ვალდებულებას, მიიღონ ზომები მათი ტერიტორიების მდგრადობის გასაზრდელად. კლიმატის ცვლილების ზეგავლენასთან ადაპტაციით, ასევე ენერგეტიკული სიღარიბის წინააღმდეგ საბრძოლველად, როგორც ერთ-ერთი მთავარი ქმედება სამართლიანი გარდაქმნისა და ხელმისაწვდომ, უსაფრთხო და მდგრად ენერგიაზე წვდომის უზრუნველსაყოფად.

2025 წლის იანვრის მონაცემებით, მერების შეთანხმება – აღმოსავლეთითაერთიანედა სომხეთის, აზერბაიჯანის, საქართველოს, მოლდოვას რესპუბლიკისა და უკრაინაის 540 მუნიციპალიტეტს, და შესაბამისად ხელს უწყობდა ამ მუნიციპალიტეტებში ეფექტური კლიმატური პოლიტიკისა და სტრატეგიების შემუშავებასა და განხორციელებას (დევიდი და სხვ. 2026). მერების შეთანხმების თანახმად, ხელმომწერები ნებაყოფლობით იღებენ ვალდებულებას შეიმუშაონ და განახორციელონ მდგრადი ენერგეტიკისა და კლიმატის სამოქმედო გეგმა (მეკსგ/SECAP), რომელიც წარმოადგენს სტრატეგიულ და სამოოპერატიულ ინსტრუმენტს, მასში დეტალურადაა აღწერილი, თუ როგორ აპირებს მუნიციპალიტეტი შეასრულოს საკუთარი ვალდებულებები შეთანხმების სამი მიმართულებით: სათბურის გაზების (GHG) ემისიების შემცირება, კლიმატის ცვლილებასთან ადაპტაცია და ენერგეტიკული სიღარიბის შემსუბუქება. მეკსგ/SECAP-ი ადგენს მიზნებსა და ამოცანებს, რომლებიც უნდა იქნას მიღწეული გრძელვადიანი სტრატეგიული ხედვის ფარგლებში, ასევე აყალიბებს დაგეგმილი ღონისძებების განხორციელების გზამკვლევს, ეროვნული და საერთაშორისო ვალდებულებებსა და სტრატეგიების შესაბამისად.

წინმდებარე სახელმძღვანელოს მიზანია აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნების მუნიციპალიტეტებისთვის, შესაბამისი მითითებების საშუალებით, მეკსგ/SECAPყოვლისმომცველი, თანმიმდევრული და ეფექტური სამოქმედო გეგმის – მეკსგ/SECAP-ის შემუშავებისა და განხორციელების პროცესის მხარდაჭერა

1.3. კლიმატისა და ენერგეტიკის რეგიონულიპოლიტიკის კონტექსტი

აღმოსავლეთ პარტნიორობა (EaP) 2009 წელს დაფუძნდა, როგორც ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის (ENP) აღმოსავლეთ განზომილება. პარტნიორობის მიზანია ევროკავშირსა და მის წევრ სახელმწიფოებს აღმოსავლეთ ევროპისა და სამხრეთ კავკასიის „პარტნიორ ქვეყნებთან“ პოლიტიკური და ეკონომიკური ურთიერთობების განმტკიცება და გაღრმავება. აღმოსავლეთ პარტნიორობა მხარს უჭერს მრავალი გლობალური პოლიტიკური მიზნის მიღწევას, მათ შორისაა კლიმატის ცვლილების შესახებ პარიზის შეთანხმება და გაეროს 2030 წლის დღის წესრიგის მდგრადი განვითარების მიზნები (SDGs). EaP-ის მიზანია, ევროკავშირის საგარეო და უსაფრთხოების პოლიტიკის გლობალურ სტრატეგიის[3] შესაბამისად, წვლილი შეიტანოს ევროკავშირის მეზობლების სტაბილურობის, კეთილდღეობისა და მდგრადობის გაზრდის პროცესში.

2017 წელს აღმოსავლეთ პარტნიორობის მე-5 სამიტზე მიღწეული შეთანხმების თანახმად, საკუთარი „2020 წლისთვის 20 შედეგის“ მეშვეობით[4], აღმოსავლეთ პარტნიორობა მუშაობდა საერთო რეფორმების დღის წესრიგზე, რათა მიღწეულიყო შედეგები და გაუმჯობესებულიყო ცხოვრება ოთხი ძირითადი პოლიტიკური მიმართულებით: (1) უფრო ძლიერი ეკონომიკა; (2) უფრო ძლიერი მმართველობა; (3) უფრო ძლიერი დაკავშირებულობა; და (4) უფრო ძლიერი საზოგადოება – გენდერის, სამოქალაქო საზოგადოების, მედიისა და სტრატეგიული კომუნიკაციის გამჭოლ მიზნებთან ერთად.

2019 წელს ფართომასშტაბიანმა და ინკლუზიურმა კონსულტაციამ საფუძველი ჩაუყარა 2020 წლის შემდგომ დღის წესრიგს, რის შედეგადაც შეიქმნა ერთობლივი კომუნიკაცია: „აღმოსავლეთ პარტნიორობის პოლიტიკა 2020 წლის შემდეგ: მედეგობის გაძლიერება – აღმოსავლეთ პარტნიორობა, ერთობლივი სარგებლისათვის“[5] და „საბჭოს გადაწყვეტილებები 2020 წლის შემდგომი პერიოდის აღმოსავლეთ პარტნიორობის პოლიტიკის შესახებთვის“[6], რომელიც მოიცავს პარტნიორობის ახალ ხედვას, სადაც მედეგობა/მდგრადობა ყოვლისმომცველი პოლიტიკის ჩარჩოდაა წარმოჩემილი და და მოცემულია ხუთი გრძელვადიანი პოლიტიკური მიზანი. სხვა საკითხებთან ერთად, ევროკავშირი, მისი წევრი სახელმწიფოები და პარტნიორი ქვეყნები შეთანხმდნენ, რომ ერთად იმუშავებენ მედეგი, მდგრადი და ინტეგრირებული ეკონომიკის ხელშეწყობისა და გარემოსდაცვითი და კლიმატისადმი მდგრადობის პროგრესის მისაღწევად.

ეს ახალი დღის წესრიგი უფრო დეტალურად არის ასახული 2021 წლის ივლისში მიღებულ „ერთობლივსამუშაო დოკუმენტში: აღდგენა, მდგრადობა და რეფორმები: 2020 წლის შემდგომი აღმოსავლეთ პარტნიორობის პრიორიტეტები“[7] აღმოსავლეთ პარტნიორობის ახალი დღის წესრიგი მოიცავს ქვეყნების თითოეული პარტნიორი ქვეყნისთვის ფლაგმანური ინიციატივების ერთობლიობას და მმართველობის საკითხებს, რომელიც ხელს შეუწყობს ინვესტიციების მხარდაჭერას და შენარჩუნებას, ასევე ხელს შეუწყობს ისეთი მდგრადი და სამართლიანი საზოგადოებების კონსოლიდაციას, რომლებიც არავის ტოვებს უყურადღებოდ. გეგმის მიზანია 17 მილიარდ ევრომდე სახელმწიფო და კერძო ინვესტიციების მოზიდვა სხვადასხვა პრიორიტეტულ სფეროში, რაც მოიცავს გაუმჯობესებულ სატრანსპორტო კავშირს, მცირე და საშუალო საწარმოებისთვის დაფინანსებაზე წვდომას, კაპიტალში ინვესტიციებს კონკურენტუნარიანობის გასაძლიერებლად და ევროკავშირის ღირებულებათა ჯაჭვებში ინტეგრაციისთვის, ციფრული გარდაქმნის მხარდაჭერას, გარემოსა და კლიმატის ცვლილებისადმი მდგრადობაში ინვესტიციებს, მათ შორის

3 საგარეო და უსაფრთხოების პოლიტიკის გლობალური სტრატეგია

4 2020 წლის 20 მიღწევადი შედეგი

5 აღმოსავლეთ პარტნიორობის პოლიტიკა 2020 წლის შემდეგ: მდგრადობის გაძლიერება – აღმოსავლეთ პარტნიორობა, რომელიც ყველასთვის სასარგებლოა

6 საბჭოს დასკვნები აღმოსავლეთ პარტნიორობის პოლიტიკის შესახებ 2020 წლის შემდეგ

7 ერთობლივი შტაბის სამუშაო დოკუმენტი: აღდგენა, მდგრადობა და რეფორმა: 2020 წლის შემდგომი აღმოსავლეთ პარტნიორობის პრიორიტეტები

ენერგოეფექტურობას, ჯანმრთელობის დაცვისა და ადამიანური კაპიტალის განვითარებას.

კლიმატის ცვლილებასა და მდგრად ენერგიას პირდაპირ და ირიბად ეხება 2025 წლის ათი მთავარი მიზნიდან რამოდენიმე, რომლებსაც მაღალი ტრანსფორმაციული გავლენა აქვთ მოქალაქეებსა და ბიზნესზე, როგორიცაა:

- მდგრად ენერგეტიკაში ინვესტირება შესაძლებლობას მისცემს დაახლეობით 250000-ჯახს მინიმუმ 20%-ით შეამციროს ენერგიის მოხმარების
- გარემოსა და კლიმატის სფეროში ინვესტიციების განხორციელება, რათა კიდევ 3 მილიონ ადამიანს მიეცეს უსაფრთხო წყლის მომსახურებაზე წვდომის საშუალება; ჰაერის ხარისხის მონიტორინგი და გაუმჯობესება 300 ქალაქში.
- ინვესტირება მდგრად და ჭკვიან დაკავშირებადობაში, მათ შორის 3000 კმ პრიორიტეტული გზებისა და რკინიგზის მშენებლობაში ანდა განახლებაში.

ამ პოლიტიკური კონტექსტის ფარგლებში, აღმოსავლეთ პარტნიორობის მერების შეთანხმების ინიციატივა აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებში აერთიანებს მუნიციპალიტეტებისა და სხვა დაინტერესებული მხარეებს, რათა მხარი დაუჭიროს აღმოსავლეთ პარტნიორობის მიზნებს და ამავდროულად, მხარი დაუჭიროს გრძელვადიან საერთაშორისო, ევროკავშირის და ეროვნულ მიზნებს შერბილების, ადაპტაციისა და ენერგეტიკული სიღარიბის კუთხით.

სარკმელი 1. სახელმძღვანელოში გამოყენებული ძირითადი განმარტებები

შერბილება(მიტიგაცია) – ადამიანის ჩარევა ემისიების შესამცირების ან სათბურის გაზების შთანთქმის გაძლიერეის მიზნით. კლიმატურ პოლიტიკაში შერბილების ღონისძიებებს წაროადგენენ ტექნოლოგიები, პროცესები ან პრაქტიკა, რომლებიც ხელს უწყობენ შერბილებას, მაგალითად, განახლებადი ენერგიის ტექნოლოგიები, ნარჩენების მინიმიზაციის პროცესები და საზოგადოებრივი ტრანსპორტით მგზავრობის პრაქტიკა. შერბილების შესაძლებობა მოიცავს ტექნოლოგიას ანდა პრაქტიკას, რომელიც შედეგადაც მცირდება სათბურის გაზების (GHG) ემისიები (IPCC 2022) .

ადაპტაცია(შეგუება) – არსებულ ან მოსალოდნელ კლიმატურ პირობებთან და მის შედეგებთან ადაპტაციის პროცესს, რათა შემცირდეს ზიანი ან სარგებელი მიიღოთ ახალშექმნილი შესაძლებლობებიდან. ბუნებრივ სისტემებში ეს ეხება ფაქტობრივ კლიმატთან და მის შედეგებთან ადაპტაციის პროცესს; ადამიანის ჩარევამ შეიძლება ხელი შეუწყოს მოსალოდნელ კლიმატთან და მის შედეგებთან ადაპტაციას. ადაპტაციის ვარიანტები მოიცავს სტრატეგიებისა და ღონისძიებების ერთობლიობას, რომლებიც ხელმისაწვდომია და შესაფერისია ადაპტაციის მოსაგვარებლად. არაადაპტაციურმა ქმედებებმა (არაადაპტაციამ) შეიძლება გამოიწვიოს კლიმატთან დაკავშირებული უარყოფითი შედეგების გაზრდილი რისკი, მათ შორის სათბურის გაზების ემისიების ზრდით, კლიმატის ცვლილების მიმართ მოწყვლადობის ზრდით ან შეცვლით, უფრო უთანასწორო შედეგებით ან კეთილდღეობის შემცირებით, ახლა ან მომავალში. ყველაზე ხშირად, არასაკმარისი ადაპტაცია იწვევს გაუთვალისწინებელ შედეგებს (IPCC 2022) .

ენერგეტიკული სიღარიბე საყოფაცხოვრებო ენერგომოხმარების იმგვარი შემცირება, რომელიც უარყოფითად აისახება მოსახლეობის ჯანმრთელობასა და კეთილდღეობაზე. მას ძირითადად სამი ძირითადი მიზეზი განაპირობებს: i) ენერგიის ხარჯების მაღალი წილი ii) დაბალი შემოსავალი iii) შენობებისა და ტექნიკის დაბალი ენერგოეფექტურობა[8].

1.4. სახელმძღვანელოს შესახებ

დღიდან მისი დაარსებისა, ევროკომისიის ერთობლივი კვლევითი ცენტრი (JRC) პასუხისმგებელია მერების შეთანხმების ინიციატივისთვის სამეცნიერო, ტექნიკური და მეთოდოლოგიური მხარდაჭერის გაწევაზე JRC-ის როლია უზრუნველყოს ინიციატივის შესაბამისობა შეთანხმების კლიმატისა და ენერგეტიკის რეგიონულ ვალდებულებებთან, ასევე მისი სამეცნიერო თავსებადობა და სანდოობა. JRC-ის მანდატის მნიშვნელოვანი ნაწილია დაეხმაროს ხელმომწერ მუნიციპალიტეტებს სამოქმედო

[8] ევროკომისიის ვებგვერდი ენერგეტიკული სიღარიბის შესახებ

გეგმების შემუშავებასა და განხორციელებაში, რაც მოიცავს მეთოდოლოგიური სახელმძღვანელოების შექმნასაც.

2025 წლის CoM East-ის სახელმძღვანელოს მიზანია აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნების მუნიციპალიტეტებისთვის ყოვლისმომცველი, თანმიმდევრული და ეფექტური მეკსგ/SECAP-ის შემუშავებაშისთვის საჭირო სახელმძღვანელო პრინციპების მომზადება და მიწოდება. CoM East-ის სახელმძღვანელო ასახავს მთელი პროცესის მიმოხილვას და მეკსგ/SECAP-ის მომზადების ძირითად ელემენტებს. იგი წარმოადგენს CoM East-ის ხელმომწერებისა და მუნიციპალიტეტების საკვანძო ნაბიჯებისა და პრინციპების სახელმძღვანელოს, რომლებსაც სურთ კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებულ საქმიანობაში ჩართვა ინიციატივის მეშვეობით. CoM East-ის ხელმომწერებს შეუძლიათ დაეყრდნონ ხუთ დამატებით დოკუმენტს, რომლებიც შემუშავებულია CoM EU-ისთვის და რომლებიც იძლევა დამატებით დეტალურ მითითებებს ტექნიკურ ასპექტებზე და შეესაბამება CoM East-ის კონტექსტს:

1. როგორ მოვამზადოთ სათბურის გაზების ემისიის ინვენტარიზაცია
2. როგორ მოვამზადოთ რისკებისა და მოწყვლადობის შეფასება
3. როგორ მოვამზადოთ ენერგეტიკული სიღარიბის შეფასება
4. როგორ დავგეგმოთ შერბილების, ადაპტაციისა და ენერგეტიკული სიღარიბის შემცირების ღონისძიებები
5. ფინანსური ინსტრუმენტები შერბილების, ადაპტაციისა და ენერგეტიკული სიღარიბის ღონისძიებებისთვის

ეს სახელმძღვანელო წარმოადგენს 2018 წლის ვერსიის „როგორ შევიმუშაოთ მდგრადი ენერგიისა და კლიმატის სამოქმედო გეგმა (მეკსგ/SECAP) აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებში“ (კონა და სხვ. 2018) მნიშვნელოვან განახლებას. იგი იძლევა განახლებულ ინფორმაციას ვალდებულებების შესახებ, საერთაშორისო კლიმატის პოლიტიკის მიზნების პროგრესის შესაბამისად და სიღრმისეულ მითითებებს ადგილობრივი კლიმატის ადაპტაციის შესახებ. გარდა ამისა, იგი გვთავაზობს დამატებით მითითებებს GCoM-ის საერთო ანგარიშგების ჩარჩოს (CRF) შემუშავების შემდეგ, კერძოდ, ენერგიაზე ხელმისაწვდომობისა და ენერგეტიკული სიღარიბის საკითხების შესახებ.

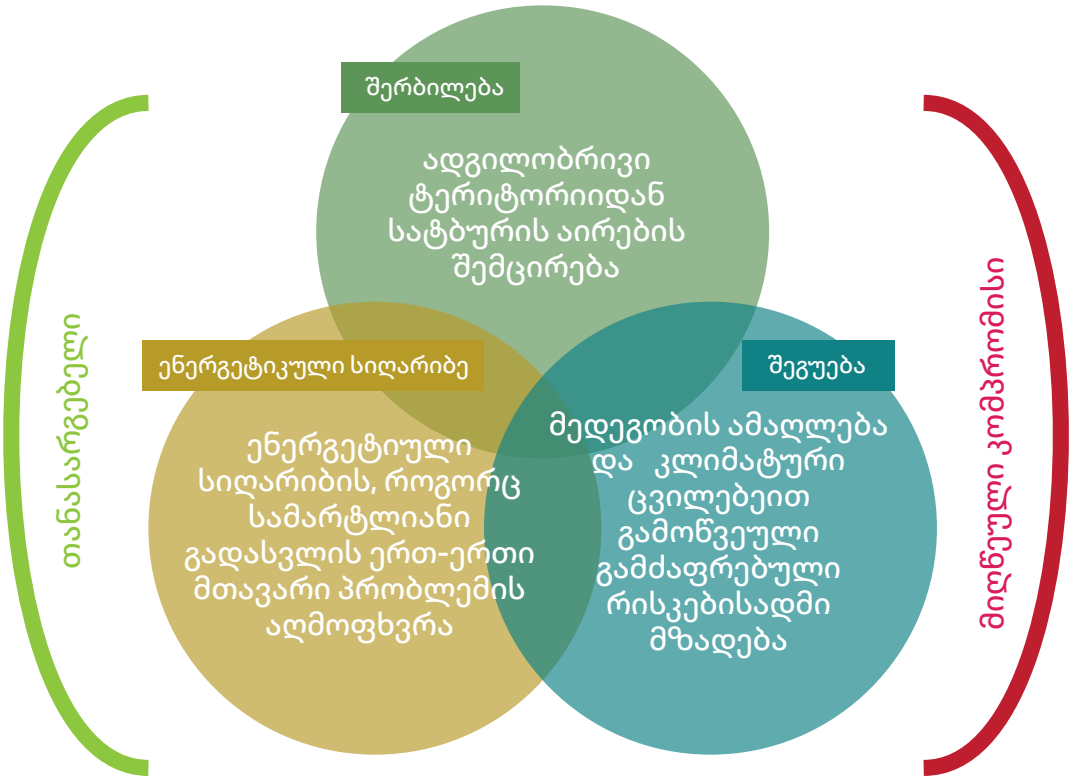
2. მდგრადი ენერგეტიკისა და კლიმატის სმოქმედო გეგმა მეკსგ / SECAP

2.1. რა არის მეკსგ /SECAP?

მდგრადი ენერგიისა და კლიმატის სამოქმედო გეგმა (მეკსგ/SECAP) არის ინტეგრირებული, სტრატეგიული და საოპერაციო გეგმა – ოფიციალურად დამტკიცებული მუნიციპალური საკრებულოს(არჩევითი ორგანოს) მიერ – რომელიც ასახავს ვალდებულებებსა და ღონისძიებებს კლიმატის ცვლილების გამოწვევებთან გამკლავებისა და მდგრადი ენერგეტიკული გადასვლის მიზნით შესაბამისი მუნიციპალიტეტში. მეგსკ-ს მუნიციპალური უწყებები ამუშავებენ, ადგენენ მიზნებსა და ამოცანებს, რომლებიც უნდა იქნას მიღწეული გრძელვადიანი სტრატეგიული ხედვის ფარგლებში ასევე, ამ მიზნების მისაღწევად სხვადასხვა სექტორში განსახორციელებელი ღონისძიებების ერთობლიობას და განხორციელების გზამკვლევს, რომელიც შეესაბამება ან აღემატება ეროვნულ და საერთაშორისო ვალდებულებებს

მეკსგ/ მეკსგ/SECAP სტრუქტურირებულია სამი ქვაკუთხედის გარშემო, კერძოდ, კლიმატის ცვლილების შერბილება, კლიმატის ცვლილებასთან ადაპტაცია და ენერგეტიკული სიღარიბე, რომლებიც შეიძლება წარმოდგენილი იყოს ერთ ინტეგრირებულ დოკუმენტში ან ცალკეულ დოკუმენტებში (სურათი 2) . სურათი 2. მეკსგ/SECAP-ის სამი ქვაკუთხედი . თითოეული ქვაკუთხედისთვის ის ადგენს მიზანს და განსაზღვრავს, კონკრეტულ ვადებსა და ვალდებულებებს გრძელვადიანი სტრატეგიის ქმედებებად გარდაქმნით. მეკსგ/SECAP-ის შემუშავება, პირველ რიგში, უნდა ეფუძნებოდეს არსებული ადგილობრივი სიტუაციის ანალიზსა და შეფასებას.

სურათი 2. მეკსგ/SECAP-ის სამი ქვაკუთხედი

წყარო: JRC-ის შემუშავება, რომელიც დაფუძნებულია CoM East-ის ვალდებულების ტექსტზე[9]

პირველი ეტაპისთვის, ზემოაღნიშნული სამი მიმართულებით არსებული სიტუაციის ანალიზისთვის, უნდა შემუშავდეს შემდეგი სამი ინსტრუმენტი:

- **საბაზისო ემისიების ინვენტარიზაცია** (BEI) არის საბაზისო წლის სათბურის გაზების ემისიების კადასტრი. ის განსაზღვრავს ტერიტორიაზე ემისიების სხვადასხვა წყაროს და ეხმარება ხელმომწერებს სათბურის გაზების ემისიების შემცირების მიზნის მისაღწევად საუკეთესო ღონისძებებისა და შესაძლებლობების იდენტიფიცირებასა და დასახვაში.
- **რისკისა და მოწყვლადობის შეფასება** (RVA) განსაზღვრავს ადგილობრივ ტერიტორიაზე მოქმედ ყველაზე მნიშვნელოვან კლიმატურ საფრთხეებსა და მოწყვლად არეალებს, რაც ხელს უწყობს ადაპტაციის სტრატეგიის შემუშავებას და ასეთი რისკების მოსაგვარებლად შესაბამისი ადაპტაციური ღონისძებების გამოვლენას.
- და ბოლოს, **ენერგეტიკული სიღარიბის შეფასება** (EPOV) ხელს უწყობს ადგილობრივი ენერგეტიკული სიღარიბის პირობების გამოვლენას და მის აღმოფხვრის სტრატეგიების შემუშავებას.

კლიმატისა და ენერგეტიკის მდგრადი განვითარების გეგმაში (მეკსგ/SECAP) ასახული მიზნები და ღონისძებები უნდა იყოს ინტეგრირებული მუნიციპალიტეტების პოლიტიკის შემუშავებასა და დაგეგმვაში ყველა ორგანიზაციულ დონეზე. აღსანიშნავია, რომ შერბილების, შეგუების და ენერგეტიკული სიღარიბის ზოგიერთი საპექტი ერთმანეთთან მჭიდროდ არის დაკავშირებული და ერთმანეთს უნდა ავსებდეს. არნიშნული უნდა იქნას გათვალისწინებული და ასახული სექტორულ და გამჭოლი ღონისძებებში სინერგიისა და არსებული რესურსების გამოყენების ოპტიმიზაციის მიზნით. გარდა

[9] კლიმატისა და ენერგეტიკის შესახებ მერების შეთანხმების ოფიციალური ტექსტი – CoM East ხელმისაწვდომია შემდეგ ბმულზე: https://com-east.eu/library/official-text-of-covenant-of-mayors-on-climate-and-energy/

ამისა, მეკსგ/SECAP არ უნდა ჩაითვალოს ფიქსირებულ და ხისტ დოკუმენტად. ვინაიდან გარემოებები შეიძლება შეიცვალოს, შესაძლოა სასარგებლო ან აუცილებელი იყოს გეგმის რეგულარული გადახედვა მუდმივი მონიტორინგის საფუძველზე, რომელიც ითვალისწინებს კლიმატის ცვლილების მუდმივად ცვალებად კონტექსტს და განხორციელებიდან მიღებულ დასკვნებს.

კარგად შემუშავებული მდგრადი ენერგეტიკისა და კლიმატის სამოქმედო გეგმა, რომელიც შექმნილია ადგილობრივ დაინტერესებულ მხარეებთან და თემებთან ერთად და მხარდაჭერილია მუნიციპალიტეტის უმაღლესი პოლიტიკური დონეების წარმოადგენლების მიერ, წარმოადგენს მოქმედების საერთო და კონკრეტულ გზამკვლევს. იგი ხელს უწყობს წინასწარ დაგეგმვას და ზრდის მისი წარმატებული განხორციელების შანსებს. ის ასევე იძლევა შესაძლებლობას, გაიზარდოს კლიმატის ცვლილებებითან დაკავშირებული ღონისძიებების ხილვადობა და მასშტაბურობა და გაუმჯობესდეს მუნიციპალიტეტის იმიჯი.

იმ მომენტიდან, როდესაც მუნიციპალიტეტი შეუერთდება ხელმომწერის სტატუსით შემოუერთდება მერების შეთანხმებას, ის იღებს ვალდებულებას, ორი წლის განმავლობაში მოამზადოს და წარადგინოს მეკსგ/SECAP.

სარკმელი 2. შეიძლება თუ არა სხვა ინიციატივების ან პროექტების ფარგლებში შემუშავებული კლიმატის ცვლილების სამოქმედო გეგმები ჩაითვალოს ვალიდურად, როგორც მეკსგ/SECAP მერის თანამშრომლობის საბჭოს აღმოსავლეთის კონტექსტში?

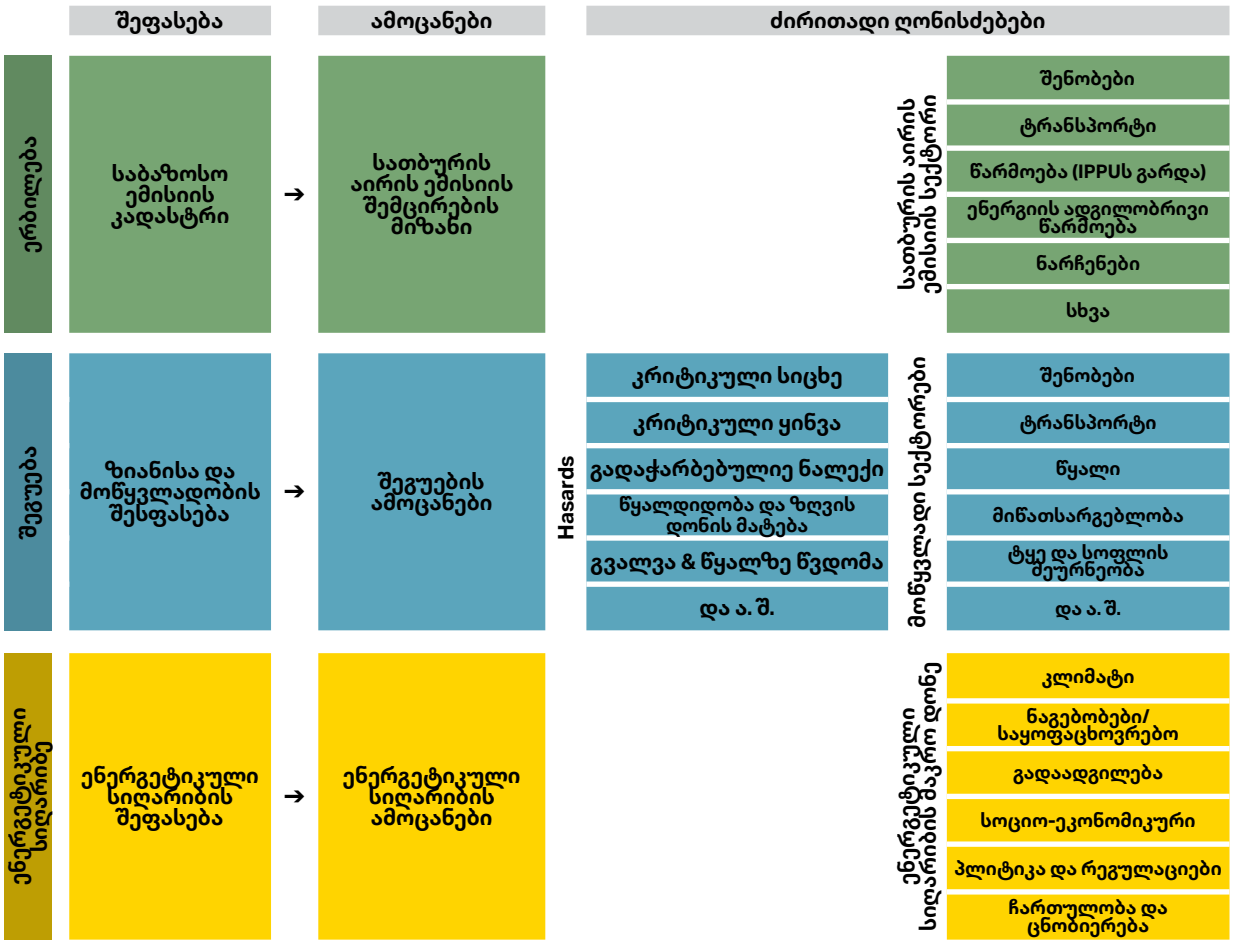
კლიმატის ცვლილების სამოქმედო გეგმები, რომლებიც შეესაბამება მერების შეთანხმების პრინციპებს, ვალდებულებებსა და ფარგლებს, შეიძლება ჩაითვალოს მეკსგ/SECAP-ების ეკვივალენტად. სამოქმედო გეგმამ უნდა აჩვენოს ვალდებულების დონე, რომელიც ტოლია ან აღემატება CoM East-ის მიერ დადგენილ სამიზნე მაჩვენებლებს, უზრუნველყოს მინიმალური საჭირო დაფარვა საკითხების, ჩარჩოს, სექტორების, ვადებისა და გეოგრაფიული საზღვრების თვალსაზრისით და ასახავდეს ყველა ინფორმაციას, რომელიც დაკავშირებულია სტატუს კვოს შეფასებასთან, მიზნების დასახვასთან, ღონისძებების დაგეგმვასთან, მონიტორინგთან და ანგარიშგებასთან, როგორც ეს აღწერილია ამ სახელმძღვანელოში. სხვა დოკუმენტების გამოყენება შესაძლებელია მეკსგ-სთვის საჭირო ინფორმაციის შესავსებად.

2.2. მასშტაბი

მდგარადი ენერგეტიკისა და კლიმატის სამოქმედო გეგმა (მეკსგ/SECAP) ფოკუსირებულია ადგილობრივ დონეზე განხორციელებულ ღონისძიებებზე და მოიცავს მუნიციპალიტეტის უფლებამოსილების ფარგლებში არსებულ სექტორებსა და ღონისძიებ. შესაბამისად, ის, ფარავს მუნიციპალიტეტის იურისდიქციის ქვეშ მყოფ გეოგრაფიულ არეალს და მოიცავს როგორც საჯარო, ასევე კერძო სექტორებზე გავლენის მქონე ღონისძებებს.

რადგან მეკსგ/SECAP მოიცავს კლიმატის ცვლილების შერბილებას, ადაპტაციას (კლიმატისადმი მედეგობა) და ენერგეტიკულ სიღარიბეს, მუნიციპალიტეტებმა ყურადღება უნდა გაამახვილონ იმ აქტივობებსა და სექტორებზე, რომლებშიც, მაგალითად, მათ შეუძლიათ გავლენა მოახდინონ ენერგიის გამოყენებასა და ენერგიის წყაროებზე, მიწათსარგებლობის დაგეგმვასა და კლიმატის ცვლილებისადმი მდგრადობაზე გრძელვადიან პერსპექტივაში (სურათი 3).

სურათი 3. ღონისძიებების მაგალითები თემატიკის მიხედვით

წყარო: JRC-ი

კლიმატის ცვლილების შერბილების (მიტიგაცია) ძირითადი სამიზნე სექტორები, რომლებიც ინვენტარიზაციასა და ღონისძიებებში უნდა იყოს გათვალისწინებული, არის შენობები, მოწყობილობები/ნაგენბობები ი (საცხოვრებელი, კომერციული და მუნიციპალური) და რივი ტრანსპორტი. ენერგეტიკისა და კლიმატის სამოქმედო გეგმამ (მეკსგ/SECAP) უნდა მოგვაწოდოს ინფორმაცია ამ სექტორებიდან წარმოქმნილი ემისიების შესახებ და ასახავდეს მათ შემცირების ღონისძებებს. ასეთი შესაძლეო ღონისძიებებია: მოიცავდეს შენობებისა და ტრანსპორტის სექტორში ენერგოეფექტურობის ხელშეწყობა, ენერგოეფექტური პროდუქტების სტიმულირებას ან მდგრადი ელექტროენერგიის ადგილობრივი წარმოების ხელშეწყობას, მაგალითად, მზის ფოტოელექტრული (PV), ქარის ენერგიის, კომბინირებული თბოელექტროსადგურის (CHP) გამოყენებით, ადგილობრივი ელექტროენერგიის წარმოების გაუმჯობესებას და ადგილობრივი სითბო/სიცივის გენერაციას. სასურველია, რომ მუნიციპალიტეტმა მოქალაქეებს მაგალითი მიცეს საკუთარი შენობებისა და ენერგეტიკული ობიექტების, ასევე მუნიციპალური ავტოპარკისა და მისი გამოყენების შესახებ ამბიციური ზომების მიღებით.

კლიმატის ცვლილებასთან შეგუებისთვის (ადაპტაცია), მეკსგ/SECAP-ში დაფარული უნდა იყოს ის სექტორები, ტერიტორიები და მოსახლეობა, რომლებიც, სავარაუდოდ, ყველაზე მოწყვლადი იქნებიან კლიმატის ცვლილების მიმართ. მოწყვლადი სექტორები (მაგ. შენობები, ტრანსპორტი, ენერგეტიკა, წყალი, ნარჩენები, მიწათსარგებლობის დაგეგმვა, გარემო და ბიომრავალფეროვნება, სოფლის მეურნეობა და სატყეო მეურნეობა, ჯანდაცვა, სამოქალაქო დაცვა და საგანგებო სიტუაციები, ტურიზმი), ასევე საფრთხეების ინტენსივობა და სიხშირე შეიძლება მნიშვნელოვნად

განსხვავდებოდეს ქალაქის პერიმეტრებში, ერთი მუნიციპალიტეტიდან მეორეში და ურბანული ტერიტორიებიდან უფრო სასოფლო დასახლებებამდე სწორედ ამიტომ, უმნიშვნელოვანესია იმ ტერიტორიების საფრთხეებისა და მოწყვლადობის ღრმა გაგება, რომლებზეც პასუხისმგებელია მუნიციპალიტეტი, ისეტი ღონისძიებების დაგეგმვა რაც უზრუნველყოფს მოწყვლადი ჯგუფების დაცვას.

ენერგეტიკული სიღარიბის თვალსაზრისით, მეკსგ/SECAP-ის მიზანია მუნიციპალიტეტის საზღვრებში ენერგეტიკული სიღარიბის შესაბამისი პირობების განხილვა. ამის საფუძველზე, მუნიციპალიტეტი მეკსგ/SECAP-ს შეფასებას გამოიყენებსწარმოქმნილი ენერგეტიკული სიღარიბის მიზეზების მოსაგვარებლად საჭირო მიზნების დასადგენად და ღონისძიებების შესამუშავებლად. და. ღონისძიებები დაჯგუფებულია ხუთ მაკრო-სფეროში, რომლებიც მოიცავს ენერგიაზე წვდომისა და ენერგეტიკული სიღარიბის სხვადასხვა საკითხებს: კლიმატი, ნაგებობები/ საყოფაცხოვრებო სექტორი, მობილურობა, სოციალურ-ეკონომიკური, პოლიტიკური და მარეგულირებელი ჩარჩოები, ჩართულობა/ცნობიერების ამაღლება და შეფასება.

მიუხედავად იმისა, რომ მეკსგ/SECAP, როგორც წესი, ერთი მუნიციპალიტეტის ტერიტორიას მოიცავს, მუნიციპალიტეტების ჯგუფმაც შეიძლება გადაწყვიტოს ერთობლივი სამოქმედო გეგმის შემუშავება. ეს ვარიანტი განსაკუთრებით მცირე მუნიციპალიტეტებისთვისაა შესაფერისი, რადგან ის მათ საშუალებას აძლევს ისარგებლონ თანამშრომლობითი დაგეგმვისა და ერთობლივი ქმედებების (ოპერაციული და შესაძლოა ფინანსური) სარგებლით. დამატებითი დეტალები მოცემულია 7.1- ში .

2.3. ვადები

მდგარადი ენერგეტიკისა და კლიმატის სამოქმედო გეგმა (მეკსგ/SECAP) უნდა წარმოაჩენდეს მუნიციპალიტეტის მიერ ნაკისრი ვალდებულებების შესასრულებლად განსახორციელებელი სტრატეგიული ქმედებების მკაფიო მონახაზს. ვადები უნდა შეესაბამებოდეს ეროვნულ და რეგიონულ კონტექსტსა და სტრატეგიებს. მუნიციპალიტეტი, რომელიც შეუერთდება მერების შეთანხმებას(CoM), იღებს ვალდებულებას, დააწესოს საშუალოვადიანი და გრძელვადიანი მიზნები (შესაბამისი CoM-ის აღმოსავლეთის რეგიონულ მიზნებთან და სულ მცირე ისეთივე ამბიციური, როგორც ეროვნულად განსაზღვრული წვლილის დოკუმენტით (NDCs) არის დადგენილი და მიზნად უნდა ისახავდეს კლიმატერი ნეიტრალიტეტის მიღწევას 2050 წლისთვის. თუ მეკსგ/SECAP მოიცავს გრძელვადიან მიზნებს (მაგ. 2050 წლამდე), ის ასევე, აუცილებლად უნდა ასახავდეს მოკლევადიან, 2030 წლის მიზნებსაც. ან იდეალურ შემთხვევაში ყოველი მომდევნო ხუთი წლისთვის. ასეტი დაგეგმვა შესაძლებელს ხდის კლიმატ ნეიტრალიტეტის მიზნისკენ მიმავალი გზის გამჭირვალეობას.

რადგან ასეთი ხანგრძლივი ვადით კონკრეტული ღონისძიებებისა და ბიუჯეტის დეტალურად დაგეგმვა ყოველთვის შეუძლებელია, რეკომენდებულია მეკსგ/SECAP-ის მომზადება შემდეგი თანმიმდევრობით:

- გრძელვადიანი ხედვა, სტრატეგია და მიზნები, მათ შორის მკაფიო ვალდებულებები ისეთ სფეროებში, როგორიცაა მიწათსარგებლობის დაგეგმვა, ტრანსპორტი და მობილობა, სახელმწიფო შესყიდვები, ახალი/ რებილიტირებული შენობების სტანდარტები, მაგალითად, 2050 წლისთვის;
- დეტალური მიზნები და ღონისძებები, რომელთა მიღწევა, განხორციელება და მონიტორინგი უნდა მოხდეს მოკლევადიან და საშუალოვადიან პერსპექტივაში (როგორც წესი, 2030 წლისთვის ან მომდევნო ხუთი წლის განმავლობაში), რაც გრძელვადიანი მიზნების მიღწევის ეტაპს წარმოადგენს.

2.4. მეკსგ/ SECAP-ის ძირითადი ელემენტები

კარგად სტრუქტურირებული მეკსგ-ს მეკსგ/SECAP-ის შესაქმნელად, მუნიციპალიტეტებს ურჩევენ, ყურადღება მიაქციონ 10 აუცილებელ ელემენტს, რომლებიც ძალიან მნიშვნელოვანია მთელი პროცესის წარმატებისთვის და მიზნად ისახავს მუნიციპალიტეტების საქმინობის წარმართვას მეკსგ/SECAP-ის დიზაინის, შემუშავების, განხორციელებისა და მონიტორინგის პროცესში. ისინი შეჯამებულია სურთათი 4- ში .

სურათი 4. მეკსგ/SECAP-ის 10 ძირითადი ელემენტი

წყარო: JRC-ის შემუშავება

ეს 10 ძირითადი ელემენტი დეტალურად არის არწერილი ამ სახელმძღვანელოს შემდგომ თავებში. ისინი დაჯგუფებული ოთხ ძირითად ეტაპად მეკსგ/SECAP პროცესის ფაზების მიხედვით: i) საწყისი ფაზა, ii) არსებული მდგომარეობის შეფასება და მიზნების

განსაზღვრა, iii) ღონისძიებების განსაზღვრა და სტრატეგიები, iv) განხორციელება და მონიტორინგი. ცხრილი 1 ასახავს მეკსგ/SECAP-ის შემუშავებისა და განხორციელების პროცესის ძირითად ეტაპებს, თითოეული ელემენტისთვის სახელმძღვანელოს შესაბამისი განყოფილების მითითებით.

ცხრილი 1. მეკსგ/SECAP- ის შემუშავების პროცესის ძირითადი ეტაპები

ფაზა	ძირითადი ელემენტი	სექცია
ეტაპი 1: საწყისი ფაზა	პოლიტიკური ნება და საკრებულოს ჩართულობა	3.1
	ყველა შესაბამისი მუნიციპალური დეპარტამენტის ჩართულობა	3.2
	დაინტერესებული მხარეების ჩართულობა და ეფექტური კომუნიკაცია	3.3
ეტაპი 2: არსებული მდგომარეობის შეფასებადა მიზნების განსაზღვრა	არსებული მდგომარეობის სიღრმისეული ანალიზი და შეფასება	4.1
	ერთობლი ხედვის ჩამოყალიბება და აბიციური მიზნების დასახვა	4.2
ეტაპი 3: ღონისძიებების დაგეგმვა და სტრატეგიები	საკვანძო პრობლემების გადასაჭრელი ღონისძიებების შემუშავება	5.1
	შესაბამისი ფინანსური ფონდების გამოყოფა	5.2
	მეკსგ/SECAP-ის დამტკიცება და წარდგენა	5.3
ეტაპი 4: განხორციელება და მონიტორინგი	განხორციელების დეტალური სტრატეგიის შემუშავება საკვანძო ეტაპებისა და ინდიკატორების ჩათვლით	6.1
	მონიტორინგი და ანგარიშგება	6.2

წყარო: JRC-ის შემუშავება

3. მეკსგ/SECAP-ის საწყისი ფაზა

3.1. პოლიტიკური ვალდებულება და ოფიციალური ჩართულობა

პოლიტიკური ნება და საკრებულოს ჩართულობამერების შეთანხმების ხელმოწერას უნდა ადასტურებდეს საკრებულოს მიერ მიღებული ოფიციალური რეზოლუცია. ეს ნაბიჯი წარმოადგენს ინიციატივის მიზნებისა და პრინციპებისადმი ერთგულების დადასტურებას. ვალდებულების ეს პირველი აქტი შემდეგ დასტურდება მეკსგ/SECAP დოკუმენტის წარდგენით, რომელიც ასევე უნდა დაამტკიცოს საკრებულომ (ან მისმა ეკვივალენტურმა გადაწყვეტილების მიმღებმა ორგანომ). პოლიტიკური ნება ვალდებულება ასევე უნდა იყოს გამოვლენიილ მეკსგ/SECAP-ის განხორციელების განმავლობაში.

დაგეგმილი საქმიანობის წარმატების უზრუნველსაყოფად აუცილებელია მაღალი დონის მხარდაჭერა. უმნიშვნელოვანესია, რომ მუნიციპალიტეტის ძირითადი გადაწყვეტილების მიმღები პირები სრულად იყვნენ ჩართულნი მეკსგ/SECAP-ის მომზადების პროცესში, უზრუნველყონ ხელმძღვანელობა და მკაფიო უფლებამოსილება მიანიჭონ შესაბამის ტექნიკურ ჯგუფს /განყოფილებებს. ასევე მნიშვნელოვანია, რომ მათ გამოყონ ადეკვატური ადამიანური რესურსები, საკმარისი დრო და ბიუჯეტი მეკსგ/SECAP-ის მოსამზადებლად და განსახორციელებლად. პოლიტიკური ნება, ვალდებულება და ლიდერობა არის მამოძრავებელი ძალა, რომლებიც ასტიმულირებს მართვის ციკლს-ა.

მუნიციპალიტეტის ძირითადი გადაწყვეტილების მიმღებ პირებს შეუძლიათ მნიშვნელოვანი როლი შეასრულონ შემდეგში:[10]

- მეკსგ/SECAP-ის ხედვის ინტეგრირება სხვა დეპარტამენტების შესაბამის მიმდინარე საქმინაობებთან და ინიციატივებთან და მისი მუნიციპალური განვიტარების გეგმში ინტეგრირების უზრუნველყოფა;
- მეკსგ (SECAP) მოქმედების მთელი პერიოდის განმავლობაში მისი განხორციელებისა და მონიტორინგის გრძელვადიანი ვალდებულების უზრუნველყოფა;
- საზოგადოების მონაწილეობისა და დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის უზრუნველყოფადა მხარდაჭერა;
- მეკსგ/SECAP პროცესში მოსახლეობის თანასმესაკუთრედ გახდომის უზრუნველყოფა,;
- საკუთარი ხედვის, შედეგების, გამოცდილებისა და ნოუ-ჰაუს გაზიარება ქვეყნის შიგნით და მის ფარგლებს გარეთ სხვა ადგილობრივ და რეგიონულ ხელისუფლების წარმომადგენლებტან ირდაპირი თანამშრომლობისა და ურთიერთგაცვლის გზით, კლიმატის ცვლილების საერთო სამოქმედო დღის წესრიგის წინსვლის მიზნით.

მეკსგ/SECAP-ის დამტკიცების შემდეგ, პოლიტიკური ნება უნდა შენარჩუნდეს განხორციელებისა და მონიტორინგის მთელი პერიოდის განმავლობაში. როგორც უმაღლესი პასუხისმგებელი ორგანო, საკრებულო უნდა იყოს ინფორმირებული მეკსგ/SECAP-ის განხორციელების შესახებ და საჭიროების შემთხვევაში შეცვალოს გეგმა.

პოლიტიკური ვალდებულებისკენ მიმავალი ერთი კონკრეტული გზა არ არსებობს. ადმინისტრაციული სტრუქტურები, პროცესები და პრაქტიკა განსხვავდება ქვეყნების მიხედვით და დამოკიდებულია ადგილობრივ კონტექსტზე. ამ მიზეზით, თითოეულმა მუნიციპალიტეტმა უნდა განსაზღვროს, თუ როგორ გააძლიეროს პოლიტიკური ნების უზრუნველყოფა, რომელიც აუცილებელია მეკსგ/SECAP-ის წარმატებული შემუშავებისა და განხორციელებისთვის.

[10] შესაბამისი გადაწყვეტილებების მიმღები ფიზიკური პირები ან ჯგუფები, როგორიცაა მერები, მერის მოადგილეები, დირექტორები, აღმასრულებელი ორგანოები, საქალაქო საბჭოები და ა.შ.

სარკმელი 3. რეკომენდაციები, თუ როგორ უნდა უზრუნველყოთ ადგილობრივი პოლიტიკური ნება

- მერს და სხვა ძირითად გადაწყვეტილების მიმღებ პირებს მიაწოდეთ ინფორმაცია მეკსგ/SECAP-ის მნიშვნელობისა და სარგებლის, ასევე საჭირო რესურსების შესახებ. დარწმუნდით, რომ პოლიტიკური ხელისუფლებისთვის წარდგენილი დოკუმენტები არის მკაფიო, მოკლე და ყოვლისმომცველი.
- მიაწოდეთ ინფორმაცია ძირითად პოლიტიკურ ჯგუფებს კლიმატის ცვლილების გამომწვევი მიზეზებისა და შედეგების შესახებ, გამოკვეთეთ ადგილობრივ დონეზე პოტენციური ზემოქმედება (უკვე დაფიქსირებული და სამომავლო რისკები) და ეფექტური რეაგირების მაგალითები.
- მკაფიოდ მიუთითეთ მუნიციპალური საბჭოს მიერ ამ სფეროში მიღებულ სხვა გადაწყვეტილებებსა და ვალდებულებებზე (მაგ., დაკავშირებული სტრატეგიები და გეგმები, ურბანული დღის წესრიგი).
- გამოიყენეთ შესაძლებლობები და სინერგია, მაგალითად, როდესაც მედია კლიმატის ცვლილების საკითხებზეა ორიენტირებული.
- გამოკვეთეთ კლიმატის პოლიტიკის სარგებელი (მაგ. სოციალური, ეკონომიკური, დასაქმების, ჰაერის ხარისხისა და ჯანმრთელობის). გზავნილი უნდა იყოს მარტივი, გასაგები და აუდიტორიაზე მორგებული.

3.2. ყველა შესაბამისი მუნიციპალური დეპარტამენტის ჩართულობა

მეკსგ/SECAP ის შემუშავება და განხორციელება რთული და შრომატევადი პროცესია, რომელიც საფუძვლიან დაგეგმვასა და მუდმივ მართვას მოითხოვს. ის მოითხოვს თანამშრომლობასა და კოორდინაციას მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციის სხვადასხვა დეპარტამენტს შორის, როგორიცაა გარემოს დაცვა, მიწათსარგებლობა და სივრცითი დაგეგმარება, ეკონომიკა და სოციალური საკითხები, შენობებისა და ინფრასტრუქტურის მართვა, მობილობა და ტრანსპორტი, ბიუჯეტი და ფინანსები, სახელმწიფო შესყიდვები, ასევე კომუნიკაცია და საზოგადოებასთან ურთიერთობა. აუცილებელია, რომ ამ დეპარტამენტებმა მეკსგ/SECAP განიხილონ, როგორც მათი ყოველდღიური საქმიანობის განუყოფელი ნაწილი, რომელიც შეესაბამება მიმდინარე და დაგეგმილ ადგილობრივ პროექტებსა და პროგრამებს და არა როგორც გარე ან დაკისრებული ამოცანა.

წარმატებული მეკსგ/SECAP ეფუძნება სექტორთაშორის და ჰოლისტურ მიდგომას, რომელსაც მხარს უჭერს მკაფიო ორგანიზაციული სტრუქტურა და დაკისრებული პასუხისმგებლობები. სხვადასხვა პოლიტიკას, მუნიციპალურ დეპარტამენტებსა და გარე ორგანიზაციებს შორის კოორდინაციის ნაკლებობა შეიძლება იყოს მთავარი დაბრკოლება. ამიტომ, მერების შეთანხმების ხელმომწერებმა უნდა შექმნან პირობები დეპარტამენტებს შორის თანამშრომლობის ხელშესაწყობად. დეპარტამენტებს უნდა დაეკისროთ შესაბამისი და მკაფიო დავალებები, სხვა შიდა კომპეტენციებთან პოტენციური სინერგიის (და კომპრომისების) გათვალისწინებით.

3.2.1. შესაბამისი ორგანიზაციული სტრუქტურების შექმნა

არსებული ორგანიზაციული სტრუქტურები (მაგ., ენერგომენეჯმენტის განყოფილება, მდგრადი განვითარების დღის წესრიგის კოორდინაცია) შეიძლება გამოყენებულ იქნას მერების შეთანხმების კონტექსტში. მეკსგ/SECAP-ის მომზადების პროცესის დასაწყისში უნდა დაინიშნოს კოორდინატორი (ინდივიდი ან მცირე ჯგუფი). ამ კოორდინატორს უნდა ჰქონდეს პოლიტიკური ხელისუფლებისა და ზემდგომი იერარქიის სრული მხარდაჭერა, ასევე საჭირო დრო და ბიუჯეტი დაგეგმილი ამოცანების შესასრულებლად. შეიძლება გათვალისწინებული იყოს კოორდინატორის მხარდასაჭერად სპეციალური

განყოფილება ან გუნდი[11]. მუნიციპალიტეტის ზომის მიხედვით, ასევე შეიძლება საჭირო გახდეს რამდენიმე ადამიანი, რომლებიც სხვადასხვა ამოცანებზე იქნებიან ორიენტირებული, როგორიცაა მონაცემთა შეგროვება, დამუშავება და გაზიარება. მიუხედავად იმისა, რომ სპეციფიკა განსხვავდება კონკრეტული კონტექსტის მიხედვით, მარტივი ორგანიზაციული სტრუქტურა შეიძლება შემდეგი სახის (სურათი 5):

- **საორგანიზაციო კომიტეტი,** რომელიც შედგება პოლიტიკის შემქმნელებისა და უფროსი მენეჯერებისგან. მისი მისია იქნება პროცესის სტრატეგიული მიმართულებისა და საჭირო პოლიტიკური მხარდაჭერის უზრუნველყოფა და კლიმატის ცვლილების პოლიტიკის სხვადასხვა დეპარტამენტში ინტეგრირება.
- მუნიციპალიტეტის სხვადასხვა დეპარტამენტის წარმომადგენლებისგან, ასევე საჯარო უწყებებისა და აკადემიური წრეების ექსპერტებისგან შემდგარი მეკსგ/SECAP-ის **სამუშაო ჯგუფი,** რომელიც პასუხისმგებელია დოკუმენტის შექმნისპროცესზე, და პროგრესის მონიტორინგზე, რომლის შემდგომი სტრუქტურირება შესაძლებელია შემდეგნაირად:
  - თემატური ქვეჯგუფები, რომლებიც შედგება კლიმატისა და ენერგეტიკის დაგეგმვის მენეჯერებისგან, მუნიციპალიტეტის სხვადასხვა დეპარტამენტის ძირითადი პირებისგან, საჯარო უწყებებისგან, აკადემიური წრეების ექსპერტებისგან და ა.შ. მათი ამოცანა იქნება კონკრეტულ საკითხებზე საქმიანობის კოორდინაცია, შესაძლოა, მეკსგ/SECAP-ის შემუშაოვებაში ცართული იყვნენ არამუნიციპალური ძირითადი სექტორის წარმომდგენლებიც.
  - გამჭოლ საკითხებზე მომუშავე ქვეჯგუფები, მათ შორის მუნიციპალური დეპარტამენტების წარმოამდგენელებიდა გარე ექსპერტები. ისინი დაეხმარებიან სათბურის გაზების შემცირების შესაძლებლობების, კლიმატის ცვლილების მიმართ მოწყვლადობისა და ენერგეტიკული სიღარიბის გამოწვევების გაგებას მრავალი სექტორული პერსპექტივიდან გამომდინარე – და მუნიციპალიტეტის რეალურ საჭიროებების დადგენასა და მონაცემებზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველსაყოფად.

საორგანიზაციო კომიტეტს და სამუშაო ჯგუფს, ასევე ქვეჯგუფებს, სჭირდებათ მკაფიო ლიდერი და მკაფიოდ განსაზღვრული ისეთი მიზნები და ფუნქციები რომლებიც ასევე წაახალისებენ ერთობლივ საქმიანობასაც. მეკსგ/SECAP პროცესის კარგად გასაკონტროლებლად რეკომენდებულია რეგულარული შეხვედრების გრაფიკის შედგენა, კარგად განსაზღვრული დღის წესრიგითა და ანგარიშგების საერთო სტრატეგიით.

აუცილებელია, რომ მეკსგ/SECAP-ის ყველა კომპონენტი ინტეგრირებული იყოს მუნიციპალიტეტის შესაბამისი დეპარტამენტების სხვა საქმიანობებში და ინიციატივებში და ისინი მუნიციპალიტეტის საერთო დაგეგმვის ნაწილი უნდა გახდეს. მუნიციპალიტეტის შესაბამის თანამშრომლებს მოთამაშეებს უნდა დაეკისროთ საპასუხისმგებლო ვალდებულებები, რათა უზრუნველყოფილი იყოს პროცესისადმი ძლიერი თანასაკუთრების გრძნობისცამოყალიბება.

შიდა საკომუნიკაციო კამპანია შეიძლება დაეხმაროს სხვადასხვა დეპარტამენტის მუნიციპალური თანამშრომლების მოზიდვასა და მათ ჩართვას. მხარეებს შორის კომუნიკაციის ხელშესაწყობად და მონაცემთა გაზიარების ხელშესაწყობად, მუნიციპალიტეტის გუნდში უნდა შეიქმნას საკონტაქტო პირი.

[11] გარდამავალი გუნდის კონცეფცია და მისი სხვადასხვა ფორმები, როგორც ეს 100 კლიმატისადმი ნეიტრალური და ჭკვიანი ქალაქის მისიით არის გათვალისწინებული, მუნიციპალიტეტებს დაეხმარება ისეთი გუნდის შექმნაში, რომელიც მოიცავს კლიმატის ცვლილების განსახორციელებლად საჭირო როგორც შიდა, ასევე გარე უნარებს, შესაძლებლობებსა და რესურსებს. დამატებითი რესურსები იხილეთ ნაწილის ბოლოს.

სურათი 5. ორგანიზაციული სტრუქტურის მაგალითი

წყარო: JRC-ის შემუშავება

სარკმელი 4. მაგალითი: ხირდალანის ადმინისტრაციული სტრუქტურა

ხელმომწერი: ხირდალანი (აზერბაიჯანი) | მოსახლეობა: 195 200 | მიერთება: 2022

ხირდალანის მუნიციპალიტეტში მეკსგ/SECAP-ის განხორციელება არსებულ ადმინისტრაციულ სისტემაშია ინტეგრირებული. საჭირო მონაცემების შესაგროვებლად და მეკსგ/SECAP-ის მომზადების კოორდინაციისთვის შეიქმნა სპეციალური სამუშაო ჯგუფი, რაც უზრუნველყოფს გეგმის მუნიციპალურ რუტინულ ოპერაციებში ინტეგრირებას და კვალიფიციური პერსონალის მიერ მხარდაჭერას.

დანიშნული ადგილობრივი კოორდინატორი ზედამხედველობას უწევს მუნიციპალურ დეპარტამენტებს, მერის ადმინისტრაციას, საკრებულოს და გარე დაინტერესებულ მხარეებს შორის თანამშრომლობას. ეს როლი უზრუნველყოფს, რომ სხვადასხვა დანაყოფებს შორის პასუხისმგებლობები გათანაბრდეს და მეკსგ/SECAP-ის განხორციელება თანმიმდევრული და კარგად კოორდინირებული იყოს.

სარკმელი 5. მაგალითი: ჩერნოვცის თემის „მეკსგ/SECAP სამუშაო ჯგუფი“

ხელმომწერი: ჩერნოვცის თემი (უკრაინა) | მოსახლეობა: 262 294 | მიერთება: 2021

ჩერნოვციმ მუნიციპალიტეტის კლიმატისა და ენერგეტიკის ინიციატივების კოორდინაციის მიზნით შექმნა მეკსგ/SECAP-ის ოფიციალური სამუშაო ჯგუფი. მერის ოფიციალური ბრძანებით შექმნილი ჯგუფი მოიცავს მერის მოადგილეს, საკრებულოს წევრებს, მუნიციპალური დეპარტამენტების ხელმძღვანელებს და ადგილობრივი წყალმომარაგებისა და გათბობის კომპანიების წარმომადგენლებს.

ეს სამუშაო ჯგუფი მუნიციპალიტეტის კლიმატისა და ენერგეტიკის საკითხებთან დაკავშირებული ცენტრალური საკოორდინაციო ორგანოს ფუნქციას ასრულებს.

მისი მოვალეობები მოიცავს:

მუნიციპალური ენერგეტიკული პოლიტიკის შემუშავება;

ადგილობრივი ენერგომონიტორინგის სისტემის გაუმჯობესება და მართვა;

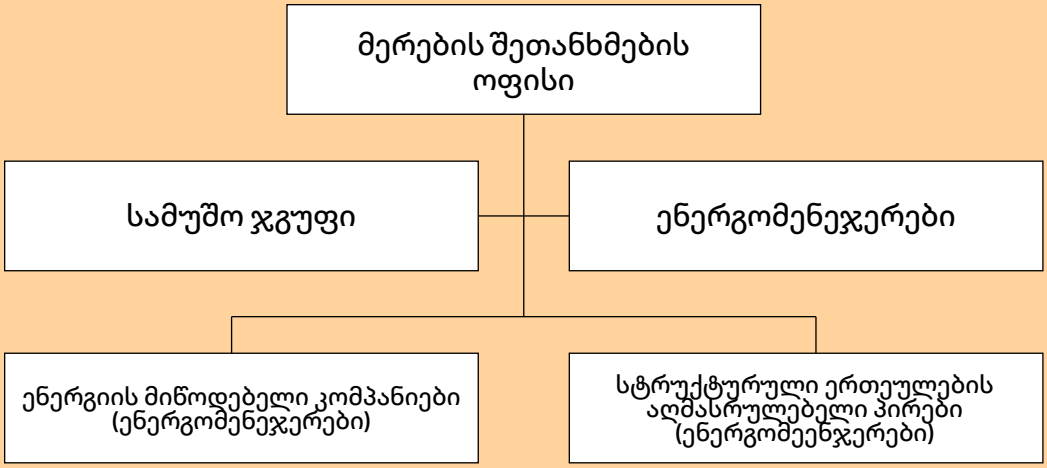
ენერგიის მოხმარების მონაცემების შეგროვება და ანალიზი;

მეკსგ/SECAP-ის განხორციელების ზედამხედველობა და მონიტორინგი;

ადგილობრივი ინსტიტუტების ჩართვა მუნიციპალური ენერგომომხმარებლის სისტემაში;

მაცხოვრებლების ინფორმირება ენერგოეფექტურობისა და კლიმატის ცვლილების მიმართულებით პროგრესის შესახებ.

არსებითად, ეს სტრუქტურა (შეჯამებულია ქვემოთ მოცემულ სურათზე) უზრუნველყოფს ჰორიზონტალურ კოორდინაციას მუნიციპალურ დეპარტამენტებს შორის, ვერტიკალურ კოორდინაციას ადგილობრივ კომუნალურ კომპანიებთან და საზოგადოებასთან თანმიმდევრულ ურთიერთობას, რაც ხელს უწყობს მეკსგ/SECAP-ის ეფექტურად განხორციელებას.

წყარო: თარგმანი ჩერნოვცის თემის სამოქმედო გეგმიდან (გვერდი 74)

დამატებითი რესურსები ორგანიზაციული სტრუქტურების შესახებ

NetZeroCities (2022). გარდამავალი გუნდის სახელმძღვანელო – კლიმატის ნეიტრალიტეტისკენ სამართლიანი გადასვლის ორგანიზება.

ტაველა ს., პესინა ა., იერვორთი მ., სპოერნდლი ს. (2019). დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის სახელმძღვანელო პრინციპები. ანგარიში შემუშავებულია H2020 CoME EAsy პროექტის ფარგლებში.

3.2.2. ადამიანური რესურსების მობილიზაცია

მეკსგ/SECAP-ის მომზადება და განხორციელება მოითხოვს ადამიანური რესურსების სწრაფ მობილიზაციას. მუნიციპალიტეტმა უნდა უზრუნველყოს, რომ მეკსგ/SECAP-ის

მოსამზადებლად და დაგეგმილი ქმედებების განსახორციელებლად საკმარისი კადრები იყოს ხელმისაწვდომი. ეს შეიძლება მოიცავდეს ადმინისტრაციის სხვა დონეებიდან მხარდაჭერის საჭიროებას, ჩართვას და რესურსების მოზიდვას.

სხვადასხვა სახის ადამიანური რესურსის მობილიზება:

- შიდა (არსებული): მუნიციპალიტეტის მართვის სტრუქტურაში უკვე არსებული ადამიანური რესურსები. მათი განაწილება შესაძლებელია მუნიციპალიტეტის არსებულ დეპარტამენტებში, რომლებიც უკვე ჩართულნი არიან მდგრადი განვითარების და/ან ენერგეტიკისა და კლიმატის საკითხებში, მეკსგ/SECAP პროცესთან დაკავშირებული ამოცანების ინტეგრირებით. შესაძლოა გათვალისწინებული იყოს სპეციფიკური ტრენინგები პერსონალის უნარების გასაუმჯობესებლად ტექნიკურ საკითხებში, მონაცემთა მართვაში, პროექტებისა და ფინანსურ მართვაში, საინვესტიციო პროექტების შემუშავებაში, საკომუნიკაციო ინსტრუმენტებსა და სხვა გამოვლენილ ხარვეზებში.
- შიდა (ახალი): თუ დეპარტამენტები და ადამიანური რესურსები არ არსებობს ან ის არასაკმარისია, ახალი დანაყოფების შექმნა შესაძლებელია მეკსგ/SECAP-ის შემუშვებისა და განხორციელების საჭიროებების შეფასების შესაბამისად.
- გარე რესურსები (აუთსორსინგი): თუ მუნიციპალიტეტში არსებულ პერსონალს არ გააჩნია საკმარისი ექსპერტიზა და ცოდნა ამ საკითხთან დაკავშირებით, გარე რესურსების გამოყენება შესაძლებელია შეზღუდული პერიოდის განმავლობაში ან მეკსგ/SECAP-ის ფარგლებში კონკრეტული დავალების შესასრულებლად. მეკსგ/SECAP-ის ტექნიკურ ნაწილებზე მუშაობის მხარდასაჭერად შესაძლებელია კერძო კონსულტანტების, მუნიციპალური ასოციაციის, უნივერსიტეტებისა და კვლევითი ინსტიტუტების დაქირავება. თუ ზოგიერთი დავალება აუთსორსინგზე გადადის, მუნიციპალიტეტმა მჭიდროდ უნდა აკონტროლოს კონტრაქტორების მუშაობა და მოითხოვოს მათგან დეტალური დოკუმენტაცია შესრულებული დავალებების შესახებ, რათა უზრუნველყოს მეკსგ/SECAP-ის ყველა ეტაპზე თანმიმდევრული და შეუფერხებელი პროგრესი.
- ერთობლივი რესურსები: თუ მუნიციპალიტეტს არ გააჩნია საკმარისი უნარები ან რესურსები საკუთარი მეკსგ/SECAP-ის შესაქმნელად და განსახორციელებლად (განსაკუთრებით მცირე მუნიციპალიტეტებს), მას შეუძლია გააერთიანოს ძალები სხვა მუნიციპალიტეტებთან ან მმართველობის სხვა დონეებთან. ერთობლივი რესურსების გამოყენების სხვადასხვა გზა არსებობს, როგორიცაა ერთობლივი მეკსგ/SECAP-ის შემუშავება მეზობელ მუნიციპალიტეტებთან კოორდინაციითა და თანამშრომლობით (ნაწილი 7.1) ან შეთანხმების კოორდინატორებისგან მხარდაჭერის მიღება (ნაწილი 7.2).

აღსანიშნავია, რომ მეკსგ/SECAP-ისთვის გამოყოფილი შიდა ადამიანური რესურსები შეიძლება განსაკუთრებით პროდუქტიული იყოს ფინანსური და სტრატეგიული თვალსაზრისით. შიდა რესურსების მაქსიმალურად ჩართვა უპირატესობას ანიჭებს პროცესისადმი უფრო მაღალ პასუხისმგებლობას, ზოგავს ხარჯებს და ხელს უწყობს მეკსგ/SECAP-ის განხორციელებას.

3.3. დაინტერესებული მხარეების ჩართულობა და ეფექტური კომუნიკაცია

დაინტერესებული მხარეების ჩართულობა და მონაწილეობითი თანაშექმნა ადგილობრივი გარემოსდაცვითი მმართველობის მნიშვნელოვან ნაწილს წარმოადგენს. მეკსგ/SECAP-ის შემთხვევაში, საზოგადოებისა და ორგანიზაციების ჩართულობა დაგეგმვის პროცესის ადრეულ ეტაპზე განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, იმის გათვალისწინებით, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია საჯარო და კერძო სექტორები და

საბოლოო მომხმარებლები კლიმატის ცვლილების ვალდებულებების შესრულებაში. დაინტერესებული მხარეების ჩართულობა და მონაწილეობითი მიდგომები გადამწყვეტია ძირითადი აქტორების ვალდებულებისა და პროცესის გამჭვირვალობის, ასევე მეკსგ/SECAP-ის სანდოობისა და ქმედებების მიღების უზრუნველსაყოფად. ისინი ასევე ხელს უწყობენ ქცევის ცვლილებებს საზოგადოების ყველა სეგმენტში და აღიარებულია, რომ დადებით გავლენას ახდენენ გარემოსდაცვითი მმართველობის შედეგებზე (Cattino and Reckien 2021; Rivas et al. 2021; Newig et al. 2023) .

3.3.1. დაინტერესებული მხარეების გამოვლენა და აღრიცხვა

დაინტერესებული მხარეების გამოვლენა და აღრიცხვა ერთობლივად შექმნილი, საერთო და ინკლუზიური მეკსგ/SECAP-ის შემუშავების პირველი ნაბიჯია. დაინტერესებული მხარეები არიან ფიზიკური პირები ან ჯგუფები:

- ვის ინტერესებზეც ახდენს გავლენას საკითხი;
- ვისი საქმიანობაც გავლენას ახდენს საკითხზე;
- რომლებიც ფლობენ/აკონტროლებენ სტრატეგიის ფორმულირებისა და განხორციელებისთვის საჭირო ინფორმაციას, რესურსებსა და ექსპერტიზას;
- ვისი მონაწილეობა/ჩართულობაც საჭიროა წარმატებული განხორციელებისთვის.

დაინტერესებული მხარეების ყოვლისმომცველი სიის შექმნა წინაპირობაა მუნიციპალიტეტებისთვის, რომლებიც იწყებენ ადგილობრივი საზოგადოების მშენებლობას მეკსგ/SECAP პროცესის ეტაპებში ჩასართავად. ადგილობრივი კონტექსტიდან გამომდინარე, შესაძლებელია დაინტერესებული მხარეების ფართო კატეგორიების გამოყოფა, რათა შემდეგ შემცირდეს და გამოვლინდეს სხვადასხვა ორგანიზაციის, ჯგუფის ან ერთეულის წარმომადგენლები.

კლიმატის ცვლილებისა და მდგრადი განვითარების კონტექსტში, ხუთმხრივი სპირალის მიდგომა განსაზღვრავს დაინტერესებული მხარეების ხუთ ქვესისტემას:

1. საგანმაანთებლო სისტემა (აკადემია, უნივერსიტეტები, უმაღლესი განათლების სისტემები და სკოლები);
2. ეკონომიკური სისტემა (მრეწველობა, ფირმები, მომსახურება და ბანკები);
3. პოლიტიკური სისტემა (სახელმწიფო და მმართველობა);
4. მედიაზე და კულტურაზე დაფუძნებული საზოგადოება (მათ შორის, სამოქალაქო საზოგადოება);
5. ბუნებრივი გარემო (აქტორები, რომლებიც წარმოადგენენ გარემოს/სოციალური ეკოლოგიის მაგალითებსა და ცოდნას).

ამ მოდელის მიხედვით, ცოდნის ცირკულაცია ერთი ქვესისტემიდან მეორეში იწვევს ცოდნის შექმნას, რაც სოციალურ-ეკოლოგიური გარდამავალი პერიოდისთვის ახალ იდეებს წარმოშობს. ცხრილი 2 გვთავაზობს დაინტერესებული მხარეების აღრცხვის მაგალითს ხუთჯერადი სპირალის მოდელის გამოყენებით.

ვინაიდან იდენტიფიცირებული დაინტერესებული მხარეები შეიძლება განსხვავდებოდნენ მახასიათებლების, გავლენისა და ინტერესების მიხედვით, მნიშვნელოვანია აღრიცხვა მახასიათებლების, ზემოქმედების/ინტერესის დონისა და გადასაჭრელ ძირითად საკითხებთან მიმართებაში როლის მიხედვით. ზოგიერთმა სუბიექტმა ან ჯგუფმა შეიძლება წარმოადგინოს უფრო დიდი პოტენციური რისკი ან განსაკუთრებით მაღალი ინტერესები, რაც მათ ჩართულობას გეგმის წარმატებისთვის უფრო კრიტიკულს ხდის. ამ ძირითად დაინტერესებულ მხარეებს უფრო მჭიდრო მართვა, ხშირი მონიტორინგი და შესაძლოა ჩართულობის უფრო მაღალი დონე სჭირდებათ. არსებობს დაინტერესებული მხარეების აღრიცხვის სხვადასხვა ინსტრუმენტი, რომლებიც იყენებენ დიაგრამებს დაინტერესებული მხარეების ყველა ატრიბუტის ვიზუალიზაციისთვის. ეს შეიძლება დაეხმაროს მუნიციპალიტეტებს

იმის გაგებაში, თუ სად დგას ერთი დაინტერესებული მხარე სხვებთან შედარებით, გამოავლინოს ნიმუშები და დაინტერესებული მხარეები ჯგუფებად ორგანიზებაში საერთო ატრიბუტების საფუძველზე.

ცხრილი 2. ხუთჯერადი სპირალის მოდელის გამოყენებით კატეგორიზებული დაინტერესებული მხარეების მაგალითი

	სპირალი	კატეგორია	დაინტერესებული მხარე
ბუნებრივი გარემო *გასათვალისწინებელია აგრეთვე მხარეების რეგიონის თითოეულ დონეზე*	საგანათლებლო სისტემა	სკოლები, კვლევა და აკადემიური წრეები	უნივერსიტეტები
			სკოლები
			კვლევითი ცენტრები/ინსტიტუტები
			ექსპერტები
	ეკონომიკური სისტემა	ბიზნესი და ინდუსტრიები	მეწარმეები
			ადგილობრივი ინდუსტრიები
			სამშენებლო/სამშენებლო კომპანიები
			ფერმები/სოფლის მეურნეობა/საკვების კომპანიები
			საკონსულტაციო ფირმები
		ფინანსური პარტნიორები	ბანკები
			კერძო ფონდები
			ესკოები
			დაზღვევები
		კომუნალური კომპანიები	სატრანსპორტო/მობილობის კომპანიები
			ნარჩენების მართვის კომპანიები
			ენერგიის მიმწოდებლები
			წყლის მართვის კომპანიები
	პოლიტიკური სისტემა	საჯარო ორგანოები	ეროვნული/რეგიონული ადმინისტრაციები და/ან მეზობელი მუნიციპალიტეტები
			ადგილობრივი და რეგიონული გარემოსდაცვითი და ენერგეტიკული სააგენტოები
		სხვა სამთავრობო უწყებები	სამოქალაქო თავდაცვა (მაგ. პოლიცია და სახანძრო სამსახურები)
			სავაჭრო პალატები
			პორტის ხელმძღვანელობადა/ან სანაპირო დაცვა
			საავადმყოფოები/სასწრაფო დახმარების სამსახურები
	მედიაზე და კულტურაზე დაფუძნებული საზოგადოება	ფართო საზოგადოება	მაცხოვრებლები
			ტურისტები
		კულტურული/ სამოქალაქო საზოგადოების ასოციაციები	ადგილობრივი ასოციაციები, არასამთავრობო ორგანიზაციები და ქსელები
			ფონდები და მუზეუმები
			პროფკავშირები/მუშათა გაერთიანებები
			რელიგიური ჯგუფები და საზოგადოებები
			მოხალისეები
		კომუნიკაცია	ადგილობრივი მედია
			საინფორმაციო სააგენტოები

წყარო: JRC-ის შემუშავება

3.3.2. როგორ ჩავრთოთ დაინტერესებული მხარეები

გამოვლენისა და რეგისტრაციის შემდეგ, დაინტერესებული მხარეები მეკსგ/SECAP პროცესის დასაწყისიდანვე უნდა იყვნენ ჩართულნი, თუმცა სხვადასხვა ჩართული ჯგუფები შეიძლება სხვადასხვა ეტაპზე იყვნენ ჩართულნი. ზოგიერთ დაინტერესებულ ჯგუფს ასევე შეიძლება ჰქონდეს აქტიური როლი მეკსგ/SECAP-ის მომზადების

კონკრეტულ ამოცანებში. მაგალითად, ექსპერტებს, კომუნალურ კომპანიებს, არასამთავრობო ორგანიზაციებს და კერძო სექტორს შეუძლიათ წვლილი შეიტანონ სასარგებლო მონაცემების შეგროვებასა და გაზიარებაში, ასევე სანდო და პოლიტიკის შესაბამისი ინდიკატორების შეთავაზებაში. გადაწყვეტილების მიღების პროცესის ყველა ეტაპზე სიღრმისეული ჩართულობა კლიმატის ცვლილებასთან ადგილობრივი ადაპტაციისა და შერბილების ამბიციური და ტრანსფორმაციული დაგეგმვის მთავარი ელემენტია (კატინო და რეკინი, 2021) .

მეკსგ/SECAP-ის შემუშავებასა და გადაწყვეტილების მიღებაში დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის სხვადასხვა ხარისხი არსებობს: ინფორმაციიდან დაწყებული ჩართულობის უფრო მაღალი დონეებით დამთავრებული, როგორიცაა კონსულტაცია, მონაწილეობა და უფლებამოსილება (იხილეთ ცხრილი 3). საერთო და ინკლუზიური მეკსგ/SECAP-ის შემუშავებისთვის, უნდა იყოს მიღწეული დაინტერესებული მხარეებისა და ცალკეული პირების მაქსიმალური მონაწილეობა, რაც ხელს შეუწყობს მათ შორის დიალოგსა და თანამშრომლობას.

დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის ხელშეწყობა შესაძლებელია სხვადასხვა ხერხითა და მეთოდით, ჩართულობის დონის მიხედვით (ცხრილი 3).

ცხრილი 3. საზოგადოების ჩართულობის მაგალითები

	ინფორმირება	კონსულტაცია	ჩართვა	თანამშრომლობა	გაძლიერება
ჩართულობის მიზანი	მიაწოდეთ საზოგადოებას შესაბამისი ინფორმაცია	საზოგადოებისგან ინფორმაციის შეგროვება	უზრუნველყოს საზოგადოების საჭიროებების და აქტივების ინტეგრირება პროცესში და დაგეგმვის ინფორმირება	უზრუნველყოს, რომ საზოგადოება ლიდერის როლს თამაშობდეს გადაწყვეტილებების განხორციელებაში	საზოგადოებაზე ორიენტირებული გადაწყვეტილების მიღების ხელშეწყობა
შეტყობინება საზოგადოებისთვის	*„ჩვენ გაცნობებთ“*	*„ჩვენთვის მნიშვნელოვანია თქვენი აზრი“*	*„თქვენი ჩართულობის გამო ამ საკითხზე სხვაგვარად ვიფიქროთ (და შესაბამისად, ვიმოქმედოთ)“*	*„თქვენი მონაწილეობა და ექსპერტიზა კრიტიკულად მნიშვნელოვანია პრობლემის გადაჭრისთვის“*	*„დროა, ერთობლივად გამოვავლინოთ შესაძლებლობები ტრანსფორმაციული გადაწყვეტილებებისთვის“*
ჩართულობის მაგალითები	– ვებგვერდი – საინფორმაციო არხები – ვიდეოები – ინფოგრაფიკა – სოციალური მედია – რეკლამა და მედია დაფარვა – ნაბეჭდი მასალები – პრეზენტაციები და პირდაპირი ჩართვები – ექსპერტთა პანელი – დისპლეი/ექსპონატები – ადგილზე ვიზიტები/ტურები – საჯარო შეხვედრები	– გამოკითხვები – ხმის მიცემა – კვლევები – ინტერვიუები – ფოკუს ჯგუფები – ონლაინ ფორუმები – ონლაინ კომენტირება – სოციალური მედიის მოსმენა – სოციალური მედიის დისკუსია/მუნიციპალური შეხვედრები – სემინარები – კარდაკარ – სამზარეულოს საუბრები – ღია კარის დღეები/პოპ-აპ შეხვედრები – კომენტარების ველები	– ნედლი იდეების შეგროვება – თემების/სათემო ჯგუფების რეგისტრაცია – ციფრული ისტორიები – დიზაინი შარეტი – აზრების რეგისტრაცია – ყველაზე მნიშვნელოვანი ცვლილება (MSC) – ვიზიონერობა – სცენარების ტესტირება – მოსახლეობის პანელები – ჰაკათონები – მონაწილეობითი ბიუჯეტირება	– დიდი ჯგუფის შეხვედრები – დოკუმენტის თანაშექმნა – ონლაინ ჯგუფები – ღია სივრცეები – სამუშაო ჯგუფები/სასწავლო წრეები	– ერთობლივი გადაწყვეტილების მიღების პლატფორმა – ამხანაგობები – ამხანაგობების იურიდიული წარმოადგენლები – საზოგადოების ინდიკატორებიაქტივებზე დაფუძნებული საზოგადოების განვითარება (ABCD)

წყარო: ადაპტირებულია Tamarack Institute-დან (2017) და Covenant of Meros – Europe-დან (2023)

დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის გეგმის მომზადება, რომელშიც დაინტერესებულ მხარეების როლი და ფუნქცია გაწერილაია მეკსგ-ს თითოეულიფაზისთვის, შეიძლება დაეხმაროს მუნიციპალიტეტებს პროგრესის

შეფასებაშიასევე, დაინტერესებული მხარეების საჭიროებების იდენტიფიცირებასა და მათი ჩართულობის შესაძლო ბარიერების თავიდან აცილებაში (ცხრილი 4). გარდა ამისა, შეიძლება სასარგებლო იყოს დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის სპეციალისტებისა და ანიმატორების მოწვევა.

ცხრილი 4. დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის გეგმის შესაძლო მონახაზი (საილუსტრაციოდ)

ფაზა	სახელი/ წოდება/ სტატუსი	ტიპი (კატეგორია)	ინტერესი	გავლენა	როლი	კომუნიკაციური მიდგომა	მეთოდი	...
ეტაპი 1: I საწყისი ფაზა	სახელი	მუნიციპალური დეპარტამენტი (საჯარო ორგანო)	+++	+++	კოორდინაცია	ელ.ფოსტა, სატელეფონო ზარი	პერიოდული შეხვედრები	...
	სახელი	არასამთავრობო ორგანიზაცია (სამოქალაქო საზოგადოება)	++	++	ჩართულობა/ კონსულტაცია	ელ. ფოსტა	მოქალაქეთა პანელები	
	სახელი	მაცხოვრებლები (სამოქალაქო საზოგადოება)	++	+++	კონსულტაცია	საინფორმაციო ბიულეტენი/ კომუნიკაციის კამპანია	მოქალაქეთა გამოკითხვა	
	...							
ეტაპი 2: არსებული მდგომარეობის შეფასება და მიზნების დასახვა	სახელი	ექსპერტი (აკადემია)	+++	++	მონაცემთა შეგროვება/ ანალიზი	ელ.ფოსტა, ვიდეოზარი	სამუშაო ჯგუფი	
	სახელი	გარემოს დაცვის სააგენტო (საჯარო ორგანო)	++	++	მონაცემთა მიმწოდებელი/ ანალიზი	ელ. ფოსტა	სამუშაო ჯგუფი	
	სახელი	ენერგიის მიმწოდებელი (კომუნალური კომპანია)	++	+++	მონაცემთა პროვაიდერი	ელ.ფოსტა, შეხვედრა	სამუშაო ჯგუფი	
	სახელი	არასამთავრობო ორგანიზაცია (სამოქალაქო საზოგადოება)	++	++	ხედვის პარამეტრი	ელ. ფოსტა	მოქალაქეთა პანელები	
	...							
ეტაპი 3: ღონისძიებების დაგეგმვა და სტრატეგიები	სახელი	ბანკი (ფინანსური სექტორი)	+	+++	სპონსორი	სატელეფონო ზარი, შეხვედრა	იდეების გენერაცია	
	სახელი	არასამთავრობო ორგანიზაცია (სამოქალაქო საზოგადოება)	++	++	ჩართულობა/ მოქმედების განხორციელება.	ელ. ფოსტა	სემინარი	
	სახელი	კერძო ფირმა (ბიზნესი)	+	++	მოქმედება განხორციელდა.	სატელეფონო ზარი, ელ.ფოსტა	ჰაკათონი	
	სახელი	მაცხოვრებლები (სამოქალაქო საზოგადოება)	++	+++	მოქმედების დაგეგმვა/ განხორციელება	საინფორმაციო ბიულეტენი/ კომუნიკაციის კამპანია	მონაწილეობითი ბიუჯეტირება	
	...							
ეტაპი 4: განხორციელება და მონიტორინგი	სახელი	მუნიციპალური დეპარტამენტი (საჯარო ორგანო)	+++	+++	მონიტორინგი	ელ.ფოსტა, სატელეფონო ზარი	პერიოდული შეხვედრები	
	სახელი	ადგილობრივი ტელევიზია (კომუნიკაცია)	++	+++	შედეგების კომუნიკაცია	სატელეფონო ზარი, ელ.ფოსტა	პრესრელიზი	
	...	...						

წყარო: JRC-ის შემუშავება

სარკმელი 6. მაგალითი: ლუცკის გაერთიანებული თემის დაინტერესებული მხარეების ჩართულობა

ხელმომწერი: ლუცკის გაერთიანებული თემი (უკრაინა) | მოსახლეობა: 240 292 | მიერთება: 2022

2050 წლის კლიმატისა და ენერგეტიკის მიზნების მისაღწევად, პროცესში ჩართულია ყველა შესაბამის დაინტერესებულ მხარე, რომლებიც წვლილს შეიტანენ პროექტის განხორციელებაში, სარგებელს მიიღებენ მეკსგ/SECAP ღონისძიებებით ან გვთავაზობენ ღირებულ იდეებსა და ექსპერტიზას.

ლუცკში ახალგაზრდებზე ორიენტირებული ჩართულობის ნათელი მაგალითია პროგრამა „ლუცკში ახალი STEM-განათლების ცენტრის ენერგეტიკული მოდერნიზაცია: კლიმატის ცვლილების ღონისძიებების ხელშეწყობა“ (2025–2028). მოწინავე ენერგოეფექტური ტექნოლოგიებისა და ინტერაქტიული ელემენტების ინტეგრირებით, ცენტრი რეალურ ცხოვრებაში დემონსტრაციულ სივრცეს წარმოადგენს, სადაც სტუდენტებს შეუძლიათ სუფთა ენერგიის სისტემების მოქმედებაში დაკვირვება. ეს პრაქტიკული გარემო ახალგაზრდებს ახალისებს განახლებადი ენერგიის, კლიმატის ცვლილებისა და მდგრადი ურბანული განვითარების შესწავლაში, რაც ხელს უწყობს კლიმატის შესახებ ცნობიერების ამაღლებას და მდგრადი განვითარების ინიციატივების გრძელვადიან მხარდაჭერას მთელ საზოგადოებაში.

კიდევ ერთი მაგალითის სახით, ქალაქმა ლუცკმა დაიწყო მდგრადი ენერგიის დღეების კამპანია, რათა საზოგადოების ცნობიერება ამაღლებულიყო ენერგოეფექტურობისა და განახლებადი ენერგიის როლის შესახებ ევროპის კლიმატის ცვლილების მიზნების მიღწევაში. კამპანია დაიწყო სკოლის მოსწავლეების, მუნიციპალური მყარი საწვავის საქვაბის შენობაში საგანმანათლებლო ვიზიტით, სადაც ისინი აგეცვნენ თანამედროვე ქვაბის მუშაობას, რომელიც 2019 წელს დამონტაჟდა ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკის (EBRD) და აღმოსავლეთ ევროპის ენერგოეფექტურობისა და გარემოსდაცვითი პარტნიორობის (E5P) ფონდის მიერ მხარდაჭერილი პროექტის ფარგლებში. ეს ინიციატივა ხაზს უსვამს ქალაქის ორმაგ ფოკუსს: სითბოს მიწოდების ინფრასტრუქტურის მოდერნიზაციას და მოქალაქეების, განსაკუთრებით ახალგაზრდების, აქტიურ ჩართვას კლიმატისა და ენერგეტიკის შესახებ განათლებაში.

დამატებითი რესურსები დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის შესახებ

NetZeroCities, მოკლე საკითხავი თემაზე „მოქალაქეთა მონაწილეობა და დაინტერესებული მხარეების ჩართულობა“ .

ტაველა ს., პესინა ა., იერვორთი მ., სპოერნდლი ს. (2019). დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის სახელმძღვანელო პრინციპები . ანგარიში შემუშავებულია H2020 CoME EAsy პროექტის მიერ.

საზოგადოებრივი მონაწილეობის საერთაშორისო ასოციაცია, „IAP2 საზოგადოებრივი მონაწილეობის სპექტრი“ .

ევროპული კლიმატის პაქტი „სწრაფი ინსტრუმენტები მოქალაქეთა ჩართულობისთვის“.

3.3.3. კომუნიკაცია

კომუნიკაცია წარმოადგენს უმნიშვნელოვანეს საშუალებას გარე და შიდა დაინტერესებული მხარეების ინფორმირებულობის, მოტივირებულობისა და მხარდაჭერის უზრუნველსაყოფად მეკსგ/SECAP-ის შემუშავებისა და განხორციელების დროს. ამიტომ, მეკსგ/SECAP-ი უნდა მოიცავდეს განხორციელებად, ეფექტურ და ადგილობრივ საჭიროებებსა და კულტურულ კონტექსტთან ადაპტირებულ კომუნიკაციის მკაფიო სტრატეგიას.

საკომუნიკაციო სტრატეგიამ უნდა მოიცვას მეკსგ/SECAP-ის ყველა ფაზა და გამოყენებადი იყოს ამ პროცესში დაინტერესებული მხარეების მხარდაჭერის მისაღებად, რაც ხილვადობას მისცემს როგორც მუნიციპალიტეტის, ასევე პარტნიორების ვალდებულებებს, ასევე გაავრცელებს მიღწეულ შედეგებს.

საწყის ეტაპზე, კომუნიკაციის მკაფიო სტრატეგია და ზუსტი საინფორმაციო კამპანიებს შეუძლიათ უზრუნველყონ, რომ მეკსგ/SECAP-ის მიზნები სრულად იყოს გაგებული და თავიდან აიცილონ კლიმატის ცვლილების საკითხებთან დაკავშირებული დეზინფორმაციის რისკი. შერბილება და სათბურის გაზების ემისიები, კლიმატის ცვლილებასთან ადაპტაცია და ენერგეტიკული სიღარიბე ის ტერმინებია, რომლებიც ხშირად არასწორად არის გაგებული და არ აღიქმება, როგორც ყოველდღიურ ყოფიერებაზე გავლენის მქონე საკიხზები. . საზოგადოების კეთილდღეობასთან და ყოველდღიურ აქტივობებთან კავშირის ჩვენება შეიძლება გადამწყვეტი იყოს გეგმის სოციალური მიმღეობისთვის. მნიშვნელოვანია ფოკუსირება შერბილების, ადაპტაციისა და ენერგეტიკული სიღარიბის ღონისძიებების სარგებელზე, როგორიცაა დადებითი გავლენა ჯანმრთელობასა და ცხოვრების ხარისხზე ან ქალაქების საცხოვრებლად ვარგისი და მიმზიდველი გახდომა, რათა დაძლიოს დაინტერესებული მხარეების შეშფოთება ხარჯებთან დაკავშირებით.

ასევე აუცილებელია კარგი კომუნიკაცია განხორციელების ფაზაში, როგორც მუნიციპალიტეტის სხვადასხვა დეპარტამენტებს შორის შიდა დონეზე, ასევე გარე – სხვა შესაბამის დაინტერესებულ მხარეებთან, მათ შორის საზოგადოებასთან. ამ შემთხვევაში, კომუნიკაციის გეგმები შეიძლება დაკავშირებული იყოს კონკრეტული ქმედებების განხორციელებასთან ან გეგმის საერთო წარმატებასთან.

გამოცდილებისა და საუკეთესო პრაქტიკის გაცვლის მიზნით, სხვა მუნიციპალიტეტებთან, განსაკუთრებით კი მერების შეთანხმების სხვა ხელმომწერებთან, ქსელური კავშირების დამყარება მკაცრად რეკომენდებულია. ეს აჩქარებს სწავლას და ხაზს უსვამს თითოეული მუნიციპალიტეტის მიერ განხორციელებულ ქმედებებს, რამაც ასევე შეიძლება მიიზიდოს ინვესტორები და დამატებითი დაფინანსება საპილოტე და/ან სადემონსტრაციო პროექტების მხარდასაჭერად.

საკომუნიკაციო სტრატეგიის ძირითადი პუნქტები:

- სასურველი შედეგის განსაზღვრა: საკომუნიკაციო ინსტრუმენტის/გეგმის მოსალოდნელი ეფექტი უნდა იყოს მკაფიო და ობიექტური. შედეგების რამდენიმე მაგალითია: ცნობიერების ამაღლება, თემაზე ცოდნის გაზრდა, პოლიტიკური აქტუალობის მოპოვება, აღიარების მოპოვება, მოქმედების შთაგონება და შედეგების ხელშეწყობა.
- ფოკუსირება საკვანძო შეტყობინებაზე: ის უნდა იყოს მკაფიო, ლაკონური და მარტივი.
- საკვანძო სამიზნე აუდიტორიის იდენტიფიცირება და მათთან დაკავშირება: სამიზნე აუდიტორია შეიძლება განსხვავდებოდეს როგორც შიდა (მუნიციპალური ადმინისტრაციული ინსტიტუტების შიგნით) ასევე გარე (სხვა დაინტერესებული მხარეები) აუდიტორიისგან. სამიზნე აუდიტორიის გაგება ხელს შეუწყობს მათი ინტერესის გაღვივებას და კონკრეტული პრობლემების მოგვარებას.
- განსაზღვრეთ ინდიკატორები კომუნიკაციის პოტენციური მასშტაბისა და გავლენის შესაფასებლად (ღონისძიებაში მონაწილეთა რაოდენობა, გამოკითხვაში პასუხები, ვებსაიტზე ნახვები, ელექტრონული ფოსტით გამოხმაურება და ა.შ.).
- განსაზღვრეთ ბიუჯეტი.
- სასურველი შედეგისა და არსებული რესურსების მიხედვით, მიუთითეთ ყველაზე შესაფერისი საკომუნიკაციო არხი(ები): პირისპირ შეხვედრები, რეკლამა, ფოსტა, ელექტრონული ფოსტა, ვებსაიტი, ბლოგები, საუბრები/შეხვედრები, ბროშურები, პოსტერები, საინფორმაციო ბიულეტენები, პუბლიკაციები, მედია რელიზები, სპონსორობა და ა.შ.

– გეგმის შედგენა: შეადგინეთ გეგმა, რომელიც შეაჯამებს ზემოთ მოცემულ ყველა საორიენტაციო ინფორმაციას და მის განხორციელებასთან დაკავშირებულ დეტალებს, როგორიცაა ვადები, პასუხისმგებლობები, თითოეული ქმედების ხარჯები და განხორციელების პოტენციური ბარიერები.

3.3.4. სამართლიანობის, თანასწორობისა და გენდერული საკითხების გათვალისწინება

ქალაქებში კლიმატის ცვლილებაზე ორიენტირებული ქმედებები უნდა იყოს ნამდვილად ინკლუზიური, პრიორიტეტული უნდა იყოს დაუცველი და მარგინალიზებული მოსახლეობის ჯგუფების საჭიროებები და ცალსახად უნდა მოგვარდეს გენდერული უთანასწორობა .

დაუცველი თემების აქტიური წარმომადგენლობისა და გადაწყვეტილების მიღების პროცესებში მონაწილეობის უზრუნველყოფა აუცილებელია იმ ადამიანებისგან ინფორმირებული და შინაარსიანი მოსაზრებების მისაღებად, რომლებიც ყველაზე მეტად არიან დაზარალებულნი კლიმატის ცვლილებით, მძიმე ტვირთად აწევთენერგიის გაზრდილი ხარჯები ან უფრო მეტად არიან დაუცველები გარდამავალი პერიოდის უარყოფითი შედეგების მიმართ (მაგ., მარგინალიზებული ჯგუფები, დაბალი შემოსავლის მქონე ოჯახები, ქალები და ხანდაზმული მოსახლეობა). გარდა ამისა, მარგინალიზებული და დაუცველი თემების გაძლიერება მათთვის ინფორმაციის, განათლების, ტრენინგისა და ფინანსური რესურსების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფით საშუალებას აძლევს მათ აქტიურად მიიღონ მონაწილეობა ენერგოეფექტურობის პროგრამებში, განახლებადი ენერგიის ინიციატივებსა და კლიმატის ცვლილებისადმი მდგრადობის პროექტებში. საბოლოო ჯამში, ეს აძლიერებს მათ შესაძლებლობას, განახორციელონ და ისარგებლონ კლიმატის ცვლილებისადმი სამოქმედო ინიციატივებით.

წარსულში, კლიმატის ცვლილების სამოქმედო გეგმებში ხშირად პრიორიტეტი ეთმობოდათ გარემოსდაცვით და ეკონომიკურ მოსაზრებებს და უგულებელყოფდნენ ან არღვევდნენ სოციალურ განზომილებას, ან თუნდაც ზრდიდნენ უთანასწორობას, მაგალითად, „მწვანე გენტრიფიკაციის“ ხელშეწყობით (ანგუელოვსკი და სხვ. 2022) . იმისათვის, რომ თავიდან აიცილონ „უსამართლობის ცხელ წერტილებად“ გადაქცევა, ქალაქებმა უნდა აღიარონ კავშირი კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებულ ძალისხმევასა და მათ მრავალჯერად შედეგებს შორის, გაითვალისწინონ კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებული ქმედებების გაუთვალისწინებელი შედეგები და კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებული ქმედებების დაგეგმვისას უფრო მეტად გაითვალისწინონ სამართლიანობა (დელა ვალე და სხვ. 2023) .

სამართლიანობისა და თანასწორობის საკითხების გათვალისწინებით, ქალაქებს შეუძლიათ მიიღონ პოლიტიკური ინსტრუმენტების მთელი რიგი (დიესმარტინესი და შორტ ჯიანოტი 2022):

1. ადგილობრივი ჩართულობის გაძლიერება „სამართლიანობის პარტნიორობის“ გზით, დაუცველ ჯგუფებთან ან მათ წარმომადგენელ ადვოკატირების ჯგუფებთან პირდაპირი ურთიერთობით. ამ გზით, ქალაქებს შეუძლიათ ხელი შეუწყონ ისტორიულად ნაკლებად წარმოდგენილ თემებში მონაწილეობას, გამოიყენონ ადგილობრივი ცოდნა და რესურსები და ამგვარად შეიმუშაონ და განახორციელონ კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებული ქმედებები, რომლებიც ყველა მაცხოვრებლის საჭიროებებსა და პრიორიტეტებს შეესაბამება.
2. შეიქმნას „თანასწორობის საკონსულტაციო საბჭოები“, რომლებიც პასუხისმგებელნი იქნებიან დაუცველი მოსახლეობის წარმომადგენლობასა და მათ ჩართულობაზე, რათა უზრუნველყოფილი იყოს ქმედებების შესაბამისობა სამართლიანობის მიზნებთან.

3. შეიმუშავეთ „თანასწორობის ინსტრუმენტები“, რომლებიც მუნიციპალურ მთავრობებს დაეხმარება სამართლიანობისა და თანასწორობის საკითხების ამოცნობასა და პოლიტიკის პროცესში ინტეგრირებაში. ეს ინსტრუმენტები, საშუალებას აძლევს ქალაქებს შეაფასონ პოლიტიკის პოტენციური სარგებელი და გაუთვალისწინებელი ეფექტები ადგილობრივ დაუცველ მოსახლეობაზე და ჩაატარონ თითოეული პოლიტიკისა და პროგრამის შეფასებები მათ მოქმედებაში ამოქმედებამდე.
4. კლიმატის სამოქმედო გეგმების სამართლიანობისა და თანასწორობის ზემოქმედების რაოდენობრივი შეფასებისა და სამართლიანობის მიზნების მიღწევის პროგრესის მონიტორინგისთვის „სამართლიანობის ინდიკატორების“ დაწესება.

გენდერულად მგრძნობიარე მიდგომების პრიორიტეტულობის მინიჭება, რომლებიც აქტიურად ებრძვიან გენდერულ ხარვეზებს კლიმატის ცვლილების საწინააღმდეგო დაგეგმვაში, აძლიერებს კლიმატის ცვლილებაზე ორიენტირებულ სტრატეგიებს და ამავდროულად ქმნის ეკონომიკურ შესაძლებლობებს, რაც უზრუნველყოფს, რომ მოსახლეობის ყველა ფენა ისარგებლებს ამ სარგებლით. კლიმატის ცვლილებაზე ორიენტირებული ქმედებები შეიძლება გახდეს გენდერულად მგრძნობიარე, თუ სისტემატურად გავითვალისწინებთ სხვადასხვა გენდერული ჯგუფის პირობებს, სიტუაციებსა და საჭიროებებს შორის განსხვავებებს დიზაინისა და განხორციელების ყოველ ეტაპზე. ეს პროცესი, რომელიც ცნობილია როგორც გენდერული მეინსტრიმინგი, მოიცავს საბაზისო სქემის გენერირებას, მონაწილეობითი დიზაინის პროცესებს, მიზნების, აქტივობებისა და ინდიკატორების იდენტიფიცირებას, ასევე მონიტორინგსა და შეფასებას (NDC პარტნიორობა 2021) .

გენდერული თანასწორობისა და სოციალური ინკლუზიის საკითხების მეკსგ/SECAP-ებში ინტეგრირების ნაბიჯები მოიცავს (მერების გლობალური შეთანხმება 2025) შემდეგს:

1. ივალდებულეთ გენდერული თანასწორობა და ინკლუზიურობა: თავიდანვე დაადგინეთ პირობები გენდერული თანასწორობისა და ინკლუზიისსთვის (მაგ. შეარჩიეთ გენდერული თანასწორობისა და ინკლუზიის ჩემპიონი).
2. ძალაუფლებისა და მონაწილეობის ხარვეზების ნუსხა: გაიგეთ ადგილობრივი კონტექსტი და შეავსეთ ხარვეზები გენდერული მონაცემების შესახებ ალტერნატიული წყაროებითა და მონაცემთა შეგროვებით (მაგ., კვლევები და საზოგადოების მიერ დაფუძნებული მონაცემები).
3. საზოგადოების ჩართულობის უზრუნველყოფა: ქალების, გოგონების და მარგინალიზებული თემების ჩართულობის ბარიერების მოხსნა (მაგ., მზრუნველობის პასუხისმგებლობა, დროის ნაკლებობა და პოტენციური ხარჯები) და უსაფრთხო და პატივისცემით სავსე გარემოს შექმნა.
4. ინკლუზიური კლიმატის სამოქმედო გეგმის შემუშავება: შემოთავაზებული ქმედებების დადასტურება შესაბამის გენდერულ თემებთან, პროგრესისა და შედეგების თვალყურის დევნების მიზნით გამოიყენეთ სპეციალური ჩარჩოები, როგორიცაა გენდერული თანასწორობის, შეზღუდული შესაძლებლობებისა და სოციალური ინკლუზიის (GEDSI) საფუძველზე შექმნილი მეტრიკები და ინდიკატორები.
5. თვალყური ადევნეთ სტრუქტურულ ცვლილებებს: მაგალითად, ქალებისთვის დასაქმების შესაძლებლობებზე წვდომის გაზრდას, უნარების განვითარებას, ქალთა ემოციურ და სოციალურ კეთილდღეობას.

სამოქმედო გეგმებში გენდერული მეინსტრიმინგის უზრუნველყოფის სპეციალური სტრატეგიების მაგალითებია: გენდერულად სამართლიანი და ინკლუზიური კლიმატის დაფინანსების დანერგვა (მაგ. გენდერული ბიუჯეტირება და მონაწილეობითი ბიუჯეტირება, ფინანსური ინსტიტუტების ქალთა ორგანიზაციებთან დაკავშირება, გენდერულად ინკლუზიური პროექტები), ისტორიების ხელშესახებ ქმედებებად გარდაქმნა მონაცემებისა და ცხოვრებისეული გამოცდილების გაერთიანებით,

გენდერულად სამართლიანი და ინკლუზიური შესყიდვების დანერგვა შეძენილი საქონლისა და მომსახურების მეშვეობით, მაგალითად, ქალების მიერ მართული, უმცირესობების საკუთრებაში არსებული ან ადგილობრივი ბიზნესებისთვის კონტრაქტების წახალისებით, ასევე სოციალური ღირებულების პუნქტების და/ან გენდერული გავლენის შეფასების ჩართვით კონტრაქტორების პროექტებში.

საერთო ჯამში, მეკსგ/SECAP-ებს აქვთ პოტენციალი, რომ იქცნენ ძირითად ინსტრუმენტებად სამართლიანი ურბანული გადასვლის პროცესებისა და გენდერული თანასწორობის ხელშეწყობისთვის. სოციალური რისკები შეიძლება წარმოიშვას, თუ ადამიანებს არ ესმით ან არ იღებენ მონაწილეობას განხორციელებულ ქმედებებში (გ. ულპიანი და ვეტერსი 2023) . ამიტომ, სოციალური სამართლიანობისა და უთანასწორობის საკითხების, ასევე მარგინალიზაციის ფორმების გადაჭრა დაგეგმვის პროცესის ადრეულ ეტაპზე უმნიშვნელოვანესია კლიმატის ცვლილების სამოქმედო გეგმების ლეგიტიმურობის უზრუნველსაყოფად და ამით, მოსალოდნელი სოციალური რისკების შესამცირებლად. დამატებით ინსტრუქციებს იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა ჩავრთოთ თანასწორობის საკითხები მეკსგ/SECAP პროცესებში, გვაწვდის მერების შეთანხმება – ევროპა (2023) .

სარკმელი 7. მდგრადი თემები ქალთა გაძლიერების გზით მოლდოვას რესპუბლიკის მუნიციპალიტეტებში

ქვეყანა: მოლდოვას რესპუბლიკა | მოსახლეობა: 2 409 207 | წელი: 2024 – 2028

პროექტი „მდგრადი თემები ქალთა გაძლიერების გზით, მე-2 ფაზა“, რომელსაც UNDP მოლდოვა ახორციელებს შვედეთისა და ნორვეგიის ფინანსური დახმარებით, დაახლოებით 10.1 მილიონი აშშ დოლარის ოდენობის ბიუჯეტით უზრუნველყოფს მოლდოვას რესპუბლიკის ძალისხმევას კლიმატის პოლიტიკაში გენდერული ასპექტების ინტეგრირების მიმართულებით.

ამ ინიციატივის ერთ-ერთი კომპონენტია სულ 42 შერჩეული ადგილობრივი თემის მხარდაჭერა მეკსგ/SECAP-ების შემუშავებასა და განხორციელებაში, რაც გაზრდის კლიმატისადმი მდგრადობას და ხელს შეუწყობს შერბილებისა და ადაპტაციის ძალისხმევას. მეკსგ/SECAP-ები შემუშავდება გენდერულად მგრძნობიარე მიდგომის გათვალისწინებით და მომზადდება ადგილობრივ დაინტერესებულ მხარეებთან კონსულტაციით. ეს თემები ასევე მიიღებენ ფინანსურ დახმარებას და მენტორობას მეკსგ/SECAP-თან დაკავშირებული ქმედებების განხორციელებისთვის.

ამავდროულად, დაახლოებით 160 ქალი, რომელიც ჩართულია საყოფაცხოვრებო ეკონომიკურ საქმიანობაში და 40 ქალის მიერ მართული სასოფლო-სამეურნეო ბიზნესი მიიღებს ფინანსურ მხარდაჭერას და მენტორობას კლიმატის ცვლილების ჭკვიანი გადაწყვეტილებების განსახორციელებლად, როგორიცაა ენერგოეფექტურობა და განახლებადი ენერგიის გამოყენება, წვეთოვანი ირიგაცია და ა.შ. 12 ადგილობრივი ბიზნეს ინკუბატორი გააძლიერებს თავის შესაძლებლობებს გენდერისა და კლიმატის საკითხებში და მიიღებს ინსტიტუციურ მხარდაჭერას სოფლის ქალებისთვის მორგებული მომსახურების მიწოდების მიზნით. ეს მომსახურება ფოკუსირებული იქნება მათი ბიზნესის კლიმატისადმი მდგრადობის გაზრდაზე და მისი შედეგების შერბილების გეგმების შემუშავებაზე.

4. არსებული მდგომარეობის შეფასება და მიზნების განსაზღვრა

4.1. ადგილზე არსებული სიტუაციის გონივრული შეფასება

4.1.1. სათბურის გაზების ემისიის ინვენტარიზაცია

მეკსგ/SECAP პროცესი მოიცავს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიასთან და საქმიანობასთან დაკავშირებულ სათბურის გაზების (GHG) ემისიების ინვენტარიზაციას. ემისიების აღნიშნული კადასტრი რაოდენობრივად განსაზღვრავს სათბურის გაზების ემისიებს. სხვადასხვა ენერგორესურსის მოხმარების, განახლებადი და არაგანახლებადი წყაროებიდან ენერგიის წარმოების, ასევე სხვა აქტივობის მონაცემების საფუძველზე და შესაბამისი ემისიების კოეფიციენტების (EFs) გამოყენებით, მუნიციპალიტეტს შეუძლია შეაფასოს ძირითად ურბანულ სექტორებთან დაკავშირებული ემისიები.

სათბურის გაზების ემისიების აღრიცხვა კრიტიკულად მნიშვნელოვანია კლიმატის ცვლილების შერბილების ქმედებების მხარდასაჭერად და მუნიციპალიტეტისთვის, რათა შეიმუშაოს, აკონტროლოს და გაზომოს მისი მეკსგ/SECAP-ის ზემოქმედება და საჭიროების შემთხვევაში შეცვალოს მოქმედების გზა. კერძოდ, საბაზისო ემისიების ინვენტარიზაცია (BEI) წარმოადგენს მეკსგ/SECAP-ის მნიშვნელოვან ნაწილს, რომელიც მიზნად ისახავს საცნობარო საწყისი წერტილის დადგენას, რომელთანაც შედარებული იქნება მიღწეული სათბურის გაზების ემისიების შემცირება, ხოლო თანმიმდევრული მონიტორინგის ემისიების ინვენტარიზაცია (MEI) გადამწყვეტი მნიშვნელობისაა განხორციელების პროგრესის მონიტორინგისთვის.

სათბურის გაზების ემისიების ინვენტარიზაცია საშუალებას იძლევა, განისაზღვროს სექტორების შედარებითი წვლილი და შესაბამისად, დაეხმაროს სათბურის გაზების შერბილების ქმედებების შემუშავებასა და პრიორიტეტულობის მინიჭებას. ენერგიის მოხმარებისა და ადგილობრივი ენერგიის წარმოების შესახებ მონაცემები მუნიციპალიტეტს საშუალებას აძლევს, თვალყური ადევნოს პროგრესს ენერგოეფექტურობისა და განახლებადი ენერგიის დანერგვის თვალსაზრისით. გარდა ამისა, ისინი გადამწყვეტ როლს თამაშობენ გამჭვირვალე პროცესისა და კომუნიკაციის უზრუნველყოფაში – რაც პოტენციურად ზრდის ყველა დაინტერესებული მხარისა და აქტორის მოტივაციას და ჩართულობას, რომლებსაც შეუძლიათ წვლილი შეიტანონ ადგილობრივი კლიმატისა და ენერგეტიკის მიზნების მიღწევაში.

ინვენტარიზაციის მასშტაბი, საზღვრები და მეთოდოლოგია უნდა ეფუძნებოდეს კარგად დამკვიდრებულ სტანდარტებს, რათა უზრუნველყოფილი იყოს ხარისხი, შესაბამისობა და შედარებადობა, ამავდროულად მოქნილი და მორგებადი იყოს მუნიციპალიტეტების საჭიროებებსა და შესაძლებლობებზე. მაგალითად, მუნიციპალიტეტებს მოუწოდებენ გამოიყენონ სათბურის გაზების აღრიცხვის მიდგომები და პრინციპები, რომლებიც შეესაბამება კლიმატის ცვლილების სამთავრობათაშორისო პანელის (IPCC) მიდგომებსა და პრინციპებს. თუმცა, მერების შეთანხმების ჩარჩო ადგენს კონკრეტულ ინვენტარიზაციის სტრუქტურას, რომელიც მუნიციპალურ საქმიანობას განიხილავს, როგორც სექტორს, რომლისთვისაც ენერგიის მოხმარება და ემისიები ცალკე უნდა იყოს ანგარიშგებული, გამჭვირვალობისა და მუნიციპალიტეტის სამაგალითო როლის ხელშეწყობის მიზნით.

დეტალური ინსტრუქციები მოცემულია მერის შეთანხმების სახელმძღვანელოს დამატებით დოკუმენტში 1, თემაზე „როგორ მოვამზადოთ სათბურის გაზების ემისიების ინვენტარიზაცია“.

4.1.2. რისკისა და მოწყვლადობის შეფასება

რისკისა და მოწყვლადობის შეფასების (RVA) შემუშავება მუნიციპალიტეტებისთვის კრიტიკულად მნიშვნელოვანი ნაბიჯია. ეს პროცესი აერთიანებს სამეცნიერო მონაცემებს ადგილობრივ ცოდნასთან კლიმატური რისკებისა და დაუცველობის შესაფასებლად. RVA ეფუძნება სტრატეგიულ მიდგომას, რომელიც მოიცავს იდენტიფიცირებას, ანალიზს, კომუნიკაციას და მუდმივ გაუმჯობესებას, რაც მიზნად ისახავს თემების კლიმატის ცვლილების უარყოფითი ეფექტების მიმართ მდგრადობის გაზრდას .

კლიმატთან დაკავშირებული საფრთხეების იდენტიფიცირება კლიმატის ცვლილების შეფასების (RVA) პირველი მნიშვნელოვანი ნაბიჯია. კლიმატის მონაცემებისა და სერვისების გამოყენებით, მუნიციპალიტეტებს შეუძლიათ ზუსტად განსაზღვრონ მათი რეგიონის წინაშე არსებული კონკრეტული კლიმატური საფრთხეები. პოტენციური საფრთხეების დასადგენად, ეს ეტაპი მოიცავს ისტორიული კლიმატის გამოვლინებების ანალიზსა და სამომავლო პროგნოზებს. კლიმატური საფრთხეების იდენტიფიცირების შემდეგ, შემდეგი ეტაპია აქტივების, ინფრასტრუქტურისა და მოსახლეობის ზემოქმედების შეფასება. ეს ნაბიჯი დაკავშირებულია ამ ერთეულების (სექტორებისა და მოსახლეობის ჯგუფების) დაუცველობის შეფასებასთან იდენტიფიცირებული საფრთხეების მიმართ. შემდეგ მოჰყვება ადაპტური შესაძლებლობების შეფასება, სადაც ყურადღება გამახვილებულია იმის შეფასებაზე, თუ რამდენად კარგად შეუძლია საზოგადოებას კლიმატის ზემოქმედებასთან ადაპტაცია. ეს მოიცავს რესურსების, ტექნოლოგიების, ცოდნისა და ინფრასტრუქტურის შესწავლას, რომლებსაც შეუძლიათ კლიმატის ადაპტაციაში დახმარება.

რისკების ანალიზი და პრიორიტეტების განსაზღვრა RVA-ს შემდგომი ეტაპებია. ეს გულისხმობს ყველა შეგროვებული მონაცემის სინთეზს საერთო რისკების გასაგებად. საქმე ეხება რისკების რაოდენობრივ განსაზღვრას, პოტენციური ზემოქმედების შეფასებას და საზოგადოების შესაძლებლობებსა და საჭიროებებს შესაბამისი მკაფიო, გაზომვადი ადაპტაციის მიზნების დასახვას.

სარკმელი 8. ამ სექციასთან დაკავშირებული ძირითადი ცნებების განმარტება

კლიმატის საფრთხე. ბუნებრივი ან ადამიანის მიერ გამოწვეული ფიზიკური მოვლენის, ტენდენციის ან ფიზიკური ზემოქმედების პოტენციური წარმოშობა, რამაც შეიძლება გამოიწვიოს სიცოცხლის დაკარგვა, დაზიანება ან სხვა ზემოქმედება ჯანმრთელობაზე, ასევე ქონების, ინფრასტრუქტურის, საარსებო წყაროების, მომსახურების მიწოდების, ეკოსისტემების და გარემოსდაცვითი რესურსების დაზიანება და დანაკარგი. ამ ანგარიშში ტერმინი „საფრთხე“ ჩვეულებრივ გულისხმობს კლიმატთან დაკავშირებულ ფიზიკურ მოვლენებს ან ტენდენციებს ან მათ ფიზიკურ ზემოქმედებას (IPCC 2022) .

კლიმატის ზემოქმედება: ადამიანების, საარსებო წყაროების, სახეობების ან ეკოსისტემების, გარემოსდაცვითი ფუნქციების, მომსახურებისა და რესურსების, ინფრასტრუქტურის ან ეკონომიკური, სოციალური ან კულტურული აქტივების ყოფნა ისეთ ადგილებში და გარემოში, რომლებზეც შეიძლება უარყოფითი გავლენა იქონიოს (IPCC 2022) .

კლიმატის მიმართ მოწყვლადობა:

მოსახლეობის *ჯგუფებისთვის*: კლიმატის მიმართ მოწყვლადობა აღწერს მოსახლეობის ჯგუფის კლიმატის ზემოქმედებისგან გამოწვეული ზიანის მიმართ მოწყვლადობის დონეს. ამაზე შეიძლება გავლენა იქონიოს ისეთმა ფაქტორებმა, როგორიცაა სოციალურ-ეკონომიკური სტატუსი, ჯანმრთელობა, ასაკი, მდებარეობა და რესურსებზე წვდომა. მოწყვლად ჯგუფებში შეიძლება შედიოდნენ ხანდაზმული ადამიანები, დაბალი შემოსავლის მქონე თემები ან ისინი, ვისაც უკვე აქვთ ჯანმრთელობის პრობლემები.

სექტორებისთვის: სექტორების კლიმატის მიმართ მოწყვლადობა გულისხმობს ეკონომიკური სექტორების (როგორიცაა სოფლის მეურნეობა, წყლის რესურსები ან ენერგია) მოწყვლადობას კლიმატის ცვალებადობისა და ექსტრემალური მოვლენების მიმართ. ეს შეიძლება დამოკიდებული იყოს სექტორისთვის სპეციფიკურ ფაქტორებზე, როგორიცაა ტექნოლოგია, ინფრასტრუქტურა, ბაზრის დინამიკა და მარეგულირებელი ჩარჩოები.

ადაპტაციური უნარი: ადაპტაციური უნარი არის სისტემის, საზოგადოების ან ორგანიზაციის უნარი, მოერგოს კლიმატის ცვალებადობასა და ექსტრემალურ პირობებს, შეამციროს პოტენციური ზიანი, ისარგებლოს შესაძლებლობებით ან გაუმკლავდეს შედეგებს. ეს მოიცავს ისეთ ელემენტებს, როგორიცაა რესურსების ხელმისაწვდომობა, ტექნოლოგია, ინფორმაცია და უნარები, ინფრასტრუქტურა, ინსტიტუტები და თანასწორობა.

კლიმატის ზემოქმედება: კლიმატის ზემოქმედება გულისხმობს კლიმატის ცვალებადობისა და ცვლილების ზემოქმედებას ბუნებრივ და ადამიანურ სისტემებზე. ზემოქმედება შეიძლება იყოს დადებითი ან უარყოფითი და შეიძლება გამოწვეული იყოს როგორც თანდათანობითი ცვლილებებით (მაგალითად, ტემპერატურის მატება), ასევე ექსტრემალური მოვლენებით (მაგალითად, ქარიშხლები). ეს ზემოქმედება ხშირად იწვევს ცვლილებებს ამ სისტემების მიერ მოწოდებულ ფუნქციონირებასა და მომსახურებაში.

კლიმატური რისკი: შედეგების პოტენციალი, როდესაც რაიმე ღირებული დევს სასწორზე და სადაც შედეგი გაურკვეველია, ღირებულებების მრავალფეროვნების გათვალისწინებით. რისკი გამოწვეულია დაუცველობის, ზემოქმედებისა და საფრთხის ურთიერთქმედებით (IPCC 2022).

მუნიციპალიტეტის კლიმატის ცვლილების სხვადასხვა საფრთხის მიმართ მოწყვლადობის სისტემატურად შესაფასებლად, RVA გულისხმობს ინფორმირებული არჩევანის გაკეთებას, რომელიც მოიცავს ვადების, კლიმატის ცვლილების სცენარების, კლიმატის მონაცემთა წყაროების და ადგილობრივი მონაცემების ინტეგრაციის ხარისხის შერჩევას. ამას შეიძლება ჰქონდეს ერთჯერადი შეფასების ან სხვადასხვა შეფასების ფორმა თითოეული საფრთხის ან მოწყვლადი სექტორის მიხედვით.

რადგან კლიმატური რისკი დამოკიდებულია არა მხოლოდ კლიმატთან დაკავშირებულ საფრთხეებზე, არამედ რეგიონის/საზოგადოების შესაბამისი საფრთხის მიმართ ზემოქმედებასა და მოწყვლადობაზე, საბოლოო ნაბიჯი აერთიანებს საფრთხის მონაცემებს ზემოქმედებასა და მოწყვლადობასთან, რათა შეფასდეს რისკი განტოლების მიხედვით:

რისკი = ხიფათი × ექსპოზიცია × მოწყვლადობა

წარსული კლიმატური საფრთხეებისა და ზემოქმედების შესახებ ინფორმაცია და ანალიზი აუცილებელია მუნიციპალიტეტების კონტექსტისა და ფაქტობრივი მდგომარეობის გასაგებად, ასევე კლიმატსა და მუნიციპალიტეტის გარემოსდაცვით და სოციალურ-ეკონომიკურ ელემენტებს შორის ურთიერთობების გასაგებად. RVA-ები ასევე განკუთვნილია სამომავლო ტენდენციებისა და პოტენციური საფრთხეების გამოსავლენად, რომელთა წინაშეც მუნიციპალიტეტები იქნებიან, რაც მოითხოვს კლიმატის მოდელების, სცენარების და პროგნოზების გამოყენებას. ეს ასევე საშუალებას მოგვცემს დაგეგმოთ ადაპტაციის ქმედებები, რომლებიც დააკმაყოფილებს თემების ფაქტობრივ და მომავალ საჭიროებებს.

შეათნხმების საბჭოს ევროკავშირის სახელმძღვანელოს დამატებით დოკუმენტში 2, თემაზე „<u>როგორ მოვამზადოთ რისკისა და მოწყვლადობის შეფასება (RVA)</u>“.

4.1.3. ენერგომოხმარებისა და სიღარიბის შეფასება

ენერგიაზე წვდომა და ენერგეტიკული სიღარიბე მუნიციპალიტეტების მდგრადი განვითარების, მდგრადობისა და კეთილდღეობისთვის მნიშვნელოვანი ელემენტებია. ენერგიაზე წვდომა და ენერგეტიკული სიღარიბე (EAP) კლიმატისა და ენერგეტიკის მერების გლობალური შეთანხმების (GCoM) მესამე საყრდენს წარმოადგენს. გლობალურ დონეზე, ეს საყრდენი სტრუქტურირებულია სამი ენერგეტიკული ატრიბუტის გამოყენებით:[12]

- უსაფრთხო ენერგია: ენერგია ხელმისაწვდომია და/ან საიმედოა, რაც ეკონომიკურ, სოციალურ და კულტურულ ჩართულობაზე წვდომას უზრუნველყოფს.
- მდგრადი ენერგია: ენერგია წარმოიქმნება განახლებადი და არადამაბინძურებელი რესურსებიდან, რაც თავიდან აიცილებს ჯანმრთელობისთვის, სოციალური და გენდერული თვალსაზრისით უარყოფით შედეგებს.
- ხელმისაწვდომი ენერგია: ენერგია ხელმისაწვდომია და/ან შენობები ენერგოეფექტურია, რათა მაქსიმალურად გაიზარდოს ხარჯების ღირებულება, რაც ხელს უწყობს ენერგიის გამოყენებას ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული შესაძლებლობებისთვის.

შეფასების ფაზის მიზანია ადგილობრივ კონტექსტში ენერგიაზე წვდომისა და სიღარიბის ყოვლისმომცველი გაგების უზრუნველყოფა, მათ შორის მისი მასშტაბები, ძირითადი მიზეზები და ხელშემწყობი ფაქტორები, ეფექტური სამოქმედო დაგეგმვისთვის. საკითხის მრავალგანზომილებიანი ასპექტების გათვალისწინებით, რომლებიც მოიცავს კლიმატურ პირობებს სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოებებამდე და პოლიტიკური მიდგომების არსებობას, ენერგიაზე წვდომისა და სიღარიბის ატრიბუტები ქმნის ჩარჩოს შეფასების სტრუქტურირებული ფორმით ორგანიზებისთვის (სურათი 6). თითოეული ატრიბუტისთვის, მუნიციპალიტეტებისთვის ხელმისაწვდომია ინდიკატორების ნაკრები, რათა შეაფასონ მათი ადგილობრივი ენერგიაზე წვდომისა და ენერგეტიკული სიღარიბის დონე.[13]

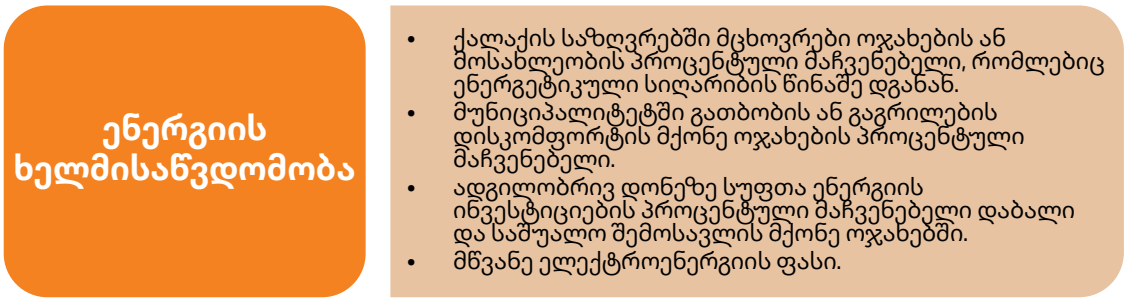
თითოეულ GCoM რეგიონს შეუძლია აირჩიოს ყველაზე შესაბამისი ენერგეტიკული საკითხი მისი ადგილობრივი მახასიათებლებისა და ენერგეტიკული საჭიროებების საფუძველზე, შესაბამისად მოარგოს ენერგეტიკული შეფასება. სტრუქტურირებული

12 როგორც აღწერილია GCoM საერთო ანგარიშგების ჩარჩოში (CRF)

13 <u>მერების გლობალური შეთანხმების, ენერგოხელმისაწვდომობისა და სიღარიბის სვეტის (EAPP) დანართი, საერთო ანგარიშგების ჩარჩო</u>

კონსულტაციების პროცესის შემდეგ, აღმოსავლეთ ევროპის მეზობელმა ქვეყნებმა და ცენტრალურმა აზიამ შეარჩიეს ენერგიის ხელმისაწვდომობის ატრიბუტი.[14]

სურათი 6. CoM East-ის ენერგომოხმარებისა და სიღარიბის საკითხები და ინდიკატორები.

წყარო: JRC-ის შემუშავება

ადგილობრივი პირობების რეესტრის შედგენის საწყისი ფაზის შემდეგ, მუნიციპალიტეტებმა შეფასების პროცესისთვის შემდეგი ძირითადი ნაბიჯები უნდა გადადგან:

1. მონაცემთა შეგროვება და დამუშავება: მუნიციპალიტეტებმა პირველ რიგში უნდა ჩაატარონ სხვადასხვა დეპარტამენტში (მაგ., საბინაო ან სოციალური მომსახურება) უკვე არსებული მონაცემების ინვენტარიზაცია და მათი შესაბამისობის შემოწმება შესაბამისი ინდიკატორების შესამუშავებლად. თუ ეს არასაკმარისია, მათ შეუძლიათ მონაცემების შეგროვება გარე ორგანიზაციებთან (როგორიცაა ენერგიის მიმწოდებლები ან უნივერსიტეტები) თანამშრომლობით ან პირველადი მონაცემების შეგროვება უშუალოდ გამოკითხვებისა და ინტერვიუების მეშვეობით. უმნიშვნელოვანესია იმის უზრუნველყოფა, რომ მონაცემები იყოს ადგილობრივი რელევანტური და სანდო, რაც ხშირად მოითხოვს ეროვნული მონაცემების მასშტაბირებას ან ნორმალიზაციას მუნიციპალურ დონეზე.
2. ანგარიშგება შერჩეული ინდიკატორების საშუალებით: ხელმომწერები იყენებენ ინდიკატორებს ენერგომოხმარებისა და სიღარიბის გასაზომად და მონიტორინგისთვის.

მუნიციპალიტეტებს მოეთხოვებათ გამოიყენონ რაც შეიძლება მეტი ინდიკატორი, რათა უფრო დეტალურად გაიგონ ენერგოხელმისაწვდომობისა და სიღარიბის მრავალმხრივი პრობლემა. თუმცა, ამ სახელმძღვანელოს პრაქტიკული გამოყენებისთვის, ჩვენ გირჩევთ გამოიყენოთ მინიმუმ ერთი ინდიკატორი, რომელიც ეხება:

– ადმინისტრაციულ საზღვრებში არსებული ოჯახების ან მოსახლეობის პროცენტული მაჩვენებელი, რომლებიც ენერგეტიკული სიღარიბის წინაშე დგანან

ეს ინდიკატორი ასახავს იმ პირების ან ოჯახების პროცენტულ მაჩვენებელს, რომლებიც თავიანთი შემოსავლის განსაზღვრულ პროცენტამდე ხარჯავენ ენერგეტიკულ მომსახურებაზე, რაც იძლევა წარმოდგენას მოსახლეობისთვის ენერგიის ხელმისაწვდომობის შესახებ. ზღვრის სახით გამოყენებული კონკრეტული პროცენტი შეიძლება განსხვავდებოდეს და უნდა განისაზღვროს მუნიციპალიტეტების მიერ, მუნიციპალური პირობების შესაბამისად. ინდიკატორი ხელს უწყობს ოჯახებზე ენერგიის დანახარჯების ფინანსური ტვირთის იდენტიფიცირებას, ენერგეტიკული

[14] ვინაიდან ეს სახელმძღვანელო აღმოსავლეთ პარტნიორობის კონტექსტზეა მორგებული, აქ მოცემული ინსტრუქცია ფოკუსირებულია ამ რეგიონის მიერ შერჩეულ ატრიბუტზე. ინფორმაცია იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა შემუშავდეს ენერგოწვდომისა და სიღარიბის შეფასება დანარჩენი ორი ატრიბუტისთვის – მდგრადობა და უსაფრთხოება – ან იგივე ატრიბუტისთვის მერის თანამშრომლობის სხვა რეგიონულ კონტექსტებში, ამ დოკუმენტში არ არის განხილული.

სიღარიბის რისკის შეფასებას და მიზნობრივი ჩარევების ინფორმირებას დაუცველი ჯგუფებისთვის ენერგიაზე წვდომისა და ხელმისაწვდომობის გასაუმჯობესებლად.

ოჯახის წევრების ეკონომიკურმა ასპექტებმა და/ან სოციალურმა მახასიათებლებმა შეიძლება გავლენა მოახდინოს ენერგეტიკულ სიღარიბეზე. ამიტომ, სოციალურ-ეკონომიკური ფაქტორების გაგება უმნიშვნელოვანესია დაუცველობის კონკრეტული განმსაზღვრელი ფაქტორების დასადგენად და მათი შემცირების გზების გასათვალისწინებლად. ასევე იმის გათვალისწინებით, რომ ენერგეტიკული სიღარიბის მდგომარეობა ხშირად ასოცირდება სოციალურ/ეკონომიკური დაუცველობის სხვა ფორმებთან.

თუმცა, სოციალურ-ეკონომიკური პერსპექტივა არ არის ერთადერთი, რომლითაც შეიძლება გამოვლინდეს და შეფასდეს ენერგეტიკული სიღარიბე. მაგალითად, სახლების ტექნიკურმა მდგომარეობამ შეიძლება გავლენა მოახდინოს ხარისხიან ენერგეტიკულ მომსახურებაზე წვდომაზე. ანალოგიურად, ტრანსპორტირების საჭიროებებმა და პრაქტიკამ შეიძლება ხელი შეუწყოს ენერგეტიკული სიღარიბის მდგომარეობის გამწვავებას. მრავალფეროვანი ინდიკატორების გამოყენება და კომბინაცია, რომლებიც მიზნად ისახავს მრავალ პერსპექტივასა და ატრიბუტს, ხელს უწყობს ენერგეტიკული სიღარიბის სრულყოფილ შეფასებას.

EPAH-ის სახელმძღვანელოდან (ენერგეტიკული სიღარიბის საკონსულტაციო ცენტრი 2023) რეკომენდებული მიდგომაა მუნიციპალიტეტში ენერგეტიკული სიღარიბის „მიზეზებისა და შედეგების“ (სოციალური ჯგუფები და გეოგრაფიული გავრცელება) იდენტიფიცირების მიზნით რამდენიმე სახელმძღვანელო კითხვის დაცვა, როგორიცაა:

- „რა გავლენას ახდენს დაბალი ენერგოეფექტურობა და საყოფაცხოვრებო ტექნიკა?“
- „ინფორმირებულია თუ არა ხალხი შესაძლო კარგი პრაქტიკის შესახებ?“
- „ზუსტად ვინ არიან ზუსტად ამ უბანში მცხოვრები ადამიანები (უმუშევრობით დაზარალებული ადამიანები, ჯანმრთელობის განსაკუთრებული პრობლემების მქონე ადამიანები და ა.შ.)?“

მაგალითად, დაუცველი ჯგუფების იდენტიფიცირებას შეუძლია რეალური განსხვავება შეიტანოს მუნიციპალიტეტის კონკრეტული სიტუაციის აღრიცხვისას და მნიშვნელოვანი სახელმძღვანელო იყოს ენერგეტიკული სიღარიბის პოლიტიკის შემუშავებისთვის.

შეფასების დასასრულს, ხელმომწერს უნდა ჰქონდეს ენერგომოხმარებისა და სიღარიბის დეტალური გაგება მათ ადგილობრივ კონტექსტში, მათ შორის, სხვადასხვა ატრიბუტის მიხედვით შერჩეული ინდიკატორების ანალიზის საფუძველზე, რაც მას საშუალებას მისცემს დაისახოს ინფორმირებული მიზნები, პრიორიტეტულად განსაზღვროს ჩარევები და შეიმუშაოს მიზანმიმართული პოლიტიკა და ღონისძიებები.

დეტალური ინსტრუქციები მოცემულია მერების შეთანხმაბის ევროკავშირის სახელმძღვანელოს დამატებით დოკუმენტში 3, თემაზე „როგორ შევიმუშაოთ ენერგეტიკული სიღარიბის შეფასება“*.

* გაითვალისწინეთ, რომ დამატებითი დოკუმენტი 3 მიჰყვება ენერგეტიკული სიღარიბის შეფასების ევროკავშირის ჩარჩოს, თუმცა, ის შეიძლება სასარგებლო წყარო იყოს CoM East მუნიციპალიტეტებისთვის ისეთ თემებზე, როგორიცაა ქმედებების შემუშავება, ინდიკატორები და პრაქტიკული მაგალითები.

4.2. საერთო ხედვისა და ამბიციური მიზნების განსაზღვრა

4.2.1. კლიმატის პოლიტიკის მიმოხილვა რეგიონში

კლიმატის მიზნების დასახვისას, მუნიციპალიტეტებს უნდა ჰქონდეთ მკაფიო ხედვა არსებული მუნიციპალური, რეგიონული, ეროვნული და საერთაშორისო პოლიტიკისა და რეგულაციების შესახებ, რომლებიც გავლენას ახდენენ მათ ტერიტორიაზე ენერგეტიკისა და კლიმატის საკითხებზე. ეს ნაწილი იძლევა კლიმატის პოლიტიკის კონტექსტის მიმოხილვას, რომელიც შეიძლება რელევანტური იყოს CoM East მუნიციპალიტეტებისთვის.

აღმოსავლეთ პარტნიორობის ჩარჩოს ფარგლებში, სომხეთს, აზერბაიჯანს, საქართველოს, მოლდოვას და უკრაინას კლიმატის პოლიტიკის რთული, მაგრამ ცვალებადი ლანდშაფტი აქვთ, რომელიც ჩამოყალიბებულია მათი პოსტსაბჭოთა ეკონომიკური მემკვიდრეობით, რეგიონული დაუცველობით და ევროკავშირის მდგრადი განვითარების მიზნებთან შესაბამისობით. როგორც გარდამავალი ეკონომიკის მქონე ქვეყნები, ისინი ებრძვიან საერთო გამოწვევებს, როგორიცაა ენერგეტიკული უსაფრთხოება, წიაღისეული საწვავი ან წყალზე დამოკიდებული ენერგია (მაგ., ჰიდროენერგია) და კლიმატის ისეთ ზემოქმედებასთან ადაპტაციის გადაუდებელი აუცილებლობა, როგორიცაა გვალვა, წყალდიდობა და მყინვარების უკან დახევა. ამ ქვეყნებს ასევე აქვთ სტრატეგიული პრიორიტეტი, დივერსიფიკაცია მოახდინონ ენერგიის წყაროებზე და შეამცირონ დამოკიდებულება არასტაბილურ მომწოდებლებზე – პრიორიტეტი, რომელიც გაძლიერდა ბოლოდროინდელი რეგიონული გეოპოლიტიკური მოვლენებით. ამ გამოწვევების მიუხედავად, მათი კლიმატის პოლიტიკა სულ უფრო მეტად ასახავს დეკარბონიზაციის, ენერგოეფექტურობის და რეგიონული თანამშრომლობისკენ მიმართულ ტრაექტორიას, რაც განპირობებულია საერთაშორისო ვალდებულებებით, როგორიცაა პარიზის შეთანხმება და ევროკავშირის „მწვანე დღის წესრიგი აღმოსავლეთ პარტნიორობისთვის“.

კლიმატისადმი მდგრადობისა და მდგრადი ენერგიის სფეროში არსებული ხარვეზების აღმოსაფხვრელად ევროკავშირის დაფინანსება და ტექნიკური მხარდაჭერა ხორციელდება ისეთი პროგრამების მეშვეობით, როგორიცაა EU4Climate ინიციატივა და მწვანე დღის წესრიგი, რათა პრიორიტეტი მიენიჭოს განახლებადი ენერგიის განლაგებას, ნახშირბადის ნეიტრალიტეტის მიზნებს და ტრანსსასაზღვრო გარემოსდაცვით თანამშრომლობას. დასავლეთ ბალკანეთის ქვეყნებთან ერთად, მხარდაჭერას იღებენ უკრაინა, მოლდოვა და საქართველოც. ენერგეტიკული თანამეგობრობა[15], რომელიც ადგენს საერთო წესებს ენერგეტიკისა და კლიმატის მიზნების დაგეგმვის, ანგარიშგებისა და მონიტორინგისთვის, მათ შორის ეროვნული ენერგეტიკისა და კლიმატის გეგმების (NECP) და ევროკავშირის კანონმდებლობასთან შესაბამისობის გზით.

საერთაშორისო დონეზე, ისინი ყველა ძირითადი საერთაშორისო კლიმატის შეთანხმებების ნაწილია, მათ შორის UNFCCC-ის, კიოტოს ოქმისა და პარიზის შეთანხმების, რომელთა მიხედვითაც მათ წარადგინეს თავიანთი ეროვნული გამჭვირვალობის გეგმები. ისინი ასევე თანამშრომლობენ მრავალმხრივ ფონდებთან (GCF, GEF), მრავალმხრივი განვითარების ბანკებთან (MDBs) და დონორებთან, რათა დააფინანსონ ტექნიკური დახმარების განხორციელება და წვდომა.

ქვემოთ წარმოდგენილია საერთაშორისო ვალდებულებების მხარდამჭერი პოლიტიკა, ასევე ეროვნული დონის კლიმატის პოლიტიკის კონტექსტები.

სომხეთი

სომხეთის 2026–2035 წლების ეროვნულად განსაზღვრული წვლილის გეგმა 3.0[16] 2035 წლისთვის აწესებს მიზანს, უპირობოდ შეამციროს სათბურის გაზების ემისიები

[15] ენერგეტიკული საზოგადოების მთავარი გვერდი იხილეთ შემდეგ ბმულზე: https://www.energy-community.org/

[16] სომხეთის ეროვნულად განსაზღვრული წვლილი (NDC 3.0)

მთელი ეკონომიკის მასშტაბით 44%-ით 1990 წლის დონესთან შედარებით და 52%-ით საერთაშორისო მხარდაჭერის პირობით. დოკუმენტი პრიორიტეტს ანიჭებს ადაპტაციას, 41 საადაპტაციო ღონისძიება მოითხოვს მნიშვნელოვან საერთაშორისო დახმარებას, 22 უპირობო შემარბილებელ ღონისძიებასთან ერთად, რომლებიც დაფინანსდება შიდა რესურსებითა და პოლიტიკური რეფორმებით.

ეროვნული ადაპტაციის გეგმა (NAP)[17] განსაზღვრავს პრიორიტეტებს შვიდი ძირითადი სექტორისთვის: ტყის ეკოსისტემები, ადამიანის ჯანმრთელობა, წყლის რესურსები, სოფლის მეურნეობა, ენერგეტიკა, დასახლებები და ინფრასტრუქტურა და ტურიზმი. ის ასევე მოიცავს ადაპტაციის სტრატეგიებს ქვეყნის ათივე ადმინისტრაციული რეგიონისთვის, თითოეულ სფეროზე მორგებული სექტორული ადაპტაციის გეგმების (SAP) შემუშავების გეგმებით. გეგმის განხორციელება ეფუძნება შიდა საჯარო დაფინანსების, დონორების გრანტებისა და მრავალმხრივი განვითარების ბანკების შეღავათიანი დაფინანსების, ასევე პრიორიტეტული პროექტებისთვის GCF/GEF-ის მიზნობრივი დაფინანსების ნაზავს.

გრძელვადიანი დაბალი სათბურის გაზების ემისიის განვითარების სტრატეგია (LT-LEDS)[18] ასახავს ქვეყნის ხედვას 2050 წლამდე, განსაკუთრებული აქცენტით ენერგოდამოუკიდებლობასა და კლიმატის ნეიტრალიტეტზე გრძელვადიან პერსპექტივაში. სტრატეგიის მიზანია კლიმატის ვალდებულებების გრძელვადიანი დღის წესრიგის უზრუნველყოფა, ადგილობრივი და საერთაშორისო ინვესტორებისთვის ადრეული და პროგნოზირებადი სიგნალების მიწოდება, განვითარების მიზნების ჰარმონიზაცია კლიმატის ცვლილებებთან დაკავშირებულ ქმედებებთან, ასევე კლიმატის ცვლილების შერბილების შესაძლებლობების სისტემატურად განხილვა მთელ ეკონომიკაში.

2026 წელს ეროვნული ასამბლეის მიერ მიღებული კლიმატის შესახებ ახალი კანონი სომხეთს სამართლებრივ საფუძველს უქმნის კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებული საერთაშორისო ვალდებულებების შესასრულებლად. კერძოდ, დოკუმენტი მიზნად ისახავს MRV სისტემის შექმნას და ბაზარზე დაფუძნებული მექანიზმების დანერგვას (პარიზის შეთანხმების მე-6 მუხლის შესაბამისად), რათა მხარი დაუჭიროს ემისიების 40-44%-ით შემცირებას 2030-2035 წლებისთვის. შერბილების თვალსაზრისით, კანონი ხელს უწყობს ენერგოეფექტურობას, განახლებად ენერგიას და ინფრასტრუქტურის მოდერნიზაციას ემისიების შესამცირებლად. ამავდროულად, ის ეხება დაუცველობას ისეთ სექტორებში, როგორიცაა სოფლის მეურნეობა და წყლის მართვა, ფოკუსირებით კლიმატისადმი მდგრადობის ინსტიტუციური შესაძლებლობების გაძლიერებაზე.

სომხეთის 2026-2030 წლების ეროვნული ენერგოეფექტურობის სამოქმედო გეგმის (NEEAP) შემუშავება დაიწყო. პირველი სამი NEEAP-ის საფუძვლებზე დაყრდნობით, მეოთხე სამოქმედო გეგმა, სავარაუდოდ, ძირითად ყურადღებას გაამახვილებს საბოლოო ენერგიის მოხმარებისა და სათბურის გაზების ემისიების შემცირებაზე. ძირითადი სფეროებია საზოგადოებრივი შენობები, საცხოვრებელი სექტორი და ტრანსპორტი გაძლიერებული ეფექტურობის ზომებისა და გაძლიერებული რეგულაციების გზით, განახლებადი ენერგიის წყაროებზე გადასვლისკენ მიმართული ფართო ინიციატივებთან ერთად. გარდა ამისა, დოკუმენტი უფრო მეტ ყურადღებას გაამახვილებს გენდერულად მგრძნობიარე და სოციალურად ინკლუზიური ზომების ინტეგრირებაზე. 2026-2030 წლების სამოქმედო გეგმის განხორციელება მიზნად ისახავს ენერგიის საერთო მოთხოვნის შემცირებას, ენერგეტიკული უსაფრთხოების გაძლიერებას და ძირითადი ეკონომიკური პროდუქტების ენერგოინტენსივობის შემცირებას, ამავდროულად, ენერგიის ხელმისაწვდომობასთან დაკავშირებული მზარდი შეშფოთების მოგვარებას ენერგოეფექტურობის გადაწყვეტილებების ხელშეწყობით.

17 სომხეთის ეროვნული ადაპტაციის გეგმა (UNFCCC)

18 საქართველოს გრძელვადიანი დაბალი სათბურის გაზების ემისიების განვითარების სტრატეგია

აზერბაიჯანი

აზერბაიჯანის NDC 3.0 (2025)-ის მიხედვით[19] დაისახა გრძელვადიანი მიზანი, რომ 2035 წლისთვის სათბურის გაზების ემისიები 1990 წლის დონესთან შედარებით 40%-ით შემცირდეს. ეს მიზანი დამოკიდებულია საერთაშორისო მხარდაჭერაზე წვდომაზე, მათ შორის კლიმატის ცვლილების დაფინანსებაზე, ტექნოლოგიების გადაცემასა და შესაძლებლობების განვითარების დახმარებაზე, რომლებიც აუცილებელია ქვეყნის დაბალი ნახშირბადის გამოყოფის განვითარების ტრაექტორიაზე გადასვლისთვის. NDC 3.0 წარმოგვიდგენს ყოვლისმომცველ, სექტორზე სპეციფიკურ სტრატეგიებს, რომლებიც ეხება გამოწვევებსა და შესაძლებლობებს შვიდი ძირითადი სექტორის ფარგლებში: ენერგეტიკა, ნავთობი და გაზი, შენობები, მრეწველობა, ტრანსპორტი, სოფლის მეურნეობის ხარჯების შემცირება და ნარჩენები.

აზერბაიჯანის ადაპტაციის გეგმა (NAP)[20], რომელიც 2024 წელს იქნა წარდგენილი, ასახავს გრძელვადიან ადაპტაციის მიდგომას, ასევე პრიორიტეტულ ქმედებებს მოკლევადიანი (2025-2026) და საშუალოვადიანი (2027-2030) პერიოდისთვის. იგი ყველაზე მოწყვლადად განსაზღვრავს წყალს, სოფლის მეურნეობას, ჯანმრთელობას, კლიმატურ საფრთხეებს/კატასტროფებს და სანაპირო/მთის ეკოსისტემებს. დაუცველობის შესამცირებლად, ეროვნული გეგმა განიხილავს არსებულ კანონმდებლობას (წყლის, სამშენებლო კოდექსის, ტყის და მიწის კოდექსებს), რომელიც ამჟამად კლიმატისადმი მდგრადობას ეხება და მიზნად ისახავს ადაპტაციის ქმედებების დაგეგმვის, კოორდინაციისა და განხორციელების შესახებ ინფორმაციის მიწოდებას. ეროვნული გეგმა, სავარაუდოდ, სრულმასშტაბიან ეროვნულ გეგმად ჩამოყალიბდება 2025-2026 წლებში საჭირო სამართლებრივი და ინსტიტუციური ჩარჩოს შექმნით, ასევე სექტორული განვითარების სტრატეგიებსა და გეგმებში ადაპტაციის ზომების ინტეგრირების შესაძლებლობების გაძლიერებით.

ეროვნულ დონეზე, 2021 წელს პრეზიდენტის ბრძანებულებით „აზერბაიჯანი 2030: სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების ეროვნული პრიორიტეტები“ განისაზღვრა ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური პრიორიტეტები მომდევნო ათწლეულისთვის, მათ შორის გარემოსდაცვითი განვითარების მიზნები. კერძოდ, ხუთი პრიორიტეტიდან ერთ-ერთი მიზნად ისახავს სუფთა გარემოსა და მწვანე ზრდის ხელშეწყობას ორი ძირითადი მიზნის მეშვეობით: i) მაღალი ხარისხის ეკოლოგიური გარემო, მათ შორის გარემოსდაცვით რესურსებზე ზეწოლის შემცირება და მწვანე სივრცეების რაოდენობის გაზრდა, ii) მწვანე ენერგიისთვის განკუთვნილი სივრცეები, ენერგიის ეფექტურად გამოყენებით და ალტერნატიული და განახლებადი ენერგიის წყაროების წილის გაზრდით პირველად მოხმარებაში.

საქართველო

საქართველოს[21] 2026 წელს მიღებული ეროვნულად განსაზრვრული წვლილის დოკუმენტი 3.0 მიზნად ისახავს 2030 წლისთვის სათბურის გაზების წმინდა ემისიების 47%-ით შემცირებას 1990 წლის დონესთან შედარებით, ხოლო 2035 წლისთვის 50%-ის შემცირების მიზნით. გეგმის ამოცანაა განახლებადი ენერგიის წილის გაზრდა და ნულოვანი ენერგიის სისტემებისკენ წინსვლა, უფრო სუფთა ტრანსპორტის, მათ შორის ელექტრომობილობისა და საზოგადოებრივი ტრანსპორტის გაუმჯობესება, ახალი შენობებისთვის სავალდებულო ენერგოეფექტურობის სტანდარტების დანერგვა და ნარჩენების მართვის გაფართოებული პასუხისმგებლობის დაწესება, ასევე სამართლიანი გადასვლის მიდგომის ხელშეწყობა.

19 აზერბაიჯანის ეროვნულად განსაზღვრული წვლილი (NDC 3.0)
20 აზერბაიჯანის საწყისი ეროვნული ადაპტაციის გეგმა (UNFCCC)
21 საქართველოს ეროვნულად განსაზღვრული წვლილი (NDC3 .0)

ქვეყნის ეროვნული გეგმა ეფუძნება 2023 წელს დამტკიცებულ გრძელვადიანი დაბალი ემისიების განვითარების სტრატეგიას (LT LEDS) და ადგენს კლიმატის ნეიტრალიტეტის მიზანს, რომლის მიღწევაც საუკუნის შუა პერიოდისთვის უნდა მოხდეს.[22]

ეროვნულ დონეზე, კლიმატის ცვლილების სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა (CSAP)[23] განსაზღვრავს კონკრეტულ სექტორულ შერბილების მიზნებსა და ზომებს, რომლებიც შექმნილია ეროვნული კლიმატის მიზნების მისაღწევად და საერთაშორისო ვალდებულებების შესრულების მხარდასაჭერად. გარდა ამისა, CSAP-ის მიზნობრივი ინდიკატორები ჰარმონიზებულია ეროვნული ენერგეტიკისა და კლიმატის გეგმაში (NECP) განსაზღვრულ სტანდარტებთან[24]. NECP ასახავს კლიმატის ცვლილების შერბილების, ადაპტაციისა და მდგრადი ენერგეტიკის განვითარების ინტეგრირებულ მიდგომას 2021-2030 წლების პერიოდისთვის. არსებულ ეროვნულ სტრატეგიებსა და გეგმებზე და კერძოდ, „ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების შესახებ“ კანონზე (მუხლი 7) დაყრდნობით, NECP მოიცავს ეროვნულ მიზნებს და შესაბამის პოლიტიკასა და ზომებს ენერგეტიკული კავშირის ხუთი ძირითადი განზომილებიდან თითოეულისთვის[25]: 1)დეკარბონიზაცია; 2) ენერგოეფექტურობა ; 3) ენერგეტიკული უსაფრთხოება ; 4) შიდა ენერგეტიკული ბაზარი ; 5) კვლევა, ინოვაცია და კონკურენტუნარიანობა . განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა 2030 წლისთვის მისაღწევ მიზნებს, მათ შორის სათბურის გაზების ემისიების შემცირებას, განახლებადი წყაროებიდან ენერგიის ზრდას, ენერგოეფექტურობის ხელშეწყობას და ელექტროენერგეტიკული სისტემების ურთიერთდაკავშირების გაძლიერებას, როგორც ქვეყნის შიგნით, ასევე მეზობელ ქვეყნებთან.

მოლდოვა

მოლდოვას რესპუბლიკის საერთაშორისო კლიმატის ვალდებულებები ქვეყნის კლიმატის ცვლილების პოლიტიკისა და მისი თანდათანობით უფრო ამბიციური ეროვნული კონვენციის (NDC) საფუძველს წარმოადგენს. NDC 3.0-ში შერბილების ძირითადი მიზნებია[26]:

- 2030 წლისთვის სათბურის გაზების ემისიების 71%-ით შემცირება 1990 წლის დონესთან შედარებით (აბსოლუტური, ეკონომიკის მასშტაბით მიზანი);
- 2035 წლისთვის სათბურის გაზების ემისიების 75%-ით შემცირება 1990 წლის დონესთან შედარებით (გრძელვადიანი მიზანი მთელი ეკონომიკის მასშტაბით).

ეროვნულ დონეზე, კლიმატის ცვლილების ქმედებების შესახებ კანონი 74/2024 ადგენს სამართლებრივ ჩარჩოს მოლდოვას რესპუბლიკისთვის, რათა მან 2050 წლისთვის ნულოვანი ემისიები მიაღწიოს და მარეგულირებელ ჩარჩოს კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებული როგორც შერბილების, ასევე ადაპტაციის გლობალური მიზნებისკენ პროგრესის მისაღწევად.[27] კანონი ქმნის კლიმატის ცვლილების ეროვნულ კომისიას, რომელიც წარმოადგენს ინსტიტუციურ ორგანოს, რომელსაც აქვს კლიმატის ცვლილების პოლიტიკისა და სახელმწიფო კაპიტალური ინვესტიციების დამტკიცებისა და კოორდინაციის უფლებამოსილება სათბურის გაზების ემისიების შემცირების, კლიმატის ადაპტაციისა და სტიქიური უბედურებების რისკების მართვის მიმართულებით. კანონი ასევე ითვალისწინებს CO_2 ემისიების ფასების დადგენის ფინანსურ მექანიზმებს და ტრანსპორტის სექტორში საწვავის მოხმარებისა და CO_2 ემისიების შემცირების ზომებს, ასევე ავიაციის, საზღვაო ტრანსპორტისა და სამრეწველო დანადგარების ემისიების მონიტორინგის, ანგარიშგებისა და

22 საქართველოს გრძელვადიანი დაბალი ემისიების განვითარების სტრატეგია

23 საქართველოს კლიმატის ცვლილების სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა

24 საქართველოს ეროვნული ენერგეტიკისა და კლიმატის გეგმა

25 ენერგეტიკული კავშირის ვებგვერდი – ევროკომისია, ხელმისაწვდომია შემდეგ ბმულზე: https://energy.ec.europa.eu/strategy/energy-union_en

26 მოლდოვას ეროვნულად განსაზღვრული წვლილი (UNFCCC)

27 ევროკომისია-ეთგო-სექტის სტიპ კომპასი, მოლდოვას 2024 წლის 11 აპრილის კანონი №74 კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებული ქმედებების შესახებ, ხელმისაწვდომია შემდეგ ბმულზე: https://stip.oecd.org/stip/interactive-dashboards/policy-initiatives/2025%2Fdata%2FpolicyInitiatives%2F200002324

დადასტურების სისტემებს. ასევე შედის ადგილობრივი კონტექსტისთვის გამოსადეგი დებულებები და დამხმარე მექანიზმები. კერძოდ, 35-ე მუხლი მოითხოვს, რომ მუნიციპალიტეტებმა შეიმუშაონ და დაამტკიცონ კლიმატის ცვლილების შერბილებისა და ადაპტაციის ქმედებების შემცველი მეკსგ/SECAP-ები 2026 წლის 1 იანვრამდე.

2025 წლის თებერვალში მოლდოვას მთავრობამ დაამტკიცა ენერგეტიკისა და კლიმატის ეროვნული გეგმა (NECP) 2025–2030 წლებისთვის[28] – მისი ცენტრალური გზამკვლევი ეროვნული დეკარბონიზაციის ძალისხმევის წინსვლისთვის. გეგმა შემუშავდა ენერგეტიკის სამინისტროს მიერ ევროკავშირის ტექნიკური და ფინანსური დახმარებით, რომელიც გაწეული იქნა გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) მიერ განხორციელებული პროგრამის „მოლდოვას რესპუბლიკაში ენერგეტიკული კრიზისის შედეგების მოგვარება“ მეშვეობით. NECP-ის თანახმად, მოლდოვას რესპუბლიკა იღებს ვალდებულებას, მიაღწიოს ეროვნულ მიზანს, რომ 2030 წლისთვის საბოლოო ენერგიის მოხმარებაში განახლებადი ენერგიის 30%-ს შეადგენდეს, გააუმჯობესოს ენერგოეფექტურობა ისე, რომ საბოლოო ენერგიის მოხმარება 2030 წელს არ აღემატებოდეს 2,800 ktoe-ს, ხოლო პირველადი ენერგიის მოხმარება არ აღემატებოდეს 3,000 ktoe-ს. ენერგოეფექტურობის თვალსაზრისით, NECP ითვალისწინებს საცხოვრებელი შენობების რემონტს საცხოვრებელი ენერგოეფექტურობის ფონდის ფინანსური მხარდაჭერით, ასევე ენერგიის დაზოგვას საშუალო წლიური ენერგიის მოხმარების 0.8%-ის ოდენობით ენერგოეფექტურობის ღონისძიებებისა და ახალი ეფექტური ტექნოლოგიების განხორციელების, ჭკვიანი მრიცხველების დამონტაჟებისა და სუფთა და ენერგოეფექტური ტრანსპორტის ხელშეწყობის შედეგად. ამავდროულად, ეროვნული ეკონომიკური და ეკონომიკური გეგმა ასევე ითვალისწინებს ენერგეტიკული უსაფრთხოების უზრუნველყოფის ქმედებებს, მათ შორის ენერგიის იმპორტის მარშრუტების დივერსიფიკაციას, ეროვნული ენერგეტიკული სისტემის ურთიერთდაკავშირების გაძლიერებას და 2050 წლამდე ახალი ენერგეტიკული სტრატეგიის შემუშავებას.

კლიმატის ცვლილებასთან ადაპტაციის ეროვნული პროგრამა (NCCAP) 2030 და მისი შესაბამისი სამოქმედო გეგმა[29] მიზნად ისახავს ეკონომიკის ყველა სექტორში მოწყვლადობის შემცირებას და კლიმატის ცვლილებისადმი მდგრადობის გაზრდას. გრძელვადიანი ხედვა ფოკუსირებულია მდგრადი ინფრასტრუქტურის შექმნასა და ეროვნული შესაძლებლობების გაძლიერებაზე მოსახლეობის კეთილდღეობისა და გარემოსდაცვითი მდგრადობის უზრუნველსაყოფად. ექვსი სექტორი იდენტიფიცირებულია, როგორც კლიმატური საფრთხეების მიმართ ყველაზე მოწყვლადი (მაგ., სოფლის მეურნეობა, წყლის რესურსები, სატყეო მეურნეობა, ჯანდაცვა, ენერგეტიკა, ტრანსპორტი) და განსაზღვრულია ხუთი კონკრეტული მიზანი: შესაძლებლობების განვითარების გაძლიერება, ცოდნისა და ცნობიერების ამაღლება, კლიმატის საკითხების დაგეგმვასა და ბიუჯეტირებაში ინტეგრირება, ადაპტაციისა და კატასტროფების რისკის შემცირების (DRR) ინტეგრირება სექტორულ და ადგილობრივ დაგეგმვაში, ექვსი პრიორიტეტული სექტორის მდგრადობის გაზრდის მიზნით კონკრეტული აქტივობების დაფინანსება.

უკრაინა

უკრაინის კლიმატის პოლიტიკა ემყარება მის მონაწილეობას ძირითად საერთაშორისო შეთანხმებებში. UNFCCC-ის რატიფიკაციის შესახებ კანონმა (1996) დაადგინა უკრაინის ვალდებულებები, ანგარიშგების გაწევისა და სათბურის გაზების ემისიების მონიტორინგის შესახებ, ხოლო პარიზის შეთანხმების რატიფიკაციის შესახებ კანონმა (2016) ქვეყანა ავალდებულებს დეკარბონიზაციისა და კლიმატისადმი მდგრადობის გრძელვადიანი მიზნების მიღწევას. განახლებული ეროვნული კონვენციის თანახმად[30],

28 მოლდოვას ეროვნული ენერგეტიკისა და კლიმატის გეგმა

29 მოლდოვას ეროვნული CCA პროგრამა 2030

30 უკრაინის ეროვნული დამოუკიდებლობის კონვენცია (UNFCCC)

უკრაინა იღებს ვალდებულებას, 2035 წელს სათბურის გაზების ემისიები 1990 წლის დონესთან შედარებით 65%-ზე მეტით შეამციროს.

ეროვნული გარემოსდაცვითი მმართველობა ხელმძღვანელობს კანონით „სახელმწიფო გარემოსდაცვითი პოლიტიკის ძირითადი პრინციპების შესახებ", რომელიც განსაზღვრავს გარემოს დაცვის სტრატეგიულ პრიორიტეტებს, მათ შორის კლიმატის ცვლილებასთან შერბილებასა და ადაპტაციას.

ენერგეტიკის სექტორის გარდამავალ პერიოდს ამყარებს ენერგეტიკისა და კლიმატის ეროვნული გეგმა (NECP)[31], რომელიც მოიცავს ისეთ ინსტრუმენტებს, როგორიცაა CO_2-ის ემისიებზე გარემოსდაცვითი გადასახადი და განახლებადი ენერგიისა და ენერგოეფექტურობის ხელშემწყობი ეროვნული პროგრამები. კერძოდ, NECP-ით განსაზღვრულია განახლებადი ენერგიის წყაროების წილი ენერგიის საბოლოო მოხმარებაში მინიმუმ 27%-მდე 2030 წლისთვის, პირველადი ენერგიის მოხმარება არაუმეტეს 72,224 Mtoe-სა და საბოლოო ენერგიის მოხმარება 42,168 Mtoe-მდე, ასევე ენერგეტიკის სექტორის კლიმატური ნეიტრალიტეტის მიღწევა 2050 წლისთვის. მიზნები და ღონისძიებები ასევე განსაზღვრულია საზოგადოებრივი შენობების სექტორისთვის, ენერგიის იმპორტზე დამოკიდებულებისა და ენერგომომარაგების დივერსიფიკაციისთვის, დაუცველი მომხმარებლების დაცვისთვის, ინოვაციების დაფინანსებისა და სუფთა ტექნოლოგიების კვლევისთვის.

4.2.2. გრძელვადიანი ხედვის ჩამოყალიბება

მეკსგ/SECAP, ძირითადად, გრძელვადიან ხედვას ეფუძნება, რომელიც მეკსგ/SECAP-ის მომზადებისა და დაგეგმვის სახელმძღვანელო პრინციპი იქნება. ის მიუთითებს მიმართულებაზე, რომლის არჩევასაც მუნიციპალიტეტი აპირებს. მნიშვნელოვანია, რომ ხედვაში განსაზღვრული იყოს, „სად სურს მუნიციპალიტეტს მომავალში ყოფნა", რაც საფუძვლად დაედება არსებული სიტუაციიდან გამომდინარე, მიზნის მისაღწევად საჭირო ქმედებების იდენტიფიცირებას.

ხედვა უნდა განხორციელდეს ადგილობრივ საზოგადოებასთან თანამშრომლობით, საზოგადოების მონაწილეობისა და დისკუსიის ჯგუფების მეშვეობით, მდგრადი მომავლის საერთო იდეის შემუშავებისა და ჩარევის სფეროების პრიორიტეტულობის დასადგენად. ხედვა უნდა იყოს რეალისტური, მაგრამ ამავდროულად ამბიციური. ის უნდა შეესაბამებოდეს აღმოსავლეთ პარტნიორობის ვალდებულებებში მერების შეთანხმების მოთხოვნებს, უნდა ხაზგასმული იყოს, თუ როგორ გახდება მუნიციპალიტეტი თანდათანობით მდგრადი და ადაპტირებული კლიმატის ცვლილების ზემოქმედების მიმართ და როგორ გაუმკლავდება ის ენერგოწვდომასა და სიღარიბეს, ამავდროულად უნდა გამოკვეთოს საზოგადოებისთვის სარგებელი. მკაფიო და ამბიციური გრძელვადიანი ხედვა განიხილება, როგორც მეკსგ/SECAP-ის წარმატების მთავარი ფაქტორი, რადგან ის აჩვენებს მუნიციპალიტეტის პოლიტიკურ ვალდებულებას და ძლიერ გზავნილს აძლევს საზოგადოებას და დაინტერესებულ მხარეებს იმის შესახებ, თუ როგორ სურს მუნიციპალიტეტს განვითარება მომავალში, რაც გზას უხსნის მდგრად ინფრასტრუქტურაში უფრო მნიშვნელოვანი ინვესტიციების ჩადებას.

4.2.3. მიზნები და ამოცანები

მას შემდეგ, რაც გრძელვადიანი ხედვა კარგად ჩამოყალიბდება, აუცილებელია მისი უფრო კონკრეტულ მიზნებად და ამოცანებად გარდაქმნა იმ სფეროებში, სადაც მუნიციპალიტეტი გეგმავს ქმედებების განხორციელებას „მერების შეთანხმების" თითოეული სვეტის ფარგლებში. მიზნები უნდა ეფუძნებოდეს სტატუს კვოს შეფასებისას განსაზღვრულ შედეგებსა და ინდიკატორებს (ნაწილი 4.1).

[31] უკრაინის ეროვნული ენერგეტიკისა და კლიმატის გეგმა

მიზნები და ამოცანები უნდა შეესაბამებოდეს SMART პრინციპებს: კონკრეტული, გაზომვადი, მიღწევადი, რეალისტური და დროში შეზღუდული. SMART მიზნებისა და ამოცანების დასასახად მუნიციპალიტეტებს შეუძლიათ გამოიყენონ შემდეგი კითხვები:

1. **კონკრეტული** (კარგად განსაზღვრული, ფოკუსირებული, დეტალური და კონკრეტული): რას ვცდილობთ გავაკეთოთ? რატომ არის ეს მნიშვნელოვანი? ვინ რას გააკეთებს? როდის გვჭირდება ამის გაკეთება? როგორ ვაპირებთ ამის გაკეთებას?
2. **გაზომვადი** (კვტ.სთ, დრო, ფული, % და ა.შ.): როგორ გავიგებთ, როდის იქნება ეს მიზანი მიღწეული? როგორ შეგვიძლია შესაბამისი გაზომვების ჩატარება?
3. **მიღწევადი** (შესაძლებელი, ქმედითი): შესაძლებელია თუ არა ეს? შეგვიძლია თუ არა ამის გაკეთება ვადებში? გვესმის თუ არა შეზღუდვები და რისკ-ფაქტორები? გაკეთებულა თუ არა ეს (წარმატებით) ადრე?
4. **რეალისტური** (ხელმისაწვდომი რესურსების კონტექსტში): გვაქვს თუ არა ამჟამად ამ მიზნის მისაღწევად საჭირო რესურსები? თუ არა, შეგვიძლია თუ არა დამატებითი რესურსების უზრუნველყოფა? საჭიროა თუ არა დროის, ბიუჯეტისა და ადამიანური რესურსების განაწილების ხელახალი პრიორიტეტიზაცია ამის განსახორციელებლად?
5. **დროში განსაზღვრული** (ფიქსირებული ვადა ან გრაფიკი): როდის იქნება ეს მიზანი მიღწეული? არის თუ არა ვადა ცალსახა? არის თუ არა ვადა მიღწევადი და რეალისტური?

მერების შეთანხმების თითოეულ ქვაკუთხედს (შერბილება, ადაპტაცია და ენერგეტიკული სიღარიბე) აქვს გარკვეული სპეციფიკა მიზნებისა და ამოცანების დასახვასთან დაკავშირებით, რომლებიც ქვემოთ არის ახსნილი.

4.2.3.1. სათბურის გაზების შემცირების მიზნები

შერბილების მიზანია სათბურის გაზების ემისიების საერთო შემცირება, რომლის მიღწევის ვალდებულებასაც მუნიციპალიტეტი იღებს სამიზნე წლისთვის (მაგ. 2030, 2050), საბაზისო წელთან მიმართებაში.

CoM East მუნიციპალიტეტებისთვის ორი მიდგომაა ხელმისაწვდომი:

a) **მიზნის დადგენა BEI-ს შედეგების საფუძველზე.** BEI-სთან შედარებით შემცირების მიზანი შეიძლება დაისახო „აბსოლუტური“ ან „ერთ სულ მოსახლეზე“ გაანგარიშებით. ზოგადად, აბსოლუტური შემცირების მიზნები მიზანშეწონილია, თუ საბაზისო და სამიზნე წლებს შორის მოსახლეობის მნიშვნელოვანი ცვლილებები არ შეინიშნება ან მოსალოდნელი არ არის. თუმცა, თუ მოსახლეობის შესაბამისი ცვლილებები შეინიშნება, აბსოლუტური შემცირების მიზანი, სავარაუდოდ, არასაკმარისია. თუ მოსახლეობის დიდი ზრდაა, შემცირების მიზანი შეიძლება არარეალური იყოს და არასაკმარისად შეაფასოს მეკსგ/SECAP-ში საჭირო ძალისხმევა, ხოლო თუ მოსახლეობის რაოდენობა მკვეთრად შემცირდება, შემცირების მიზანი შეიძლება მიღწეული იყოს აქტივობის შემცირების შედეგად და არ ასახავდეს მუნიციპალიტეტის რეალურ ძალისხმევას. ასეთ შემთხვევებში, შესაძლებელია „ერთ სულ მოსახლეზე“ მიზნის დასახვა.

b) **მიზნის დადგენა BAU სცენარის საფუძველზე.** ჩვეულებრივი (BAU) სცენარი გამოიყენება სცენარი, რომელიც გულისხმობს, რომ არ არსებობს დამატებითი პოლიტიკა, გარდა ამჟამად არსებული პოლიტიკისა და რომლის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების ნიმუშები შეესაბამება ბოლოდროინდელ ტენდენციებს (IPCC 2022) . მუნიციპალიტეტს აქვს შესაძლებლობა, გამოთვალოს

თავისი საბოლოო ემისიების მიზანი, დაწყებული BEI-დან და შეაფასოს სათბურის გაზების ემისიები თავისი ტერიტორიისთვის 2030 ან 2050 წლებში (tCO_2 ან tCO_2-eq. ის გათვალისწინებით) BAU სცენარის გამოყენებით. BAU სცენარის მომზადებისას, ადგილობრივ ხელისუფლებას აქვს ორი ვარიანტი:

- საკუთარი მიდგომის შემუშავება;
- გამოიყენეთ JRC-ის მიერ მოწოდებული ეროვნული კოეფიციენტები.

იმ შემთხვევაში, თუ მუნიციპალიტეტები საკუთარი მიდგომით შეიმუშავებენ BAU სცენარს, როგორიცაა ადგილობრივი ან ქვეყნისთვის სპეციფიკური BAU შეფასებები, მონაცემები უნდა იყოს (i) სანდო წყაროდან; (ii) გამჭვირვალედ დოკუმენტირებული, დამოწმებადი მეთოდოლოგიებით, ვარაუდებით და ა.შ. მეთოდოლოგიის მოკლე აღწერა უნდა იყოს მოცემული მეკსგ/SECAP დოკუმენტში, ხოლო ინსტრუმენტის/ მეთოდოლოგიის მითითება ასევე უნდა იყოს ჩართული ონლაინ შაბლონში.

JRC-ის მიერ მოწოდებული ეროვნული კოეფიციენტები გამოითვლება CoM East ქვეყნებისთვის შემუშავებული BAU სცენარის გამოყენებით. არსებული მონაცემებიდან გამომდინარე, BAU სცენარი პროგნოზირებს ენერგიისა და ემისიების დონის ევოლუციას 2030, 2040 და 2050 წლამდე, მოსახლეობის, ეკონომიკის, ტექნოლოგიებისა და ადამიანის ქცევის მიმდინარე ტენდენციების გაგრძელების ჰიპოთეზის საფუძველზე, მეკსგ/SECAP-ის ან სხვა ეროვნული ან ადგილობრივი პოლიტიკური ზომების განხორციელების გარეშე.

ეროვნული კოეფიციენტი მიუთითებს სათბურის გაზების ემისიების შედარებით პროგნოზირებულ ზრდის ტემპს საბაზისო წელსა და სამიზნე წელს შორის. სამიზნე წლისთვის პროგნოზირებული CO_2-ისა და სათბურის გაზების ემისიების მისაღებად, მუნიციპალიტეტებმა უნდა აირჩიონ არჩეულ საბაზისო წელთან დაკავშირებული ეროვნული კოეფიციენტი და გამოიყენონ იგი საბაზისო წლის ემისიაზე შემდეგი ფორმულის მიხედვით:

$$Emission_{Target\ year} = Emission_{Baseline\ year} \times K$$

სად:

— $Emission_{Target\ year}$ მოსალოდნელი ემისია სამიზნე წლისთვის (მაგ. 2030, 2040, 2050),

— $Emission_{Baseline\ year}$ ემისიები საბაზისო წელს,

K არის ეროვნული BAU კოეფიციენტი შერჩეული სამიზნე და საბაზისო წლებისთვის.

შერბილების ადგილობრივი მიზნები უნდა შეესაბამებოდეს (ან სცილდებოდეს) რეგიონულ ან ეროვნულ ვალდებულებებსა და რეგულაციებს. კლიმატის ცვლილების შერბილების ხელშეკრულების აღმოსავლეთის ქვეყნების მოთხოვნების შესაბამისად, ხელშეკრულების აღმოსავლეთის ქვეყნების მიერ შემოთავაზებული სათბურის გაზების შემცირების მიზანია მინიმუმ 35%-იანი აბსოლუტური შემცირება 2030 წლისთვის, 1990 წლის დონესთან შედარებით. უფრო დიდი პროცენტული შემცირება ან უფრო ახალი წლის საბაზისო მაჩვენებლად შერჩევა შეიძლება უფრო მაღალ ამბიციაზე მეტყველებდეს.

გრძელვადიან პერსპექტივაში, CoM East-ის რეგიონული ვალდებულება მიზნად ისახავს CO_2-ის (და შესაძლოა სხვა სათბურის გაზების) ემისიების მინიმუმ 60%-ით შემცირებას 2050 წლისთვის 1990 წლის ემისიების დონესთან შედარებით, ან მინიმუმ 40%-ით 2050 წლისთვის 2005 წლის შემდგომი საბაზისო წლის ემისიების დონესთან შედარებით, ეროვნული გამჭვირვალობის ვალდებულებების შესაბამისად უფრო ამბიციური გრძელვადიანი მიზნების დასახვისა და 2050 წლისთვის კლიმატის ნეიტრალიტეტის მიღწევის მცდელობებით.

კლიმატის ნეიტრალიტეტი ნიშნავს ნულოვანი სათბურის გაზების ემისიების მიღწევას, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, პირობას, რომელიც ატმოსფეროში სათბურის გაზების გამოყოფას არ იწვევს (დევისი და სხვ. 2018) . შეუმცირებელი ემისიები

უნდა კომპენსირდეს უარყოფითი ემისიებით. თუმცა, კომპენსაციის ქმედებები და გაანგარიშების მეთოდები ამ სახელმძღვანელოს ფარგლებში არ შედის[32].

ნულოვანი სათბურის გაზების ემისიების კონცეფცია საშუალებას იძლევა ნარჩენი ემისიების (ემისიების, რომელთა სრულად შემცირება შეუძლებელია ტექნოლოგიური, ფინანსური და/ან სხვა შეზღუდვების გამო) დაბალანსება CO_2-ის მოცილების გზით. ნარჩენი ემისიები უნდა შემცირდეს მინიმუმამდე და კომპენსაციის ნებისმიერი ფორმა უნდა იქნას გათვალისწინებული მხოლოდ იმ ემისიების წყაროებისთვის, რომელთა შემცირება ძალიან რთულია ან შეუძლებელია. მუნიციპალიტეტებმა ნარჩენი ემისიების გაანგარიშებისას უნდა დაიცვან კონკრეტული ჩარჩოები და რეკომენდაციები. ამ ჩარჩოებს შეუძლიათ წვლილი შეიტანონ ნარჩენ ემისიებად მიჩნეული ზუსტი დაგეგმვისა და განსაზღვრის ჩამოყალიბებაში (ულპიანი და სხვ. 2024) .

დეტალური ინსტრუქციები მოცემულია მერების შეთანხმების ევროკავშირის სახელმძღვანელოს დამატებით დოკუმენტში 1, თემაზე „როგორ მოვამზადოთ სათბურის გაზების ემისიების ინვენტარი“.

4.2.3.2. ადაპტაციის მიზნები

ადაპტაციის მიზნები უნდა ეხებოდეს ყველაზე მნიშვნელოვან იდენტიფიცირებულ რისკებსა და მოწყვლადობებს და უზრუნველყოფდეს გაზომვად მიზნებს საზოგადოების კლიმატის ცვლილების მიმართ მდგრადობის გაზრდის მიზნით. ისინი უნდა იყოს რაოდენობრივად განსაზღვრადი და ასახავდეს პოტენციური ზემოქმედების შემცირების ამოცანებს. ამის მიღწევა შესაძლებელია სხვადასხვა ასპექტზე ფოკუსირებით, როგორიცაა იმ ადამიანების, აქტივობების, ინფრასტრუქტურისა და ეკოსისტემების რაოდენობის შემცირება, რომლებზეც შეიძლება უარყოფითი გავლენა იქონიოს (ანუ ზემოქმედების შემცირება), ზემოქმედების ქვეშ მყოფი ადამიანებისა და სექტორების მგრძნობელობის შემცირება უარყოფითი ზემოქმედების მიმართ (ანუ მოწყვლადობის შემცირება) და ადამიანების, სექტორების ან სისტემების პოტენციურ ზიანზე ადაპტაციის ან რეაგირების და შესაძლებლობების გამოყენების უნარის გაზრდა (ანუ ადაპტაციური/მედეგობის შესაძლებლობების გაზრდა).

ამრიგად, ადაპტაციის მიზნები უნდა მოიცავდეს განხილულ ძირითად კლიმატურ საფრთხეს, ინდიკატორებს, ერთეულებს, საბაზისო წლის მნიშვნელობას და პროგრესის მონიტორინგისთვის საჭირო მნიშვნელობებს.

რამდენიმე მაგალითი:

- **2030 წლისთვის სიცხესთან დაკავშირებული დაავადებების რისკის 40%-ით შემცირება:** ეს მიზანი ფოკუსირებულია „უკიდურეს სიცხესთან“ დაკავშირებულ საფრთხესთან და „ჯანმრთელობის“ დაუცველ სექტორთან დაკავშირებული საერთო რისკის დონის შემცირებაზე. ამ მიზნის გაზომვადობასთვის, გამოყენებული ინდიკატორი შეიძლება იყოს „სიცხესთან დაკავშირებული დაავადებების რაოდენობა“, რომელიც იზომება ერთეულით „შემთხვევების რაოდენობა“. ამ გზით, მუნიციპალიტეტს შეუძლია საბაზისო წელს [მაგ. 2020] გაზომოს შემთხვევების რაოდენობა [მაგ. 100 შემთხვევა] და სამიზნე წელს [2030] დააკვირდეს, მიაღწია თუ არა მუნიციპალიტეტმა მოსალოდნელ შემცირებას [ანუ 60 შემთხვევა].
- **2030 წლისთვის წყალდიდობის შედეგად მნიშვნელოვნად დაზიანებული შენობების რაოდენობის ნულამდე შემცირება:** ეს მიზანი ფოკუსირებულია წყალდიდობისადმი დაუცველი შენობების მოწყვლადობის შემცირებაზე. ამ მიზნის გასაზომად მთავარი ინდიკატორია „დაზიანებული შენობების რაოდენობა“, რომელიც იზომება აბსოლუტური მნიშვნელობით ერთეულით „შენობების რაოდენობა“. გარდა ამისა, ამ მეტრიკის სიზუსტის გასაზრდელად,

[32] დამატებითი ინფორმაცია ხელმისაწვდომია JRC-ის პუბლიკაციების საცავში – ქალაქებისთვის უარყოფითი ემისიების სახელმძღვანელო .

დაზიანების დონეები შეიძლება კლასიფიცირდეს ისე, რომ მკაფიოდ განვასხვავოთ ის შენობები, რომელთა გამოყენება წყალდიდობის შემდეგ შეუძლებელია და ის შენობები, რომელთა უსაფრთხოებისთვის მცირე ჩარევებია საჭირო. ამრიგად, მუნიციპალიტეტს შეუძლია შეაფასოს პროგრესი და შეამოწმოს, ნულამდე დაიყვანება თუ არა საბაზისო მნიშვნელობა [მაგ. 50 შენობა] საცნობარო წელს [მაგ. 2022] სამიზნე წელს [2030].

ცხრილი 5. ადაპტაციის მიზნების მაგალითი

ადაპტაციის მიზანი	მთავარი მიზანი [ადაპტაციის ძირითადი სექტორები]	საფრთხე	ინდიკატორი	ერთეული	საბაზისო რაოდენობა [წელი]	სამიზნე რაოდენობა [წელი]
2030 წლისთვის საზოგადოებაში სიცხესთან დაკავშირებული დაავადებების რისკის 40%-ით შემცირება	შეამცირეთ საერთო რისკის დონე [სამოქალაქო დაცვა და საგანგებო სიტუაციები. შენობები]	უკიდურესი სიცხე	სიცხესთან დაკავშირებული დაავადებების რაოდენობა	შემთხვევების რაოდენობა	100 შემთხვევა [2020]	60 შემთხვევა [2030]
2030 წლისთვის წყალდიდობის შედეგად მნიშვნელოვნად დაზიანებული შენობების რაოდენობის ნულამდე შემცირება	დაუცველობის შემცირება [სამოქალაქო დაცვა და საგანგებო სიტუაციები. შენობები]	წყალდიდობები	შენობების რაოდენობა დაზიანებული	შენობების რაოდენობა	50 შენობა [2022]	0 შენობა [2030]

წყარო: JRC-ის შემუშავება

დეტალური ინსტრუქციები მოცემულია მერების შეთანხმების ევროკავშირის სახელმძღვანელოს დამატებით დოკუმენტში 2, თემაზე „[როგორ მოვამზადოთ რისკისა და მოწყვლადობის შეფასება (RVA)]“.

4.2.3.3. ენერგეტიკული სიღარიბის მიზნები

წინა ეტაპებზე მიღებული ცოდნის საფუძველზე, რომლის დროსაც გაანალიზდა ადგილობრივი ენერგეტიკული კონტექსტი და შეგროვდა საწყისი მონაცემები, მუნიციპალიტეტს ახლა მოეთხოვება ენერგეტიკული სიღარიბის მიზნის დადგენა.

CoM East მიდგომის თანახმად, მუნიციპალიტეტებმა უნდა დაადგინონ ენერგიაზე ხელმისაწვდომობისა და სიღარიბის შემცირების როგორც ზოგადი, ასევე კონკრეტული მიზანი:

- **ენერგიაზე ხელმისაწვდომობისა და სიღარიბის ზოგადი მიზანი:** ეს გულისხმობს ენერგიაზე ხელმისაწვდომობისა და სიღარიბის პრობლემის გადაჭრის ვალდებულებას კონკრეტული წლისთვის. CoM East-ის კონტექსტში, მუნიციპალიტეტი მკაფიოდ განსაზღვრავს ამ ვალდებულებას და შეარჩევს სამიზნეს და საბაზისო წელს.
- **ენერგეტიკული სიღარიბის კონკრეტული მიზანი:** მუნიციპალიტეტი განსაზღვრავს და რაოდენობრივად აფასებს სასურველ გაუმჯობესებას შეფასების პროცესიდან არჩეული ენერგიაზე ხელმისაწვდომობისა და სიღარიბის ინდიკატორის გამოყენებით. CoM East მუნიციპალიტეტებს შეუძლიათ დაადგინონ ერთი ან მეტი კონკრეტული სანმიზნე მაჩვენებელი შესაბამისი ინდიკატორების გამოყენებით.

ამ მიზნის დასახვის პროცესში ასევე მნიშვნელოვანია აბსოლუტური რიცხვებისა და დემოგრაფიული პროგნოზების გათვალისწინება. ერთ-ერთი მიზანი გაუმჯობესებულ პირობებში (კომფორტის მაღალი სტანდარტით) მცხოვრები ადამიანების პროცენტული მაჩვენებლის გაზრდაა, ასევე, ენერგომოხმარებასა და სიღარიბესთან დაკავშირებული პრობლემების მქონე პირთა ან ოჯახების საერთო რაოდენობა შემცირება, შეიძლება იყოს უფრო მნიშვნელოვანი და რეალურ პროგრესის ამსახავი მიზანი.

დეტალური ინსტრუქციები მოცემულია მერების შეთანხმების ევროკავშირის სახელმძღვანელოს დამატებით დოკუმენტში 3, თემაზე „როგორ შევიმუშაოთ ენერგეტიკული სიღარიბის შეფასება“*.

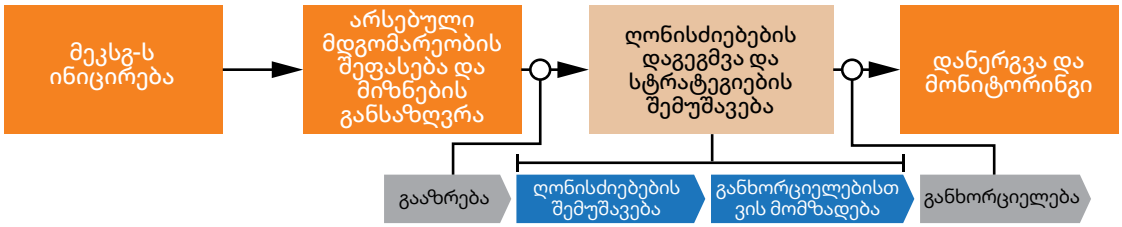
* გაითვალისწინეთ, რომ დამატებითი დოკუმენტი 3 მიჰყვება ენერგეტიკული სიღარიბის შეფასების ევროკავშირის ჩარჩოს, თუმცა, ის შეიძლება სასარგებლო წყარო იყოს CoM East მუნიციპალიტეტებისთვის ისეთ თემებზე, როგორიცაა ღონისძებების შემუშავება, ინდიკატორები და პრაქტიკული მაგალითები.

5. ღონისძიებების დაგეგმვა და სტრატეგიები

5.1. ყოვლისმომცველი ქმედებების მომზადება

მეკსგ/SECAP-ის შემუშავების მესამე ეტაპი ორი ძირითადი ქვეეტაპისგან შედგება: ქმედებების დაგეგმვა და განხორციელებისა და მონიტორინგის მომზადება. ამას წინ უნდა უძღოდეს საფუძვლიანი ***გაგება .*** სტატუს კვოს და ხედვისა და მიზნების დასახვა (ახსნილია ნაწილებში 4.1, 4.2 და 4.2.3), რათა გეგმის საერთო ***განხორციელებისა და მონიტორინგის ფაზასთან (ანუ „შესრულება“*** ნახაზ 7- ში) დამაკავშირებელი ხიდი აეგო .

სურათი 7. ღონისძიებების დაგეგმვის ეტაპი: ღონისძიებების დაგეგმვა და განხორციელება

წყარო: JRC-ის შემუშავება

5.1.1. ღონისძიებების შემუშავება

ადგილობრივი კონტექსტიდან გამომდინარე, მუნიციპალიტეტებმა უნდა შეიმუშაონ თანმიმდევრული, დაბალანსებული, ამბიციური და მიღწევადი სამოქმედო გეგმა. მდგრადი ენერგეტიკისა და კლიმატის სამოქმედო გეგმაში (მეკსგ/SECAP) ასახული ღონისძიებები ქმედებები უნდა შეესაბამებოდნენ მუნიციპალიტეტის მიერ სხვადასხვა თემატიკის (შერბილება, ადაპტაცია და ენერგეტიკული სიღარიბე) დასახულ მიზნებს. საერთო ჯამში, მეკსგ/SECAP-ი უნდა მოიცავდეს როგორც მოკლევადიან (2-5 წელი), ასევე გრძელვადიან (6 და მეტ წლიანი) ღონისძიებებს, არსებული გამოცდილებისა და დასახული ამოცანების შესაბამისად. ეს მუნიციპალიტეტებს საშუალებას მისცემს სტრატეგიულად დაგეგმონ სხვადასხვა ტიპის ღონისძიებების შერჩევით და პრიორიტეტულობით, დაწყებული ურისკო ან „დაბალ რისკიანი“ ვარიანტებიდან, ნაკლები ძალისხმევის ან ხარჯების შემცველი ღონისძიებების მიხედვით დაჯგუფებით და შესაძლო მოსალოდნელი პრობლემების გადახედვისა და კორექტირების შესაძლებლობით. ამ მიზეზით, მნიშვნელოვანია გვქონდეს ინფორმაცია თითოეული ღონისძიებისძირითადი მახასიათებლების შესახებ, მაგალითად: ხანგრძლივობის, საჭირო რესურსების, მოსალოდნელი შედეგების, მათთან დაკავშირებული რისკების და ა.შ. შესახებ. „რბილი“ და „მყარი“ ღონისძიებების კომბინაცია გადამწყვეტია კლიმატისა და ენერგიასთან დაკავშირებული გამოწვევების ეფექტურად მოსაგვარებლად. რბილი ზომები ხელს უწყობს ქცევის ცვლილებას და საზოგადოების ჩართულობას, ხოლო მყარი ზომები ამზადებს საჭირო ინფრასტრუქტურასა და სისტემებს.

ყოვლისმომცველი ქმედებების პორტფელის შესაქმნელად, მუნიციპალიტეტმა უნდა გადადგან შემდეგი ნაბიჯები:

- თითოეული ღონისძიების პოტენციური გავლენის შეფასება, მისი წვლილის შეფასება მიზნებისა და ამოცანების მიღწევაში, როგორიცაა ენერგიის დაზოგვა, სათბურის გაზების ემისიების შემცირება, დაუცველი მოსახლეობის დაცვა კლიმატური საფრთხეებისგან, შენობების დაზიანების მინიმიზაცია და დაუცველი ოჯახებისთვის ენერგიის ხარჯების დაზოგვა;

- საფუძვლიანად შეაფასეთ რისკები, რათა წინასწარ განსაზღვროთ თითოეული ღონისძიების როგორც დადებითი, ასევე უარყოფითი გაუთვალისწინებელი შედეგები საზოგადოებაზე, ეკონომიკასა და გარემოზე, მაგალითად, ჰაერის ხარისხზე, წყლის დაბინძურებაზე, ენერგიაზე მოთხოვნაზე, საცხოვრებლის ხელმისაწვდომობაზე და დაბალი შემოსავლის მქონე ოჯახების ხარჯებზე ზემოქმედების გათვალისწინებით;
- შეიმუშავეთ ფინანსური გეგმა თითოეულ ღონისძიებასთან დაკავშირებული ხარჯების შეფასებით და დაფინანსების პოტენციური წყაროების იდენტიფიცირებით;
- საზოგადოების მხარდაჭერის გაზომვა საზოგადოებაში თითოეული შემოთავაზებული ქმედების მიმართ მიღების დონისა და პოტენციური წინააღმდეგობის გააზრებით;
- შეაფასეთ პოტენციური შეფერხებები, რომლებიც შეიძლება წარმოიშვას თითოეული ღონისძიების განხორციელების შედეგად, განსაკუთრებით მასშტაბური ინფრასტრუქტურული პროექტების შემთხვევაში, ნებისმიერი უარყოფითი ეფექტის შესამცირებლად;
- განსაზღვრეთ თითოეული ღონისძიების შესაბამისობა მუნიციპალიტეტის სტრატეგიულ, გრძელვადიან ხედვასთან და მიზნებთან, და ამავდროულად თითეული მათგანის მთავარი ამოცანაა დეკარბონიზაციის, მდგრადობისა და ენერგეტიკული სიღარიბის შემცირების ხელშეწყობა.

სამივე ქვაკუთხედისთვის გასათვალისწინებელია შემდეგი ასპექტები:

- **სათბურის გაზების შემცირების ღონისძიებები:** დაგეგმილი სათბურის გაზების ემისიების შემცირების მისაღწევად უნდა განხილოთ ემისიის ყველა შეესაქძლო სექტორი. თითოეული ღონისძიება უნდა მოიცავდეს ენერგიის დაზოგვის, განახლებადი ენერგიის წარმოების და ემისიების საერთო შემცირების შეფასებას თითოეული ემისიების გამომწვევი სექტორისთვის. ენერგიასთან დაკავშირებულ სექტორებში ეს ძირითადად დაკავშირებულია ენერგიის მოხმარებისა და მათი სათბურის გაზების ემისიების შემცველობის შემცირებისკენ მიმართულ ღონისძიებებთან; მაგალითად, ენერგოეფექტურობის გაზრდით, განახლებადი ენერგიის წილის გაზრდით და მოთხოვნის ოპტიმიზაციის ან მართვის გზით ჭკვიანი ტექნოლოგიების ან ქცევითი ცვლილებების გამოყენებით. ამ კონტექსტში, „ენერგოეფექტურობა პირველ რიგში“ პრინციპი უნდა იყოს დაცული (სარკმელი9).

  მეორე მხრივ, არაენერგეტიკულ სექტორებთან (მაგ. ნარჩენები ან სოფლის მეურნეობა, სატყეო მეურნეობა და მიწათსარგებლობა (AFOLU)) დაკავშირებული ემისიების შესამცირებლად შესაძლებელია ისეთი სტრატეგიების დაგეგმვა, როგორიცაა ნარჩენების შემცირება, მდგრადი სოფლის მეურნეობა და ტყის აღდგენა. ნარჩენების სექტორში პრიორიტეტი უნდა მიენიჭოს ნარჩენების პრევენციის ხელშემწყობ ქმედებებს. არაენერგეტიკულ სექტორებთან დაკავშირებული სათბურის გაზების ემისიების შემცირების ქმედებების მაგალითებია: კომპოსტირების პროგრამები, აგრო-მეტყევეობის პრაქტიკა და მწვანე ინფრასტრუქტურაში ინვესტიციები.

სარკმელი 9. „ენერგოეფექტურობა პირველ რიგში“ პრინციპი

ენერგოეფექტურობა პირველ რიგში (ევროკავშირის ენერგოეფექტურობის განახლებული დირექტივის შესაბამისად) ენერგეტიკული პოლიტიკისა და დაგეგმვის სახელმძღვანელო კონცეფციაა, რომელიც ენერგოეფექტურობას ენერგეტიკული მდგრადობის მიღწევის ძირითად სტრატეგიად აქცევს. ეს პრინციპი ეფუძნება იმ იდეას, რომ ენერგიის მოხმარების შემცირება ეფექტური ტექნოლოგიების, პრაქტიკისა და ქცევების მეშვეობით ხშირად ენერგიის მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების ყველაზე ეკონომიური და გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით სასარგებლო გზაა. ამიტომ, დირექტივის თანახმად, ეს პრინციპი უნდა იქნას გამოყენებული ყველა შესაბამის სცენარში და პოლიტიკაში, დაგეგმვასა და მსხვილ საინვესტიციო გადაწყვეტილებებში შესაბამისი ხარჯთ-სარგებლიანობის ანალიზის გზით.

შემდეგი დიაგრამა (სურათი 8) იძლევა მიმოხილვას, თუ როგორ უნდა მივუდგეთ შერბილების ქმედებებს.

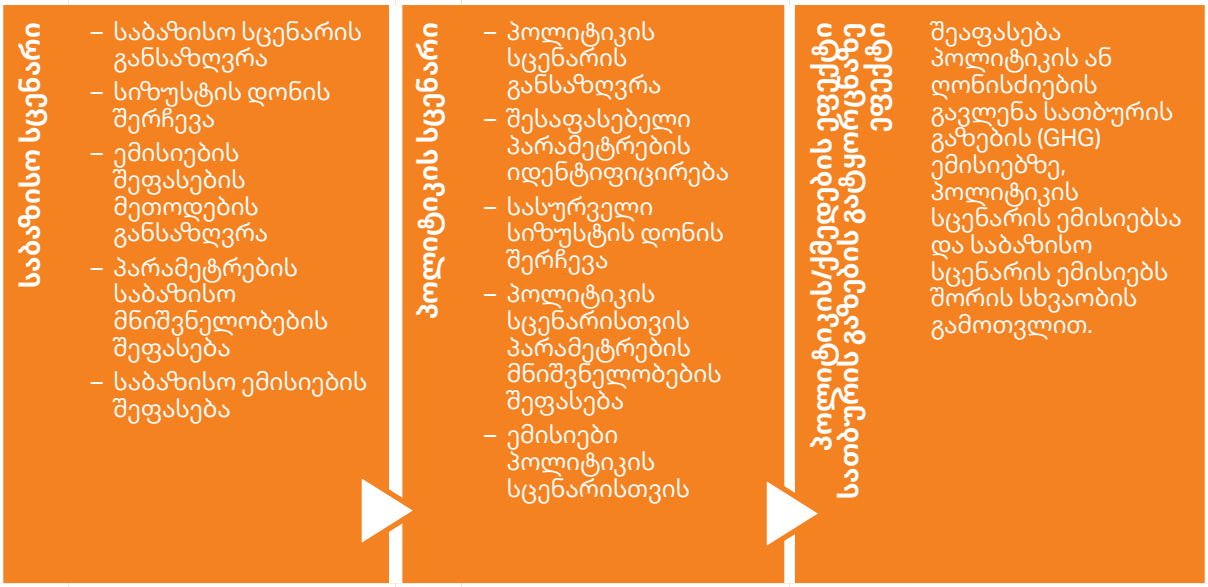
სურათი 8. შერბილების ღონისძიებების დაგეგმვა:

<table>
<tr><th colspan="4">მიტიგაცია (შერბილება)</th></tr>
<tr><th colspan="3">მიტიგაციის შეფასება</th><th>მიზანი</th><th>ღონისძიების ძირითადი ამოცანა</th></tr>
<tr><td colspan="3">ემისიების საბაზისო ინვენტარიზაცია (BEI)</td><td>რა?</td><td>როგორ?</td></tr>
<tr><td rowspan="3">ენერგოეფექტურობასთან დაკავშირებული</td><td>მოთხოვნა</td><td>შენობები და ტრანსპორტი</td><td rowspan="3">სათბურის გაზების ემისიების შემცირების მიზანი, ერთეული: % tCO_2-ის ეკვივალენტი</td><td>მაგ : შენობის გარსი, განახლებადი ენერგია სივრცის გათბობისთვის, ენერგიის მართვა, სერტიფიცირება, ენერგიის ნახშირბადის გადასახადები</td></tr>
<tr><td>მიწოდება</td><td>ენერგიის მიწოდება</td><td>მაგ : ფოტოელექტრული (PV) პანელები, ქარის ელექტროსადგურები, განახლებადი ენერგიის თემები, ენერგიის მიმწოდებლების ვალდებულებები, სტანდარტების აღსრულება, მიწათსარგებლობის დაგეგმვა</td></tr>
<tr><td>არა-ენერგეტიკული</td><td colspan="2">სხვა არაენერგეტიკული სექტორები</td><td>მაგ : ურბანული რეგენერაცია, მიწათსარგებლობის დაგეგმვა, ნარჩენების მართვის პრაქტიკა</td></tr>
</table>

წყარო: JRC-ის შემუშავება

შერბილების ღონისძიებების შემუშავებისას, მუნიციპალიტეტმა უნდა ჩაატაროს წინასწარი შეფასება, ანუ უნდა შეაფასოს მისი ეფექტურობა სათბურის გაზების ემისიების შემცირების სასურველი მიზნის მიღწევაში. ამ მიზნით, მან უნდა შექმნას საბაზისო სცენარი, რომელიც აღწერს, თუ როგორ განვითარდება სათბურის გაზების ემისიები სამიზნე წლისთვის შეფასებული ქმედებების არარსებობის შემთხვევაში (ანუ უკვე მიმდინარე /არსებული პოლიტიკისა და ღონისძებების ჩათვლით). შემდეგ, მან უნდა შეიმუშაოს პოლიტიკის სცენარი, რომელიც ასახავს შეფასებული ქმედებების არსებობის შემთხვევაში სავარაუდო პირობებს და შეაფასებს პოლიტიკის სცენარის ემისიებს. და ბოლოს, მან უნდა გამოთვალოს თითოეული ღონისძიების მოსალოდნელი ეფექტი, შემოტავაზებულიპოლიტიკის სცენარის ემისიებიდან სათბურის გაზების საბაზისო ემისიების გამოკლებით. პროცესი შეჯამებულია სურათ 9- ში .

სურათი 9. როგორ შევაფასოთ შემარბილებელი ღონისძიებების მოსალოდნელი შედეგი (წინასწარი შეფასება)

წყარო: JRC-ის შემუშავება „სათბურის გაზების პროტოკოლის – პოლიტიკისა და მოქმედების სტანდარტის" საფუძველზე (WRI, 2014)

– **ადაპტაციის ქმედებები:** კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებული პოტენციური ზემოქმედება გამომდინარეობს რისკებიდან, რომლებიც წარმოადგენს საფრთხეების, ზემოქმედების, მოწყვლადობის კომბინაციას და მან, შეიძლება გავლენა იქონიოს ადაპტირების უნარზე[33]. მუნიციპალიტეტებმა უნდა ღეიმუშაონ ღონისძიებები, რომლებიც მიმართულია მეკსგ/SECAP-ში რისკისა და მოწყვლადობის შეფასებაში (RVA) გამოვლენილი ყველა შესაბამისი მაღალი რისკის საფრთხეზე. ეს ქმედებები უნდა შეესაბამებოდეს დასახულ მიზნებს. სურათი 10 გვიჩვენებს რამდენიმე მაგალითს, თუ როგორ შეუძლია ღონისძიებებს წვლილი შეიტანონ სამი ამოცანის მიღწევაში, რომლებიც დაკავშირებულია შესაბამისად ექსტრემალურ სიცხესთან, წყალდიდობებთან და მასის გადაადგილებასთან (მეწყერთან). როგორც ნახავთ, ადაპტაციის თითოეული მიზნის მისაღწევად შეიძლება გამოყენებულ იქნას ერთზე მეტი ქმედება და ქმედებების ტიპები შეიძლება განსხვავდებოდეს, მათ შორის შეიძლება იყოს როგორც რბილი (მაგ. მმართველობა), ასევე მყარი (მაგ. ინფრასტრუქტურა) ღონისძიებები.

[33] ამ ცნებების განმარტება იხილეთ სარკმელ 8-ში.

სურათი 10. ადაპტაციის ღონისძიებების დაგეგმვა: ღონისძიების მაგალითები

ადაპტაცია			
ადაპტაციის შეფასება	**ამოცანა**		**მოქმედების ძირითადი ფოკუსი**
რისკისა და მოწყვლადობის შეფასება (RVA)	რა?		როგორ?
ექსტრემალური სიცხე	**მედეგობის გაზრდა.** რამდენიმე შესაძლო ვარიანტი: ექსპოზიციის / მოწყვლადობის / რისკების / ზემოქმედების შემცირება / ადაპტაციური პოტენციალის გაზრდა	მაგ. თემში სიცხესთან დაკავშირებული დაავადებების რისკის შემცირება 60%-ით 2030 წლისთვის	მაგ. სითბური/სიცხის ტალღების ადრეული გაფრთხილების სისტემის შექმნა, საზოგადოების საგანმანათლებლო კამპანიების ჩატარება, გამაგრილებელი ცენტრების უზრუნველყოფა (მაგ. საჯარო შენობები), შენობების დიზაინის / რეკონსტრუქციის ღონისძიებების გაუმჯობესება
ექსტრემალური სიცივე			
ძლიერი ნალექი			
წყალდიდობები და ზღვის დონის მატება		მაგ. წყალდიდობის საშიშროების ზონაში სასოფლო-სამეურნეო მიწების მინიმუმ 80%-ის დაცვა 2025 წლისთვის	მაგ. წყალდიდობის საწინააღმდეგო ზომების დაპროექტება და დაგეგმვა (კაშხლები, დამცავი თიხაყრილები, წყალდიდობის საწინააღმდეგო კედლები...), კლიმატმიმართული სასოფლო-სამეურნეო პრაქტიკების განვითარება, წყალდიდობის გაფრთხილების სისტემის შემუშავება, წყალდიდობის საწინააღმდეგო ბუნებრივი ზომების განხორციელება (ჭარბტენიანი ტერიტორიები, მდინარის floodplain-ები და ა.შ.)
გვალვა და წყლის ნაკლებობა			
შტორმები / ქარიშხლები			
მეწყერი		მაგ. სატრანსპორტო სექტორის გაუმჯობესება მეწყერების გამო გზების ჩაკეტვის რისკის 80%-ით შემცირებით 2029 წლისთვის	მაგ. მეწყერსაწინააღმდეგო შერბილების ღონისძიებების განხორციელება (ფერდობების სტაბილიზაცია, საყრდენი კედლები, სადრენაჟო სისტემების გაუმჯობესება და ა.შ.), საგზაო ინფრასტრუქტურის განახლება, მეწყრგამძლე მასალების გამოყენება, საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების გეგმების შემუშავება, სამშენებლო ნორმებისა და წესების აღსრულება
ტყის ხანძრები			
ქიმიური შემადგენლობის ცვლილება			
ბიოლოგიური საფრთხეები			

წყარო: JRC-ის შემუშავება

– **ენერგეტიკული სიღარიბის წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებები:** ენერგეტიკული სიღარიბის სრული მასშტაბისა და მისი სირთულის მოსაგვარებლად, მუნიციპალიტეტებს შეუძლიათ გამოიყენონ მრავალი ინსტრუმენტი და მიიღონ მრავალფეროვანი ღონისძიებები, რათა შეამცირონ ენერგეტიკული სიღარიბის სპეციფიკური გამოვლინებები მათ ადგილობრივ კონტექსტში. შემოთავაზებული ღონისძიებები უნდა შეესაბამებოდეს წინა ნაბიჯების შედეგებს და დასახულ მიზნებს, მუნიციპალიტეტში ადგილობრივი ენერგეტიკული სიღარიბის განმსაზღვრელი მაკრო-სფეროებისა და ინდიკატორების შესაბამისად. ასევე, ამ შემთხვევაში, ენერგოეფექტურობა პირველ რიგში პრინციპი (**ჩარჩო 9)** შეიძლება იყოს რელევანტური განსახორციელებელი ქმედებების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებისას. როგორც ნაჩვენებია ნახაზ 11- ში, ღონისძიებების სტრუქტურა მიჰყვება ენერგეტიკული სიღარიბის შეფასებისთვის გამოყენებულ მაკრო-სფეროების კატეგორიზაციას.

მრავალი სახის ღონისძიების შეთავაზებაა შესაძლებელი. ფიზიკური და ტექნოლოგიური ზომებიდან დაწყებული ცოდნისა და ქცევის ცვლილებებით დამთავრებული, ენერგეტიკული სიღარიბის ინიციატივები ფოკუსირებულია იმ მოსახლეობის მიზნობრივ მხარდაჭერაზე, რომლებიც რისკის ქვეშ არიან, რომ ვერ დააკმაყოფილონ თავიანთი ძირითადი ენერგეტიკული საჭიროებები. კლიმატის ცვლილების შერბილების ფარგლებში ძირითადად დაგეგმილი ენერგოეფექტურობის ზომები შეიძლება ირიბად ეხებოდეს ენერგეტიკულ

სიღარიბეს. ენერგეტიკული სიღარიბის ღონისძიება განსხვავდება შერბილების ზომებისგან იმით, რომ ფოკუსირებულია კონკრეტულ ენერგეტიკულად დაუცველ ჯგუფებზე, მათ შორის, მაგალითად, დაბალი შემოსავლის მქონე ოჯახებზე, ქალებსა და ხანდაზმულებზე.

რამოდენიმე მაგალითი:

- „კლიმატური" თავშესაფრების მშენებლობა, რაც დაუცველ მოსახლეობას, გაგრილების ხელმისაწვდომ ვარიანტებს შეთავაზებას
- საცხოვრებელ და ურბანულ სივრცეებში ენერგოეფექტურობისა და ხელმისაწვდომობის გაზრდის მიზნით, ენერგოეფექტურობის გაუმჯობესების მხარდაჭერის დაფინანსებით, რაც დაბალი შემოსავლის მქონე ოჯახებს საშუალებას მისცემს, განახორციელონ ცვლილებები;
- განახლებადი ენერგიის თემების მხარდაჭერა იმ ადგილებში, სადაც ენერგეტიკული სიღარიბის რისკის ქვეშ მყოფი ადამიანების მაღალი კონცენტრაციაა;
- საზოგადოებრივი ტრანსპორტით მგზავრობის საფასურის შემცირება ან გაუქმება.

სურათი 11. ენერგეტიკული სიღარიბის წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებების დაგეგმვა: მაგალითები

ენერგეტიკული სიღარიბე		
ენერგეტიკული სიღარიბის შეფასება	**მიზნები**	**ღონისძიების ძირითადი ფოკუსი**
მაკრო-სფერო	რა?	როგორ?
კლიმატი	**ენერგეტიკული სიღარიბის აღმოფხვრა 2030 წლისთვის + კონკრეტული მიზანი/მიზნები.**	მაგ. ფინანსური მხარდაჭერა ექსტრემალურ ამინდთან ადაპტაციისთვის; ურბანული თავშესაფრების / გამწვანების გაფართოება
ნაგებობა / საცხოვრებელი		მაგ. შენობების სერტიფიცირება; ენერგეტიკული თემები; შემოსავლებზე დაფუძნებული დაფინანსების მექანიზმები
მობილობა		მაგ. უფასო საზოგადოებრივი ტრანსპორტი; შემოსავლებზე დაფუძნებული სამგზავრო ბარათები; ჭკვიანი მობილობის აპლიკაცია, რომელიც ორიენტირებულია დაუცველ ფენებზე
სოციალურ-ეკონომიკური		მაგ. ადგილობრივი ენერგეტიკული ოფისები; ენერგეტიკული ვაუჩერები და გრანტები; განახლებადი ენერგიის თემები
პოლიტიკა და მარეგულირებელი ჩარჩო		მაგ. ენერგიის თვითმოხმარება-გამომმუშავებელების ადგილობრივი დეფინიცია; მინიმალური ენერგოეფექტურობის სტანდარტები გაქირავებული ფართებისთვის
მონაწილეობა / ცნობიერების ამაღლება		მაგ. კლიმატთან დაკავშირებული და/ან ჭკვიანი მობილობის აპლიკაციები; ენერგიის მოხმარებასთან დაკავშირებული ტრენინგები და კამპანიები

წყარო: JRC-ის შემუშავება

– **ინტეგრირებული ღონისძიებები:** ჰოლისტური მიდგომის გამოყენებით, მუნიციპალიტეტებს შეუძლიათ მაქსიმალურად გაზარდონ თავიანთი ეფექტურობა და შექმნან სინერგია სხვადასხვა ტემატიკასა და ამოცანებს შორის. ამ ინტეგრირებულ მიდგომას შეუძლია გამოიწვიოს მრავალი ეფექტი (თანაშედეგები) სხვა სექტორებში / საფრთხეებში / მაკრო სფეროებში, ან თუნდაც სხვა თემაიკაში, ასევე თანმხლები სარგებელი, სადაც ერთი ქმედება მრავალ გამოწვევას უმკლავდება, ზრდის ეფექტურობას და გავლენას. თუმცა, პოტენციური თანმხლები სარგებელის დასადგენად და გაუთვალისწინებელი შედეგების (კომპრომისების) მინიმიზაციისთვის საჭიროა ღონისძიებებს შორის ურთიერთქმედების ფრთხილად ანალიზი. თავიდანვე აუცილებელია სხვადასხვა დაინტერესებულ მხარეებთან, მათ შორის საზოგადოებასთან, მუნიციპალურ დეპარტამენტებთან და სხვა შესაბამის აქტორებთან

ჩართულობა იმის უზრუნველსაყოფად, რომ მათი ხმა მოისმინონ და მათი მოსაზრებები განიხილონ. საბოლოო ჯამში, ეს ქმნის უფრო ყოვლისმომცველ და მდგრად სტრატეგიას, რომელიც ხელს უწყობს მთლიანად საზოგადოების კეთილდღეობას.

სურათი 12- დან ჩანს რომ, მუნიციპალიტეტებს შეუძლიათ დაგეგმონ ინტეგრირებული ღონისძიებები, რომლებსაც ერთი და იგივე თემატურ ფარგლებში აქვთ თანაშედეგები. მაგალითად, ღონისძიება შეიძლება ეხებოდეს:

- ორ ან მეტ შერბილების სექტორს[34] (მაგ., ცენტრალური რაიონული გათბობის სისტემა, რომელიც აერთიანებს სითბოს წარმოებას სამრეწველო პროცესებთან, იხ. „M“);
- ორი ან მეტი კლიმატური საფრთხე[35] (მაგ., რელიეფის სტაბილიზაციის პროექტი, რომელიც აერთიანებს ტყის აღდგენას და შეუძლია გაუმკლავდეს მეწყერს და წყალდიდობებს, იხ. „A“);
- ორი ან მეტი ენერგეტიკული სიღარიბის მაკრო-სფერო[36] (მაგ. დაბალი შემოსავლის მქონე ოჯახებისთვის მდგრადი მობილობის ვარიანტები, იხ. „E“).

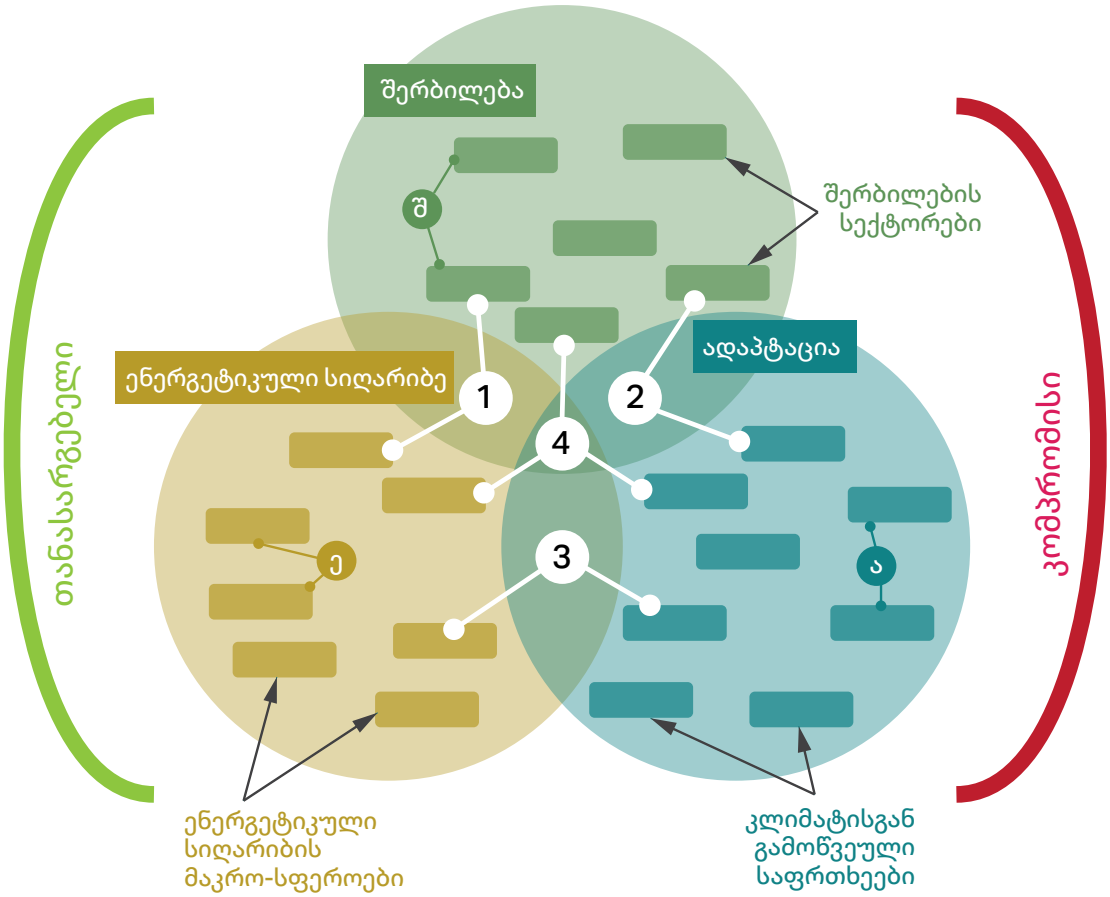
ასევე, თანმხლები ეფექტების მიღწევა შესაძლებელია ორი თემატიკის ერთდროულად განხილვით (იხილეთ ქვემოთ მოცემული ნახაზის „1“, „2“ ან „3“) ან ყველა მათგანის (მაგ. დაბალი შემოსავლის მქონე პირების საცხოვრებელი შენობების ენერგოეფექტური და კლიმატისადმი მდგრადი მახასიათებლებით აღჭურვა, იხილეთ „4“). ყველა შემთხვევაში, უნდა იქნას გათვალისწინებული თანმხლები სარგებელი და კომპრომისები.

[34] შერბილების სექტორები: საცხოვრებელი შენობები, მუნიციპალური შენობები, საზოგადოებრივი განათება, მრეწველობა, ტრანსპორტი, ნარჩენები და ჩამდინარე წყლები, სოფლის მეურნეობის ხარჯების შემცირება (AFOLU), ელექტროენერგიის წარმოება და სითბო/ცივის წარმოება.

[35] ადაპტაციის საფრთხეები: უკიდურესი სიცხე, უკიდურესი სიცივე, ძლიერი ნალექი, წყალდიდობა/ზღვის დონის აწევა, მეწყერი, ხანძრები, შტორმები, გვალვა და წყლის დეფიციტი, ქიმიური ცვლილებები და ბიოლოგიური საფრთხეები.

[36] ენერგეტიკული სიღარიბის მაკროსფეროები: კლიმატი, მობილურობა, ინფრასტრუქტურა და საცხოვრებელი, სოციალურ-ეკონომიკური.

სურათი 12. ინტეგრირებული ქმედებების დაგეგმვა

წყარო: JRC-ის შემუშავება

ამ ღონისძებების წარმატებით განხორციელების უზრუნველსაყოფად აუცილებელია მკაფიო გეგმის შემუშავება, რომელიც გამოყოფს საჭირო რესურსებს და ჩართავს დაინტერესებულ მხარეებს, ადგენს რეალისტურ ვადებს და აფასებს მათ გავლენას. მუნიციპალიტეტებს გააჩნიათ საკმარისი რესურსი, რომ ერთდროულად განახორციელონ სხვადასხვა ღონისძება, მათ შორის ფიზიკური და ტექნოლოგიური, ეკონომიკური და ფინანსური, მმართველობითი და მარეგულირებელი, ასევე უნარჩვევითი. ღონისძიებების ადეკვატური კომბინაციის უზრუნველყოფით, მუნიციპალიტეტებს შეუძლიათ გააააქტიურონ სხვადასხვა დაინტერესებული მხარე და ხელი შეუწყონ კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებულ მიზნების მიღწევას იმ სექტორებშიც კი, სადაც მუნიციპალიტეტებს პირდაპირი კონტროლი არ აქვთ.

5.1.2. ჰაერის ხარისხის სარგებლისა და სათბურის გაზების შერბილების ქმედებების ადგილობრივი ჰაერის ხარისხზე ზემოქმედების შეფასება

მეკსგ/SECAP-ებში დაგეგმილ ქმედებებს შეიძლება ასევე ჰქონდეს სინერგია და გავლენა შერბილების, ადაპტაციისა და ენერგეტიკული სიღარიბის სფეროებს მიღმა. სათბურის გაზების ემისიების შესამცირებლად განხორციელებული მრავალი ღონისძიება ასევე აუმჯობესებს ჰაერის ხარისხს, რადგან ისინი ხშირად გულისხმობს ენერგიის მოხმარების შემცირებას და უფრო სუფთა ენერგიის წყაროების გამოყენების ხელშეწყობას (Peduzzi et al. 2020) . მაგალითად, შენობებში ენერგოეფექტურობის გაზრდამ შეიძლება შეამციროს გათბობისა და გაგრილების საჭიროება, რაც თავის მხრივ შეიძლება შეამციროს ჰაერის დამაბინძურებლების, როგორიცაა მყარი ნაწილაკები (PM) და აზოტის ოქსიდები (NOx) ემისიები. ანალოგიურად, უფრო ეფექტური, ელექტრო ან ჰიბრიდული მანქანების გამოყენების ხელშეწყობა ან კერძო ტრანსპორტის გამოყენების შემცირება შეიძლება შეამციროს ტრანსპორტიდან ჰაერის დამაბინძურებლების ემისიები (Peduzzi et al. 2020) .

დაგეგმილი სათბურის გაზების შერბილების ღონისძიებების ადგილობრივი ჰაერის ხარისხზე ზემოქმედების შეფასება მნიშვნელოვანი ნაბიჯია როგორც კლიმატის ცვლილების შერბილების, ასევე ჰაერის ხარისხის პოლიტიკის ოპტიმიზაციისთვის ქალაქის დონეზე. ამით მუნიციპალიტეტებს შეუძლიათ შეიმუშაონ უფრო ეფექტური და მდგრადი ურბანული პოლიტიკა, სრულად გამოიყენონ პოტენციური სინერგია, მათ შორის დაგეგმილი შერბილების ღონისძიებების გავლენა ჯანმრთელობასა და გარემოზე, რათა მიიღონ ინფორმირებული გადაწყვეტილებები მათი მეკსგ/SECAP-ების შესახებ.

მერების შეთანხმების ფარგლებში, სათბურის გაზების შერბილების ქმედებებმა, ზოგადად, გააუმჯობესა ჰაერის ხარისხი ქალაქების უმეტესობაში (Monforti-Ferrario et al. 2018) . თუმცა, არსებობს შემთხვევებიც, როდესაც ჰაერის ხარისხი შეიძლება გაუარესდეს ადგილობრივი სათბურის გაზების შერბილების ღონისძიებების გამო. აღსანიშნავი მაგალითია საცხოვრებელი სექტორში ბიომასის წვა, რამაც შეიძლება მიაღწიოს სათბურის გაზების შემცირებას (ნახშირბადის ბალანსის ბიომასის დაშვების გათვალისწინებით, თუ ბიომასა მდგრადი გზით მოიპოვება), მაშინაც კი, თუ მას შეუძლია გააუარესოს ჰაერის ხარისხი, რადგან ის ხშირად ხელს უწყობს წვრილი ნაწილაკების ($PM_{2.5}$) ემისიების და კონცენტრაციის ზრდას (Peduzzi et al. 2020; Bastos et al. 2026) .

იმისათვის, რომ CoM East-ის ხელმომწერებს ჰქონდეთ საშუალება, სწრაფად გაეცნონ მათი სამოქმედო გეგმვის გავლენას ჰაერის ხარისხზე, მონაცემთა შეგროვებაზე დამატებითი ტვირთის გარეშე, ხელმისაწვდომია ორი გამარტივებული ინსტრუმენტი, რომლებიც სპეციალურად მერების შეთანხმების კონტექსტისთვისაა მორგებული. კერძოდ, ეს საშუალებას იძლევა:

- შემოთავაზებული შემარბილებელი ღონისძიებების ჰაერის ხარისხზე პოტენციური შედეგების შეფასება, მეკსგ/SECAP-ის ღონისძიებებში ენერგიის დაზოგვისა და საბაზისო ემისიების ინვენტარიზაციის (BEIs) შედარებით;
- ჰაერის ხარისხზე ზემოქმედების შეფასება საბაზისო (BEI) და ემისიების ინვენტარიზაციის მონიტორინგის (MEI) შედარებით.

ორივე ინსტრუმენტი ხელმისაწვდომია MyCovenant ანგარიშგების პლატფორმაზე.

გარდა ამისა, დაგეგმილი შემარბილებელი ღონისძიებების ადგილობრივი ჰაერის ხარისხზე პოტენციური შედეგების შესაფასებლად, ხელმომწერებს შეუძლიათ გამოიყენონ ჰაერის ხარისხის მოდელები, როგორიცაა SHERPA (Pisoni et al. 2024) . SHERPA არის სწრაფი მოდელირების ინსტრუმენტი, რომლის გამოყენება შესაძლებელია სხვადასხვა ემისიების სცენარების ჰაერის ხარისხზე და ჯანმრთელობაზე მასთან დაკავშირებულ ზემოქმედებაზე ზემოქმედების შესაფასებლად და მისი გამოყენება შესაძლებელია ქალაქის დონეზე (Monforti-Ferrario et al. 2018).[37]

5.1.3. მზადება განხორციელებისა და მონიტორინგისთვის

კრიტიკულად მნიშვნელოვანია ღონისძიების განხორციელების მთელი პროცესის განმავლობაში ისეთი ხელსაყრელი გარემოს შენარჩუნება, რომელიც მის განხორციელებას შეუწყობს ხელს. ეს მოიცავს მარეგულირებელ ჩარჩოს, მმართველობის სტრუქტურას და შესაბამის დაინტერესებულ მხარეებთან და/ან საზოგადოებასთან ჩართულობას. ღონისძიების წარმატებით განხორციელებისთვის ასევე შეიძლება საჭირო გახდეს მთავრობის სხვა დონეების მხარდაჭერის მოძიება. რეკომენდებულია ღონისძიების განხორციელების დროს შესაძლო დარღვევების გათვალისწინება, რაც საჭიროების შემთხვევაში მუნიციპალიტეტს მოუწევს მოსალოდნელი მიზნების მისაღწევად გზის ხელახლა შეცვლა.

ღონისძიებების განხორციელებისა და მონიტორინგისთვის მოსამზადებლად, მიზანშეწონილია მოქმედების დონეზე დაწესდეს შესაბამისი ინდიკატორები, რომლებიც

[37] ინსტრუმენტი ხელმისაწვდომია ონლაინ რეჟიმში შემდეგ ბმულზე: https://jeodpp.jrc.ec.europa.eu/eu/vaas/voila/render/sherpa/sherpa/Sherpa.ipynb.

შესაძლებელს გახდის გაზომოს i) ღონისძიებაზე ზეგავლენა, ii) ღონისძიებაზე ზეგავლენა და iii) პოტენციური (თანა-)სარგებლიანობა ან კომპრომისები. პროგრესის სათანადო სიხშირით თვალყურის დევნებით, მუნიციპალიტეტს შეუძლია შეაფასოს, შეესაბამება თუ არა პროგრესი მოლოდინებს, ან საჭიროა თუ არა გეგმაში ცვლილებების შეტანა ან კორექტირება. გარდა ამისა, ქმედების დონეზე პროგრესის დაკვირვებით შესაძლებელია გავიგოთ, რა მდგომარეობაშია მუნიციპალიტეტი კლიმატის ცვლილების სამოქმედო გზაზე და წვლილი შევიტანოთ პროცესის საერთო მონიტორინგში, როგორც ეს ახსნილია მე -6 ნაწილში .

დეტალური ინსტრუქციები მოცემულია მერების შეთანხმების ევროკავშირის სახელმძღვანელოს დამატებით დოკუმენტში 4 „როგორ დავგეგმოთ შერბილების, ადაპტაციისა და ენერგეტიკული სიღარიბის შემცირების ღონისძიებები“.

5.2. საჭირო დაფინანსების იდენტიფიცირება და უზრუნველყოფა

მუნიციპალიტეტები ხშირად აწყდებიან სირთულეებს კლიმატის ცვლილების მიზნების მისაღწევად საჭირო თანხების მოძიებასთან დაკავშირებით, რაც შ მოითხოვს მნიშვნელოვან ინვესტიციებს ენერგოეფექტურობისა და განახლებადი ენერგიის პროექტებში, ასევე ადაპტაციის ინფრასტრუქტურაში.

მეკსგ/SECAP-ების წარმატებით განხორციელების უზრუნველსაყოფად აუცილებელია კლიმატისა და ენერგეტიკის ღონისძიებების განმარტების მიღმა გასვლა და მათი ფინანსური შედეგების შეფასება. ეს მოიცავს საინვესტიციო და არასაინვესტიციო ხარჯების საერთო შეფასებას, ხელმისაწვდომი დაფინანსების წყაროების იდენტიფიცირებას და პოტენციური დაფინანსების ხარვეზების აღმოსაფხვრელად წინასწარი დაფინანსების სტრატეგიის შემუშავებას.

პროცესის სტაბილურობისა და უწყვეტობის უზრუნველსაყოფად, ასევე დაბალნახშირბადიან, მდგრად და მდგრად ურბანულ სისტემებზე გადასვლის უზრუნველსაყოფად აუცილებელია მრავალფეროვანი დაფინანსების მექანიზმების, მოდელებისა და ინსტრუმენტების გამოყენება.

კლიმატისა და ენერგეტიკის სფეროში ღონისძიებების მხარდასაჭერად ხელმისაწვდომია ინსტრუმენტების ფართო სპექტრი, მათ შორის როგორც კარგად დამკვიდრებული მიდგომები, ასევე უფრო ინოვაციური ან საზოგადოებაზე დაფუძნებული გადაწყვეტილებები. ეს ინსტრუმენტები განსხვავდება დაფინანსების წყაროების, სახელშეკრულებო სტრუქტურის, რისკის გაზიარების დონისა და კერძო თუ საჯარო აქტორების ჩართულობის თვალსაზრისით, რაც მუნიციპალიტეტებს სთავაზობს მრავალ ვარიანტს მათი კონკრეტული საჭიროებების და პროექტის ტიპების შესაბამისად.

ტრადიციული ინსტრუმენტები მოიცავს სახელმწიფო დაფინანსებას, როგორიცაა გრანტები, საგადასახადო შეღავათები და შეღავათიანი სესხები, რომლებიც მუნიციპალიტეტებს ეხმარება მდგრადი პროექტების საწყისი ხარჯების დაფარვაში. კერძო დაფინანსების ვარიანტები, როგორიცაა ტრადიციული ობლიგაციები, ლიზინგი და გამყიდველის დაფინანსება, მუნიციპალიტეტებს ეხმარება ენერგოეფექტური ინფრასტრუქტურის შეძენაში დიდი საწყისი ინვესტიციების გარეშე. ეს მექანიზმები აუცილებელია ენერგოეფექტურობისა და განახლებადი ენერგიის პროექტების საწყისი ეტაპების დასაწყებად და დასაფინანსებლად.

ინოვაციური ინსტრუმენტები, როგორიცაა ენერგოეფექტურობის კონტრაქტები (EPC) და ენერგეტიკული მომსახურების კომპანიები (ESCO), მუნიციპალიტეტებს საშუალებას აძლევს, წინასწარი ხარჯების გარეშე განახორციელონ ენერგოეფექტურობის ზომები, რომელთა დაფარვაც დანაზოგების მეშვეობით მოხდება. მაგალითად, მუნიციპალიტეტებს შეუძლიათ თანხების მოზიდვა კლიმატის ცვლილებასთან

დაკავშირებული ღონისძიებების დასაფინანსებლად მწვანე ობლიგაციების ან მწვანე სესხების მეშვეობით. შერეული დაფინანსება აერთიანებს საჯარო და კერძო ინვესტიციებს რისკების შესამცირებლად და უფრო მასშტაბური პროექტების განხორციელების ხელშესაწყობად, რაც მათ ფინანსურად უფრო მომგებიანს ხდის.

ალტერნატიული ინსტრუმენტები ფოკუსირებულია საზოგადოებაზე დაფუძნებულ დაფინანსებაზე, როგორიცაა"კრაუდფანდინგი" და ენერგეტიკული კოოპერატივები, რომლებიც ადგილობრივ მოსახლეობას ჩართავენ განახლებადი ენერგიის ან ეფექტურობის პროექტების დაფინანსებაში. გაერთიანებული შესყიდვები და ნახშირბადის დაფინანსება საშუალებას იძლევა თანამშრომლობა მუნიციპალიტეტებს, ბიზნესებსა და საზოგადოებას შორის, რაც შესაძლებელს ხდის მასშტაბური მდგრადი განვითარების პროექტების დაფინანსებას და განხორციელებას რისკებისა და სარგებლის გაზიარების პარალელურად.

თითოეული ეს მექანიზმი უნიკალურ უპირატესობებსა და შესაძლებლობებს გვთავაზობს, რაც მუნიციპალიტეტებს საშუალებას აძლევს, თავიანთი დაფინანსების სტრატეგიები მათ კონკრეტულ საჭიროებებსა და პროექტებზე მოარგონ. ამ ინსტრუმენტების შესწავლით, მუნიციპალიტეტებს შეუძლიათ უკეთ გაიგონ, თუ როგორ გამოიყენონ არსებული რესურსები, რათა უზრუნველყონ ადეკვატური დაფინანსება მეკსგ/SECAP პროცესის ყველა ეტაპზე .

სარკმელი 10. მაგალითი: ალავერდის დაფინანსების პროექტები

ხელმომწერი: ალავერდი (სომხეთი) | მოსახლეობა: 36 621 | მიერთება: 2016

„საზოგადოების მდგრადობის გაძლიერება ენერგოეფექტურობისა და დაბალი ემისიების განვითარების გზით" განხორციელდა გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) მიერ ალავერდის მუნიციპალიტეტთან პარტნიორობით და დაფინანსებულია შვედეთის საერთაშორისო განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოს (SIDA) მიერ 2022–2024 წლებში.

პროგრამის მიზნები მოიცავდა: ალავერდის თემის ეკონომიკური, გარემოსდაცვითი და სოციალური მდგრადობის გაძლიერებას; ენერგოეფექტური და დაბალნახშირბადიანი თემის განვითარების განმეორებადი მოდელის შემუშავებას, პილოტირებას და მასშტაბირებას, ასევე სომხეთის მიერ პარიზის შეთანხმებით გათვალისწინებული ვალდებულებების მხარდაჭერას.

მიღწეული ძირითადი შედეგებია:

– ალავერდში 36 საცხოვრებელი კორპუსი თბოიზოლირდა;

– 2 შენობას ჩაუტარდა სრული თერმომოდერნიზაცია ჩაუტარდა;

– 34 თბოიზოლირდა ნაწილობრივ.

კიდევ ერთი ხელმისაწვდომი დაფინანსების მექანიზმია განახლებადი ენერგიისა და ენერგოეფექტურობის ფონდი (R2E2 ფონდი), არაკომერციული ორგანიზაცია, რომელსაც სომხეთში მდგრადი ენერგიის პროექტების განხორციელებისა და დაფინანსების დიდიგამოცდილება აქვს.

დეტალური ინსტრუქციები მოცემულია მერების შეთანხმების ევროკავშირის სახელმძღვანელოს დამატებით დოკუმენტში 5 „ფინანსური ინსტრუმენტები შერბილების, ადაპტაციისა და ენერგეტიკული სიღარიბის შემცირების ღონისძიებებისთვის".

დამატებითი რესურსები დაფინანსების შესახებ

Com East-ის ინტერაქტიული სახელმძღვანელო აღმოსავლეთ პარტნიორობის ხელმომწერებისთვის თემაზე „დაფინანსების შესაძლებლობები".

5.3. მეკსგ/SECAP-ის მიღება და წარდგენა

მას შემდეგ, რაც მეკსგ/SECAP ზე მუშაობა დასრულდება, ის ოფიციალურად უნდა დამტკიცდეს საკრებულოს ს ან მისი ექვივალენტური ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ.

მიერთებული მუნიციპალიტეტები ასევე იღებენ ვალდებულებას, რომ სამოქმედო გეგმისა და მისი განხორციელების შესახებ ანგარიშგება განახორციელონ ვადების დაცვით. კლიმატის ცვლილებებისადმი მიძღვნილი ადგილობრივი ქმედებების ღია და გამჭვირვალე ანგარიშგება ხელს უწყობს სანდოობას და გამჭვირვალეობას. ეს პროცესი ხაზს უსვამს მუნიციპალიტეტების სასიცოცხლო როლს კლიმატის ცვლილებასთან ბრძოლაში, აძლიერებს ადვოკატირების ძალისხმევას და ზრდის მათ შესაძლებლობას, უზრუნველყონ დაფინანსება და ფინანსური მხარდაჭერა (მერების გლობალური პაქტი, 2023) .

მინიმალური ანგარიშგების ვადები შემდეგია:

- მეკსგ/SECAP უნდა წარედგინოს ინიციატივაში ოფიციალურად გაწევრიანებიდან ორი წლის განმავლობაში;
- ღონისძიებების განხორციელების მონიტორინგის ანგარიშები ყოველ ორ წელიწადში ერთხელ;
- მონიტორინგის ანგარიშები, რომლებსაც თან ახლავს სათბურის გაზების ემისიების განახლებული ინვენტარიზაცია, უნდა განხორციელდეს ყოველ ოთხ წელიწადში ერთხელ.

მეკსგ/SECAP-ისა და მისი განხორციელების შესახებ ანგარიშგების წარდგენის ინსტრუქცია ხელმისაწვდომია „მერების შეთანხმების – ევროპის“ ვებსაიტზე[38].

[38] მერების შეთანხმება – ევროპის ვებგვერდი ანგარიშგების შესახებ

6. მეკსგ/SECAP-ის განხორციელება და მონიტორინგი

6.1. დეტალური განხორციელების სტრატეგიები, ეტაპები და ინდიკატორები

მეკსგ/SECAP-ის განხორციელების ფაზა პროცესის ყველაზე მნიშვნელოვანი ეტაპია. ის მოითხოვს ფრთხილად დაგეგმვას, კოორდინაციას და შესრულებას, რათა უზრუნველყოფილი იყოს ღონისძიებების სათანადოდ განხორციელება და სასურველი შედეგების მიღწევა. მეკსგ/SECAP-ის განხორციელებას მნიშვნელოვანი დრო, ძალისხმევა და ფინანსური სახსრები სჭირდება. აუცილებელია იმის უზრუნველყოფა, რომ განხორციელების სტრატეგია იყოს რეალისტური, მიღწევადი და შეესაბამებოდეს გეგმის მიზნებს და რომ ის რეგულარულად გადაიხედოს და განახლდეს, რათა ასახოს ნებისმიერი ცვლილება ან გამოწვევა, რომელიც შეიძლება წარმოიშვას განხორციელების პროცესში. ამ ფაზაში მუნიციპალიტეტებმა ყურადღება უნდა მიაქციონ პოტენციურ მოულოდნელ ბარიერებსა და შედეგებს. გარდა ამისა, პოლიტიკურ, სოციალურ და/ან ეკონომიკურ სფეროებში დროსთან დაკავშირებულმა ცვლილებებმა შეიძლება საფრთხე შეუქმნას გეგმის განხორციელებას. სწორედ ამიტომ არის საჭირო მყარი, დეტალური და თანმიმდევრული პროექტის მართვის გეგმა.

მეკსგ/SECAP-ის წარმატებული განხორციელებისთვის მნიშვნელოვანია მისი თანმიმდევრულობა და უწყვეტობა.განხორციელების ფაზაში კრიტიკულად მნიშვნელოვანია უწყვეტი პოლიტიკური ნება, ადამიანური რესურსების მობილიზაცია და დაინტერესებული მხარეებისა და საზოგადოების ჩართულობა.

მეკსგ/SECAP-ის განხორციელების უზრუნველყოფის ერთ-ერთი მთავარი ფაქტორია ყველა მუნიციპალური ორგანოსა და დეპარტამენტის უწყვეტი ჩართულობა. პროექტის მართვის პასუხისმგებლობა უნდა დაეკისროს ყველა შესაბამის მუნიციპალურ დეპარტამენტსა და ორგანოს, რაც უზრუნველყოფს ჰორიზონტალურ თანამშრომლობას. თუ შესაძლებელია, ძირითადი როლები არ უნდა იყოს დაკავშირებული მხოლოდ „პოლიტიკურ“ თანამდებობებთან (არამუდმივი თანამდებობები რეგულარული ცვლილებით), რათა უზრუნველყოფილი იყოს, რომ ზოგიერთი ადმინისტრაციული პოზიციის ცვლილება არ გადაიქცეს გამოწვევად გეგმის გაგრძელებისთვის. ანალოგიურად, თუ ცვლილებებია გეგმაში ჩართულ სექტორებში/სფეროებში/პირებში, გეგმის შემუშავების შესახებ დეტალური ინფორმაცია, მათ შორის მეთოდოლოგიური და მონაცემთა შეგროვების მიდგომები, კარგად უნდა იყოს დოკუმენტირებული და ხელმისაწვდომი.

მეკსგ/SECAP-ის სამივე ქვაკუთხედის პროგრესის მონიტორინგი და კომუნიკაცია ყოველთვის უნდა იყოს მისი განხორციელების განუყოფელი კომპონენტი. მუნიციპალიტეტმა უნდა განსაზღვროს პროგრესის მონიტორინგისთვის შერბილების, ადაპტაციისა და ენერგეტიკული სიღარიბის ძირითადი ინდიკატორები (დეტალები იხილეთ 6.2 ნაწილში).

და ბოლოს, მიუხედავად იმისა, რომ დაინტერესებული მხარეების ჩართულობა და სოციალური მხარდაჭერა შეიძლება განსხვავდებოდეს განხორციელების პერიოდში, შედეგებისა და სარგებლის შესახებ საზოგადოებისა და სხვა დაინტერესებული მხარეებთან კომუნიკაცია რეგულარულად, უწყვეტად უნდა ხდებოდეს.

რამდენიმე რჩევა მეკსგ/SECAP-ის პრაქტიკული განხორციელებისთვის:

- პროექტის მართვის მიდგომის გამოყენება: ვადების კონტროლი, ფინანსური კონტროლი, დაგეგმვა, გადახრების ანალიზი და რისკების მართვა. ხარისხის მართვის პროცედურის გამოყენება, ძირითადი ეტაპებისა და შედეგების იდენტიფიცირება.

- განხორციელების სტრატეგია დაყავით სხვადასხვა ნაწილად და მკაფიოდ შეარჩიეთ პასუხისმგებელი როლები. უზრუნველყოთ ადეკვატური ტრენინგი პერსონალისა და განხორციელებაში უშუალოდ ჩართული პირებისთვის.
- შეიმუშავეთ კონკრეტული პროცედურები და პროცესები, რომლებიც მიმართულია მეკსგ/SECAP-ის თითოეული ნაწილის განხორციელებისკენ. ხარისხის მართვის სისტემა სასარგებლო ინსტრუმენტია იმის უზრუნველსაყოფად, რომ პროცედურები შეესაბამებოდეს მიზნებს.
- წინასწარ განჭვრიტეთ მომავალი მოვლენები და გაითვალისწინეთ მოლაპარაკებისა და ადმინისტრაციული ნაბიჯები, რომლებიც მუნიციპალიტეტმა უნდა გადადგას პროექტის დასაწყებად. საჯარო პროექტებს, როგორც წესი, დრო სჭირდება ავტორიზაციისა და დამტკიცების მისაღებად. ამ შემთხვევაში, ზუსტი სტრატეგია, მათ შორის საგანგებო სიტუაციების გეგმა, შეიძლება მოსახერხებელი იყოს, განსაკუთრებით მეკსგ/SECAP-ის განხორციელების ფაზის დასაწყისში.
- გეგმის და მონიტორინგისთვის განსაზღვრეთ და გამოიყენეთ ინდიკატორები, ანუ ფოკუსირება მოახდინეთ ღონისძიებების ხელშესახებ განხორციელებასთან დაკავშირებულ პარამეტრებზე. ეს შეიძლება მოიცავდეს ვადების დაცვით შესრულებული ღონისძიებების წილს, განხორციელებული ღონისძიებების საერთო წილს, ბიუჯეტიდან გადახრების პროცენტულ მაჩვენებელს ან უკვე განხორციელებულ ღონისძიებებთან დაკავშირებულ ემისიების შემცირების პროცენტულ მაჩვენებელს. იდეალურ შემთხვევაში, ამას თან უნდა ახლდეს გეგმა მომავალი გამეორებებისა და მეკსგ/SECAP-ის კორექტირებისთვის, მაგალითად, მონიტორინგის შედეგების, მიღებული გაკვეთილების ან წარმოქმნილი გამოწვევების საფუძველზე.
- პოტენციური ბარიერების და გამოწვევების (მათ შორის ფინანსური საჭიროებების) იდენტიფიცირება და მათ გადაჭრის სტრატეგიების შემუშავება, მათ შორის ცვლილებებისადმი წინააღმდეგობის, რესურსების ნაკლებობისა და კონფლიქტური პრიორიტეტების.
- დაინტერესებულ მხარეებთან ერთად დაგეგმეთ შემდგომი ღონისძიებები, შეადგინეთ შეხვედრების კალენდარი მათი ინფორმირებისა და განხორციელების პროცესში ჩართვის მიზნით. ამ შეხვედრების დროს შეიძლება წარმოიშვას საინტერესო იდეები ან გამოვლინდეს შესაძლო სოციალური ბარიერები მომავალში.
- გუნდის მოტივაცია და ტრენინგებისა და მხარდაჭერის შეთავაზება. შიდა პერსონალის წევრები მნიშვნელოვანი დაინტერესებული მხარეები არიან.
- რეგულარულად აცნობეთ საკრებულოს (ან მის ეკვივალენტურ ორგანოს) და პოლიტიკოსებს, რათა უზრუნველყოთ მათი ვალდებულება და სტრატეგიული ხელმძღვანელობა.

სარკმელი 11. განხორციელების ფაზაში თავიდან აცილების გავრცელებული შეცდომები

- მკაფიო მიზნებისა და ამოცანების არარსებობა;
- დაინტერესებული მხარეების არასათანადო ჩართულობა;
- არასაკმარისი პროექტის დაგეგმვა და მართვა;
- პროგრესის მონიტორინგისა და შეფასების შეუძლებლობა;
- საგანგებო სიტუაციების დაგეგმვის ნაკლებობა;
- ცვალებად პირობებთან ადაპტაციის შეუძლებლობა;
- გუნდის წევრების არასაკმარისი ტრენინგი და მხარდაჭერა;
- ცუდი კომუნიკაცია დაინტერესებულ მხარეებთან და საზოგადოებასთან.

6.2. პროგრესის მონიტორინგი და ანგარიშგება

პროგრესის მონიტორინგი მეკსგ/SECAP-ის განხორციელების პროცესის მნიშვნელოვანი ნაწილია. ის ემსახურება განხორციელებული პროცესების შედეგების, ღონისძიებების პროგრესის სტატუსის და დასახული მიზნების მიღწევის პროგრესის პერიოდულ შეფასებას (ბერტოლდი პ. (რედ.) 2018) .

კარგად ჩამოყალიბებული და გამართული მონიტორინგის პროცესის მეშვეობით, მუნიციპალიტეტებს შეუძლიათ უპასუხონ შემდეგ კითხვებს:

- მივდივართ თუ არა კლიმატისა და ენერგიის სფეროში ჩვენი მიზნების მისაღწევად?
- რა სისუსტეებმა შეუშალა ხელი პოლიტიკის/მოქმედებების ეფექტურობას?
- როგორ შეგვიძლია გავაუმჯობესოთ შედეგების ეფექტურობა და ხარისხი?
- რა პოტენციური გამოწვევებია, რომელთა მოგვარებაც გვჭირდება?

ამგვარად, მონიტორინგის პროცესები ეხმარება მუნიციპალიტეტებს იმ ხარვეზების ან არასაკმარისი შესრულების იდენტიფიცირებასა და გამოსწორებაში, რომლებიც სხვა შემთხვევაში შეიძლება ძალიან გვიან აღმოჩენილიყო ან შეუმჩნეველი დარჩენილიყო ასევე, წარმატებული პრაქტიკის ამოცნობაში, რომლის გამეორებაც შესაძლებელია. მუნიციპალიტეტებს ასევე შეუძლიათ პროცესის გაუმჯობესება და ცვლილებების შეტანა მისი ეფექტურობის გასაზრდელად. გარდა ამისა, მონიტორინგის პროცესი ასევე იძლევა შესაძლებლობას, შეფასდეს ადგილობრივ კონტექსტსა და მუნიციპალურ სტრუქტურაში ცვლილებების გავლენა, რომლებიც გამოწვეულია მეკსგ/SECAP პროცესის (მერების შეთანხმების – ევროპის ოფისი 2020) დანერგვით . მონიტორინგი მოგვითხრობს ადგილობრივი კლიმატის ცვლილებების შესახებ და შესაძლებელს ხდის იმის გაგებას, მიდის თუ არა მუნიციპალიტეტი მიზნის მისაღწევად და გამოავლინოს ფაქტორები, რომლებიც გავლენას ახდენს შედეგებზე.

მერების გეგმის (CoM) მიდგომა უზრუნველყოფს მუნიციპალიტეტების ხედვასა და სტრატეგიასთან შესაბამისობაში მყოფი მკაფიო და გაზომვადი მიზნების დასახვისა და ძირითადი შესრულების ინდიკატორების შესარჩევად. მეკსგ/SECAP პროცესის თვალსაზრისით, მუნიციპალიტეტები აკვირდებიან თავიანთი მუნიციპალური სტრუქტურის ცვლილებებს, გეგმის განხორციელებისთვის გამოყოფილ პერსონალის შესაძლებლობებს, დახარჯულ ბიუჯეტს და მიზნის მიღწევის საერთო პროგრესს. მონიტორინგის პროცესის მეშვეობით, მუნიციპალიტეტები აფასებენ მათი ენერგიის მოხმარებისა და წარმოების, ასევე სათბურის გაზების ემისიების ევოლუციას, რისკებისა და დაუცველობების და ენერგეტიკული სიღარიბის შეფასების ნებისმიერ ცვლილებას, საწყისი შეფასებების იგივე მიდგომების გამოყენებით. ისინი ასევე შეაფასებენ თითოეულ კონკრეტულ სვეტში მათი ღონისძიებების პროგრესსა და შედეგებს:

- *შერბილება*

  ხელმომწერები ამზადებენ მონიტორინგის ემისიების ინვენტარიზაციას (MEI), BEI-ს მსგავსი მიდგომისა და მეთოდების გამოყენებით. სათბურის გაზების ინვენტარიზაციის რეგულარული შედგენა საშუალებას იძლევა ემისიების შემცირების მიზნის/მიზნების მიღწევის საერთო პროგრესის მონიტორინგისა და თვალყურის დევნებისა. გარდა ამისა, საჭიროა შემოწმდეს ღონისძიებების განხორციელების სტატუსი, რათა გავიგოთ, არის თუ არა გადადებული ან გაუქმებული ღონისძიებები და მიიღწა თუ არა მოსალოდნელი შედეგები. ეს შეფასება ასევე ხელს შეუწყობს არსებული ბარიერების და გამოწვევების იდენტიფიცირებას და გეგმის ძლიერი და სუსტი მხარეების შეფასებას.

- *ადაპტაცია*

  რისკისა და მოწყვლადობის შეფასების განახლებულ ვერსიაში შესაძლებელია გამოვლენილი კლიმატური საფრთხეების ზემოქმედების დონისა და ინტენსივობის, ასევე გამოვლენილი მოწყვლადი სექტორებისა და

მოსახლეობის დაუცველი ჯგუფების ცვლილებების აღრიცხვა. გარდა ამისა, მნიშვნელოვანია დაგეგმილი ღონისძიებების პროგრესის რეგულარული შეფასება და ფაქტობრივი შედეგების შემოწმება გეგმის შემუშავებისას დასახულ მიზნებთან შედარებით. ასევე, შესაძლოა საჭირო გახდეს გარკვეული ღონისძიებების კორექტირება ან გადადება ან ახლის შემუშავება მონიტორინგის შედეგების საფუძველზე (ევროპის გარემოსდაცვითი სააგენტო, 2016) .

კლიმატის ცვლილების სხვა საკითხებთან შედარებით, კლიმატის ადაპტაციის მონიტორინგის პროცესს კონკრეტულად ორი ელემენტი ახასიათებს: i) ვადები შეიძლება არარეგულარული იყოს, რადგან ღონისძიებების პროგრესის შესაფასებლად შეიძლება საჭირო გახდეს უფრო ხანგრძლივი პერიოდები; ii) კლიმატის ცვლილების მოვლენების თანდაყოლილმა გაურკვევლობამ შეიძლება გავლენა მოახდინოს RVA-ზე, ღონისძიებებსა და შემდგომ მათი მონიტორინგის შედეგებზე, რაც მოითხოვს რეგულარულ განახლებებს დაკვირვებული ცვლილებების შესახებ მონაცემების გამოყენებით, როდესაც ეს შესაძლებელია (UNFCCC 2023) . ადაპტაციის ღონისძიებები ხშირად ფოკუსირებულია პრევენციაზე და ამ ორ ძირითად ელემენტს შეუძლია მნიშვნელოვნად იმოქმედოს თავდაპირველად დაგეგმილი ღონისძიებების შესაბამისობასა და ვადებზე. ეს მნიშვნელოვანს ხდის მოსალოდნელი მოკლევადიანი და გრძელვადიანი შედეგების ღონისძიებებში გათვალისიწნებას, ღონისძიებების პროგრესის თვალყურის დევნებისთვის შესაფერისი ინდიკატორების შერჩევას და იდენტიფიცირებულ საფრთხეებთან შესაბამისობაში მყოფი ადაპტაციის რაოდენობრივად განსაზღვრული მიზნების დასახვას.

– *ენერგომოხმარება და სიღარიბე*

ენერგომოხმარებისა და სიღარიბის საკითხის მეთოდოლოგიური საფუძვლები მონიტორინგისთვის მნიშვნელოვნად მიჩნეული ინდიკატორების გამოვლენას შეფასების ეტაპზევე გვირჩევს. ამიტომ, მონიტორინგის პროცესი ეფუძნება მონიტორინგისთვის მონიშნულ ინდიკატორებს, რომელთათვისაც ხელმომწერებს შეუძლიათ განაცხადონ პროგნოზირებული სამიზნე მნიშვნელობის შესახებ. შერჩეული ინდიკატორების მნიშვნელობების ცვლილებები და მოსალოდნელ მიზანთან შედარება შესაძლებელს ხდის ენერგომოხმარებისა და სიღარიბის შემცირების პროგრესის ეფექტურად თვალყურის დევნებას და განხორციელებული ღონისძიებების შედეგების შეფასებას. ასევე შესაძლებელია ღონისძიებების დახვეწა და კორექტირება საწყის მიზნებთან შესაბამისობაში მოყვანისა და გეგმის შესაბამისად დაბრუნების მიზნით. თუ მოხდება ცვლილებები, რომლებიც ცვლის კონტექსტს, მეთოდოლოგია საშუალებას იძლევა ხელახლა გადავიდეთ შეფასების ფაზაზე, სადაც შესაძლებელია დამატებითი ინდიკატორების იდენტიფიცირება და ინტეგრირება, რათა უზრუნველყოფილი იყოს მათი შესაბამისობა.

არსებულ გეგმებში მნიშვნელოვანი ცვლილებების შემთხვევაში, ხელმომწერებს შეუძლიათ იმუშაონ თავიანთი მეკსგ/SECAP-ის შესაბამის თავებზე და ხელახლა წარადგინონ იგი, იდეალურ შემთხვევაში, მას შემდეგ, რაც განახლებული გეგმა დამტკიცდება საკრებულოს.

მონიტორინგის განხორციელება საკრებულოსა და მუნიციპალური ადმინისტრაციის მიერ უნდა იქნას აღქმული, როგორც შესაძლებლობა, გადახედონ მეკსგ/SECAP-ის სტრატეგიასა და ღონისძიებებს მიღწეული პროგრესის, ახალი ხელმისაწვდომი ცოდნისა და ექსპერტიზის, შეცვლილი მარეგულირებელი კონტექსტის და მდგრადი ენერგიის პროექტებისა და/ან ადაპტაციის ღონისძიებების უახლესი ტექნოლოგიური ან ფინანსური შესაძლებლობების გათვალისწინებით. მონიტორინგის პროცესის მეშვეობით, მეკსგ/SECAP შეიძლება იყოს განახლებული და ასახავდეს

მუნიციპალიტეტში მიმდინარე ცვლილებებსა და ტრანსფორმაციებს, რაც დინამიურ დოკუმენტად იქცევა.

და ბოლოს, მონიტორინგის აქტივობას შეუძლია გააძლიეროს დაინტერესებული მხარეების ნდობა ანგარიშვალდებულებისა და გამჭვირვალობის დემონსტრირებით და გაზარდოს საზოგადოებასთან კომუნიკაცია პროგრესის, გამოწვევების, შესაძლებლობებისა და წარმოქმნილი საჭიროებების შესახებ რეგულარული განახლებების მიწოდებით.

7. კოორდინაცია და მხარდაჭერა მცირე მუნიციპალიტეტებისთვის

7.1. ერთობლივი მეკსგ/SECAP-ები

მეკსგ/SECAP-ის შემუშავება საჭიროებს დროსა და რესურსებს, რაც განსაკუთრებით საყურადღებია მცირე და საშუალო ზომის მუნიციპალიტეტებისთვის.

მუნიციპალიტეტები ხშირად ხაზს უსვამდნენ შემდეგ გამოწვევებს:

- შეზღუდული შესაძლებლობები ან რესურსები მეკსგ/SECAP-ის შესამუშავებლად, მათ შორის სათბურის გაზების ემისიების ინვენტარიზაციის, რისკისა და დაუცველობის შეფასებისა და ენერგეტიკული სიღარიბის შეფასების შესაბამისი მონაცემების შეგროვებისა და ანალიზისთვის;
- არასაკმარისი შესაძლებლობები კერძო სექტორში ღონისძიებების წამოწყებისთვის საჭირო დაინტერესებული მხარეების ჩასართავად;
- შეზღუდული წვდომა დაფინანსებაზე და ღონისძიებების განსახორციელებლად საჭირო დაფინანსებაზე;
- რთული ანგარიშგების მოთხოვნები.

მეზობელ მუნიციპალიტეტებთან ძალების გაერთიანებით, მუნიციპალიტეტებს შეუძლიათ გადალახონ ამ გამოწვევების ნაწილი და გამოიყენონ შესაძლებლობები მასშტაბის ეკონომიკის შესაქმნელად და რეგიონული სინერგიის გამოსაყენებლად როგორც მეკსგ/SECAP-ის შემუშავებაში, ასევე განხორციელებაში, მაგალითად, კოლექტიური ღონისძიებების შემუშავებისა და განხორციელებისთვის (მაგ., მუნიციპალურ დონეზე საზოგადოებრივი ტრანსპორტის დაგეგმვა).

ერთობლივი მეკსგ/SECAP-ის შემუშავების ორი მიდგომა არსებობს (იხილეთ აგრეთვე ცხრილი 6):

- **ერთობლივი მეკსგ/SECAP ვარიანტი 1**. ეს ვარიანტი ძალიან ჰგავს სტანდარტულ მეკსგ/SECAP-ს, რომელიც მოითხოვს მუნიციპალიტეტებისგან ინდივიდუალურად აიღონ ვალდებულება ემისიების შემცირების მიზნებისა და სხვა მიზნების მისაღწევად. მისი მთავარი განსხვავება სტანდარტულ მეკსგ/SECAP-თან შედარებით არის მუნიციპალიტეტების შესაძლებლობა, ჩართონ სხვა მუნიციპალიტეტებთან ერთად შემუშავებული ერთი ან მეტი ქმედება და ამით გაიზიარონ ერთობლივი გეგმის მონაწილე ყველა მუნიციპალიტეტს შორის სათბურის გაზების ემისიების შემცირების სარგებელი.
- **ერთობლივი მეკსგ/SECAP ვარიანტი 2.** ეს ვარიანტი მუნიციპალიტეტებს საშუალებას აძლევს, აიღონ ვალდებულება სათბურის გაზების ემისიების შემცირების საერთო მიზნის მისაღწევად, სათბურის გაზების ემისიების ერთობლივი ინვენტარიზაციის შედეგების საფუძველზე, რომელიც მოიცავს მონაწილე მუნიციპალიტეტების მთელ ტერიტორიას. ეს ვარიანტი მუნიციპალიტეტებს საშუალებას აძლევს, ერთობლივად წარუდგინონ ანგარიშები მერების შეთანხმების თვის. ვარიანტ 1-თან შედარებით, ეს ვარიანტი გულისხმობს ინტეგრაციის უფრო მაღალ დონეს (და შესაბამისად, კოორდინაციის უფრო დიდ ძალისხმევას) და ის უფრო შესაფერისად ითვლება ძალიან მცირე მუნიციპალიტეტებისთვის, რომლებსაც სხვა შემთხვევაში გაუჭირდებოდათ დამოუკიდებლად შეესრულებინათ მერების შეთანხმების მიერ ნაკისრი ვალდებულებები.

ცხრილი 6. სტანდარტული მეკსგ/SECAP-ის, ერთობლივი მეკსგ/SECAP ვარიანტი 1-ის და ერთობლივი მეკსგ/SECAP ვარიანტი 2-ის ძირითადი მახასიათებლები

	„სტანდარტული“ მეკსგ/SECAP	ერთობლივი მეკსგ/ SECAP ვარიანტი 1	ერთობლივი მეკსგ/ SECAP ვარიანტი 2
ემისიების შემცირების მიზანი	ინდივიდუალური	ინდივიდუალური	ერთობლივი
ემისიების ინვენტარი	ინდივიდუალურ	ინდივიდუალურ	ერთობლივი
სამოქმედო გეგმის მომზადება	ინდივიდუალურ	ერთობლივი	ერთობლივი
სამოქმედო გეგმის დამტკიცება	გეგმას საკრებულო ამტკიცებს	თითოეული საკრებულო ამტკიცებს ერთობლივ გეგმას	თითოეული საკრებულო ამტკიცებს ერთობლივ გეგმას
სამოქმედო გეგმის წარდგენა	ინდივიდუალური ანგარიშგება	ინდივიდუალური ანგარიშგება	ერთობლივი ანგარიშგება

წყარო: JRC-ის შემუშავება

სარკმელი 12. მაგალითი: კახეთის რეგიონის მუნიციპალიტეტების ერთობლივი მეკსგ/SECAP (საქართველო)

ხელმომწერი: კახეთის რეგიონის ადმინისტრაცია (საქართველო) | მოსახლეობა: 216 500 | მიერთება: 2018

„კახეთის რეგიონის ადმინისტრაცია“ აერთიანებს საქართველოს რვა მუნიციპალიტეტს (საგარეჯო, გურჯაანი, ლაგოდეხი, ახმეტა, სიღნაღი, დედოფლისწყარო, თელავი და ყვარელი), და წარმოადგენს ერთობლივი მეკსგ/SECAP ვარიანტი 1-ის მაგალითს.

ხელმომწერებმა აიღეს ვალდებულება ინდივიდუალურად განსაზღვრული მიზნების მისაღწევად და წარადგინეს ემისიების ცალკეული ინვენტარიზაცია. თუმცა, მეკსგ/SECAP-ებში ისინი მოიცავს ერთობლივად შემუშავებულ ზოგიერთ ქმედებას, როგორიცაა ცნობიერების ამაღლების კამპანიები შერბილებისა და ენერგეტიკული სიღარიბის საკითხებზე, ასევე ადაპტაციის საკითხებზე.

7.2. შეთანხმების კოორდინატორები

მიუხედავად იმისა, რომ მერების შეთანხმებაში ხელმომწერების სტატუსით გაწევრიანების უფლება მხოლოდ მუნიციპალიტეტებს აქვთ, ინიციატივა ასევე ოფიციალურად აღიარებს შეთანხმების კოორდინატორების (ეროვნული, რეგიონული და სუბრეგიონული საჯარო ხელისუფლების წარმომადგენლებს) როლს[39], რომლებიც ვალდებულებას იღებენ უზრუნველყონ სტრატეგიული ხელმძღვანელობა, ფინანსური და ტექნიკური მხარდაჭერა შეთანხმების ხელმომწერებისთვის მათი გეოგრაფიული არეალიდან გამომდინარე. ეროვნული და სუბ-ეროვნული/რეგიონალური ხელისუფლება მუნიციპალიტეტებს კლიმატისა და ენერგეტიკის მიზნების მისაღწევად მნიშვნელოვან პარტნიორებად აღიარებს. ამ კონტექსტში, მუნიციპალიტეტების მერების შეთანხმებაში ჩართულობის მხარდაჭერა წარმოადგენს შესაძლებლობას ეროვნული და სუბეროვნული ხელისუფლებისთვის, უკეთ მოარგონ მიდგომები ადგილობრივ საჭიროებებს და განახორციელონ კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებული ღონისძიებები ადგილზე, საზოგადოებასთან და დაინტერესებულ მხარეებთან უფრო ახლოს.

შეთანხმების კოორდინატორების მიერ გაწეული მხარდაჭერის შედეგად, მუნიციპალიტეტებს შეუძლიათ შეიმუშაონ მსგავსი, უფრო ჰარმონიზებული მეკსგ/SECAP-ები, რამაც შეიძლება ასევე ხელი შეუწყოს პროექტების აგრეგაციას და შესაბამისად, დაფინანსებაზე წვდომას.

39 https://eu-mayors.ec.europa.eu/en/coordinators

8. დასკვნები

აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებში მერების შეთანხმება (CoM East) წარმოადგენს მნიშვნელოვან ინიციატივას, რომელიც ადგილობრივ თემებს კლიმატის პრობლემის გადაჭრის საერთო ვალდებულებაში აერთიანებს. ქალაქის დონეზე ეფექტური კლიმატის სტრატეგიებისა და ღონისძიებების შემუშავებისა და განხორციელების ხელშეწყობით, CoM East მუნიციპალიტეტებს აძლევს უფლებამოსილებას, პროაქტიული როლი შეასრულონ სამი ძირითადი მიმართულებით: სათბურის გაზების ემისიების შემცირება, კლიმატის ცვლილებასთან ადაპტაცია და ენერგეტიკული სიღარიბის შემცირება მათ ტერიტორიაზე.

მდგრადი ენერგეტიკისა და კლიმატის სამოქმედო გეგმა (მეკსგ/SECAP) წარმოადგენს ძირითად ინსტრუმენტს, რომელიც ასახავს, თუ როგორ აპირებენ მუნიციპალიტეტები თავიანთი ვალდებულებების კონკრეტულ ღონისძიებებად გარდაქმნას. ინტეგრირებული და ყოვლისმომცველი მეკსგ/SECAP-ის მეშვეობით, მუნიციპალიტეტებს შეუძლიათ წვლილი შეიტანონ კლიმატის საკითხთან დაკავშირებული ისეთი ნაციონალური მიზნების მიღწევაში, როგორიცაა პარიზის შეთანხმება, და ამავდროულად გააუმჯობესონ თავიანთი მოსახლეობის ჯანმრთელობა, კეთილდღეობა და ცხოვრების ხარისხი. კარგად სტრუქტურირებული, თანმიმდევრული და ამბიციური მეკსგ/SECAP-ები დაეხმარება ადგილობრივ თემებს ახალი ეკონომიკური შესაძლებლობების აღმოჩენასა და ინოვაციების სტიმულირებაში.

წინამდებარე სახელმძღვანელო განიხილავს მეკსგ/SECAP-ის შემუშავების, განხორციელებისა და მონიტორინგის მნიშვნელოვან ასპექტებს, პროცესის ყველა ეტაპზე. ყოვლისმომცველი, ეტაპობრივი ინსტრუქციების, ასევე მაგალითებისა და საერთო პრაქტიკის მიწოდებით. ეს სახელმძღვანელო ეხმარება აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნების მუნიციპალიტეტებს დაბალ ნახშირბადიანი, მდგრადი და ინკლუზიური საზოგადოების მშენებლობაში, რაც გადამწყვეტ როლს ასრულებს მათი თემების მდგრადობის კულტურის დანერგვაში.

ლიტერატურა

ანგუელოვსკი, იზაბელი, ჯეიმს ჯ. თ. კონოლი, ჰელენ კოული და სხვ. 2022. „მწვანე გენტრიფიკაცია ევროპისა და ჩრდილოეთ ამერიკის ქალაქებში“. *Nature Communications* 13 (1): 1–13. https://doi.org/10.1038/s41467-022-31572-1.

ბასტოსი, ჯოანა, ჯაკოპო ჯუნტოლი, ნიკოლა არიგა და სხვ. 2026. „ბიომასის დილემა: სინერგიებისა და კომპრომისების შეფასება კლიმატის ცვლილების შერბილებას, ჰაერის ხარისხსა და სხვა გარემოზე ზემოქმედებას შორის მთელ ევროკავშირში“. *მდგრადი წარმოება და მოხმარება* 65 (ივნისი): 152–66. https://doi.org/10.1016/j.spc.2026.04.002.

ბერტოლდი პ. (რედ.), რედ. 2018. სახელმძღვანელო *„როგორ შევიმუშაოთ მდგრადი ენერგიისა და კლიმატის სამოქმედო გეგმა (მეკსგ/SECAP)“: ნაწილი 1: მეკსგ/SECAP პროცესი, ეტაპობრივად დაბალი ნახშირბადის და კლიმატისადმი მდგრადი ქალაქებისკენ 2030 წლისთვის.* პუბლიკაციების ოფისი. https://doi.org/10.2760/223399.

კატინო, მასიმო და დიანა რეკიენი. 2021. „იწვევს თუ არა საზოგადოების მონაწილეობა უფრო ამბიციურ და ტრანსფორმაციულ ადგილობრივ კლიმატის ცვლილების დაგეგმვას?“ *Current Opinion in Environmental Sustainability* 52 (ოქტომბერი): 100–110. https://doi.org/10.1016/j.cosust.2021.08.004.

მერების შეთანხმება – ევროპა. 2023. „თანასწორობის საკითხების ინტეგრირება მეკსგ/SECAP პროცესებში“. https://eu-mayors.ec.europa.eu/en/guidance-on-embedding-equity-in-მეკსგ/SECAP-processes.

მერების შეთანხმების ევროპის ოფისი. 2020. „მეკსგ/SECAP-ის განხორციელების მონიტორინგის მოკლე სახელმძღვანელო“. https://eu-mayors.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-10/Quick_guide-Monitoring_მეკსგ/SECAP_implementation-2020.pdf.

დავიდე, მ., გ. მელიკა, ვ. პალერმო, ო. რიბაკი და ი. სუხოდუბი. 2026. *CoM East-ის საერთო შეფასება და მეკსგ/SECAP-ების სიღრმისეული ანალიზი.* ევროკავშირის პუბლიკაციების ოფისი. https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC145840.

დევისი, სტივენ ჯ., ნათან ს. ლუისი, მეთიუ შენერი და სხვ. 2018. „ნულოვანი ემისიების მქონე ენერგეტიკული სისტემები“. Science 360 (6396): eaas9793. https://doi.org/10.1126/science.aas9793.

დიეზმარტინესი, კლაუდია ვ. და ენ გ. შორტ ჯანოტი. 2022. „აშშ-ის ქალაქები სულ უფრო მეტად აერთიანებენ სამართლიანობას კლიმატის დაგეგმვაში და ქმნიან პოლიტიკის ინსტრუმენტებს კლიმატის სამართლიანობისთვის“. *Nature Communications* 13 (1). https://doi.org/10.1038/s41467-022-33392-9.

ენერგეტიკული სიღარიბის საკონსულტაციო ცენტრი. 2023. ენერგეტიკული სიღარიბის სახელმძღვანელოები. https://energy-poverty.ec.europa.eu/observatory/publications/epah-energy-poverty-advisory-hub-handbook-1-guide-energy-poverty-0.

ევროპის გარემოს დაცვის სააგენტო. 2016. „6. ადაპტაციის მონიტორინგი და შეფასება. „ადაპტაციის მხარდაჭერის ინსტრუმენტი – დაწყება“. Climate-ADAPT, ივნისი. https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/knowledge/tools/adaptation-support-tool/step-6-0.

მერების გლობალური შეთანხმება. 2023. „მერების გლობალური შეთანხმების საერთო ანგარიშგების ჩარჩო“. https://www.globalcovenantofmayors.org/our-initiatives/data4cities/common-global-reporting-framework/.

მერების გლობალური შეთანხმების 2024 წლის ანგარიში. ცვლილებებზე დაყრდნობა. https://www.globalcovenantofmayors.org/impact2024/.

მერების გლობალური შეთანხმება. 2025. „გენდერულად თანასწორი და ინკლუზიური კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებული ღონისძიებების დაგეგმვა. ქალაქებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობების ინსტრუმენტების ნაკრები". https://www.globalcovenantofmayors.org/wp-content/uploads/2025/07/GCoM-Toolkit-Gender-Equitable-and-Inclusive-Climate-Action-Planning.pdf .

IPCC. 2022. *დანართი II: ტერმინთა განმარტება [მიოლერი, ვ., რ. ვან დიმენი, ჯ. ბ.რ. მეთიუსი, ს. მენდესი, ს. სემენოვი, ჯ. ს. ფუგლესტვედტი, ა. რაისინგერი (რედ.)]. წიგნში: კლიმატის ცვლილება 2022: ზემოქმედება, ადაპტაცია და დაუცველობა. მეორე სამუშაო ჯგუფის წვლილი კლიმატის ცვლილების სამთავრობათშორისო პანელის მეექვსე შეფასების ანგარიშში [ჰ.-ო. პორტნერი, დ. კ. რობერტსი, მ. ტიგნორი, ე. ს. პოლოჩანსკა, კ. მინტენბეკი, ა. ალეგრია, მ. კრეიგი, ს. ლანგსდორფი, ს. ლოშკე, ვ. მიოლერი, ა. ოკემი, ბ. რამა (რედ.)].* კემბრიჯის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, კემბრიჯი, დიდი ბრიტანეთი და ნიუ-იორკი, ნიუ-იორკი, აშშ. doi:10.1017/9781009325844.029.

კონა, ა., პ. ბერტოლდი, ვ. პალერმო და სხვ. 2018. *როგორ შევიმუშაოთ მდგრადი ენერგიისა და კლიმატის სამოქმედო გეგმა (მეკსგ/SECAP) აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებში.* გამოცემების ოფისი.

მონფორტი-ფერარიო, ფაბიო, ალბანა კონა, ემანუელა პედუცი, დენიზ პერნიგოტი და ენრიკო პისონი. 2018. „ენერგოდაზოგვის ღონისძიებების გავლენა ჰაერის ხარისხზე მერების შეთანხმების ინიციატივის ხელმომწერ მსხვილ ქალაქებში". *Environment International* 118 (სექტემბერი): 222–34. https://doi.org/10.1016/j.envint.2018.06.001.

NDC პარტნიორობა. 2021. „გენდერულად მგრძნობიარე NDC-ის სამოქმედო გეგმების შემუშავება. პრაქტიკული სახელმძღვანელო". https://ndcpartnership.org/sites/default/files/2023-09/genderresponsivendcactionplanspracticalguide-march-2021.pdf.

ნიუიგი, იენსი, ნიკოლას ვ. იაგერი, ედვარდ ჩალისი და ელისა კოჩსკემპერი. 2023. „აუმჯობესებს თუ არა დაინტერესებული მხარეების მონაწილეობა გარემოსდაცვით მმართველობას? მტკიცებულებები 305 შემთხვევის შესწავლის მეტაანალიზიდან". *გლობალური გარემოსდაცვითი ცვლილებები* 82 (სექტემბერი): 102705. https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2023.102705.

პედუცი, ემანუელა, მარტა ჯულია ბალდი, ენრიკო პისონი, ალბანა კონა, პაოლო ბერტოლდი და ფაბიო მონფორტი-ფერარიო. 2020 წელი. „კლიმატის ცვლილების ინიციატივის გავლენა ჰაერის დამაბინძურებლების ემისიებზე: შეხედულებები მერების შეთანხმებიდან". *Environment International* 145 (დეკემბერი): 106029. https://doi.org/10.1016/j.envint.2020.106029.

პისონი, ენრიკო, დავიდე დე მარჩი, ალბერტო დი ტარანტო და სხვ. 2024. „SHERPA-Cloud: ღია კოდის ონლაინ მოდელი ევროპაში ჰაერის ხარისხის მართვის პოლიტიკის სიმულირებისთვის". *გარემოსდაცვითი მოდელირება და პროგრამული უზრუნველყოფა* 176 (მაისი): 106031. https://doi.org/10.1016/j.envsoft.2024.106031.

რივასი, სილვია, იერაი ერნანდესი, რუბენ ურრაკა და პაულო ბარბოსა. 2021. „შედარებითი ანალიზი იმ ძირითადი ატრიბუტების ასახვისთვის, რომლებმაც შეიძლება განსაზღვრონ ადგილობრივი ადაპტაციის გეგმების წარმატებული განხორციელება“. *გარემოსდაცვითი მეცნიერება და პოლიტიკა* 117 (მარტი): 25–33. https://doi.org/10.1016/j.envsci.2020.12.002.

ტამარაკის ინსტიტუტი. 2017. „საზოგადოების ჩართულობის ტექნიკის ინდექსი“. https://www.tamarackcommunity.ca/interactive-tools/index-of-community-engagement-techniques.

ულპიანი, გ. და ნ. ვეტერსი. 2023. „ევროპაში კლიმატის ნეიტრალიტეტზე გადასვლასთან დაკავშირებული რისკების შესახებ: ქალაქის პერსპექტივა“. *განახლებადი და მდგრადი ენერგიის მიმოხილვები* 183 (2022 წლის ნოემბერი): 113448. https://doi.org/10.1016/j.rser.2023.113448.

ულპიანი, ჯულია, ნადია ვეტერსი, პაოლო ბერტოლდი და კრისტიან ტიელი. 2024. „ქალაქების ნარჩენი ემისიების შესახებ სინათლის მოფენა“. *Nature Climate Change* 14 (4): 302–5. https://doi.org/10.1038/s41558-024-01961-z.

UNFCCC. 2023. „ადაპტაციის მონიტორინგი და შეფასება ეროვნულ და სუბნაციონალურ დონეებზე: ადაპტაციის კომიტეტის ტექნიკური დოკუმენტი“. გაეროს კლიმატის ცვლილების ჩარჩო კონვენცია. https://unfccc.int/sites/default/files/resource/AC_TechnicalPaper_AdaptationMandE_2023.pdf

ვალე, ნივეს დელა, ჯულია ულპიანი და ნადია ვეტერსი. 2023. „კლიმატური სამართლიანობის შესახებ ცნობიერების შეფასება კლიმატის ნეიტრალურობისკენ მიმავალ ქალაქებში“. *ჰუმანიტარული და სოციალური მეცნიერებების კომუნიკაციები* 10 (1). https://doi.org/10.1057/s41599-023-01953-y.

WRI. 2014. სათბურის გაზების პროტოკოლი. პოლიტიკისა და მოქმედების სტანდარტი. ხელმისაწვდომია https://ghgprotocol.org/- ზე.

აბრევიატურებისა და განმარტებების სია

აბრევიატურები	განმარტებები
AFOLU	სოფლის მეურნეობა, სატყეო მეურნეობა და სხვა მიწის გამოყენება
BAU	ჩვეული განვითარების სცენარი
BEI	საბაზისო ემისიების ინვენტარიზაცია/კადასტრი
CHP	კოგენერაცია
CO_2	ნახშირორჟანგი
მერების შეთანხმება	მერების შეთანხმება კლიმატისა და ენერგეტიკისთვის
CoM East	მერების შეთანხმება აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებისთვის
CRF	საერთო ანგარიშგების ჩარჩო
DG ENEST	გაფართოებისა და აღმოსავლეთ სამეზობლოების გენერალური დირექტორატი
EAP	ენერგორესურსებზე წვდომა და სიღარიბე
EPAH	ენერგეტიკული სიღარიბის საკონსულტაციო ცენტრი
EPC	ენერგოეფექტურობის ხელშეკრულება
ESCO	ენერგეტიკული მომსახურების კომპანია
EPOV	ენერგეტიკული სიღარიბის შეფასება
GcoM	კლიმატისა და ენერგიის მერების გლობალური შეთანხმება
GEDSI	გენდერული თანასწორობა, შეზღუდული შესაძლებლობები და სოციალური ინკლუზია
GHG	სათბურის აირი
IPCC	კლიმატის ცვლილების სამთავრობათაშორისო პანელი
JRC	ერთობლივი კვლევითი ცენტრი
MEI	ემისიების ინვენტარიზაციის მონიტორინგი
MEAL	მონიტორინგი, შეფასება, ანგარიშვალდებულება და სწავლა
NDC	ეროვნულად განსაზღვრული წვლილი
NECP	ეროვნული ენერგეტიკისა და კლიმატის გეგმა
PM	ნაწილაკები
PV	ფოტოელექტრული
RVA	რისკისა და დაუცველობის შეფასება
SDG	მდგრადი განვითარების მიზანი
SEAP	მდგრადი ენერგიის სამოქმედო გეგმა
მეკსგ/SECAP	მდგრადი ენერგეტიკისა და კლიმატის სამოქმედო გეგმა
გაერო	გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია
UNDP	გაეროს განვითარების პროგრამა
UNFCCC	კლიმატის ცვლილების შესახებ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ჩარჩო კონვენცია.

სარკმელები

სარკმელი 1. სახელმძღვანელოში გამოყენებული ძირითადი განმარტებები .. 10

სარკმელი 2. შეიძლება თუ არა სხვა ინიციატივების ან პროექტების ფარგლებში შემუშავებული კლიმატის ცვლილების სამოქმედო გეგმები ჩაითვალოს ვალიდურად, როგორც მეკსგ/SECAP მერის თანამშრომლობის საბჭოს აღმოსავლეთის კონტექსტში? 14

სარკმელი 3. რეკომენდაციები, თუ როგორ უნდა უზრუნველყოთ ადგილობრივი პოლიტიკური ნება 21

სარკმელი 4. მაგალითი: ხირდალანის ადმინისტრაციული სტრუქტურა 23

სარკმელი 5. მაგალითი: ჩერნოვცის თემის „მეკსგ/SECAP სამუშაო ჯგუფი“ 24

სარკმელი 6. მაგალითი: ლუცკის გაერთიანებული თემის დაინტერესებული მხარეების ჩართულობა 30

სარკმელი 7. მდგრადი თემები ქალთა გაძლიერების გზით მოლდოვას რესპუბლიკის მუნიციპალიტეტებში 34

სარკმელი 8. ამ სექციასთან დაკავშირებული ძირითადი ცნებების განმარტება 37

სარკმელი 9. „ენერგოეფექტურობა პირველ რიგში“ პრინციპი 54

სარკმელი 10. მაგალითი: ალავერდის დაფინანსების პროექტები 62

სარკმელი 11. განხორციელების ფაზაში თავიდან აცილების გავრცელებული შეცდომები 65

სარკმელი 12. მაგალითი: კახეთის რეგიონის მუნიციპალიტეტების ერთობლივი მეკსგ/SECAP (საქართველო) 70

სურათები

სურათი 1. მერების შეთანხმების განვითარება 2050 წლამდე 7

სურათი 2. მეკსგ/SECAP-ის სამი ქვაკუთხედი 13

სურათი 3. ღონისძიებების მაგალითები თემატიკის მიხედვით 15

სურათი 4. მეკსგ/SECAP-ის 10 ძირითადი ელემენტი 18

სურათი 5. ორგანიზაციული სტრუქტურის მაგალითი 23

სურათი 6. CoM East-ის ენერგომოხმარებისა და სიღარიბის საკითხები და ინდიკატორები. 39

სურათი 7. ღონისძიებების დაგეგმვის ეტაპი: ღონისძიებების დაგეგმვა და განხორციელება 52

სურათი 8. შერბილების ღონისზიებების დაგეგმვა: 54

სურათი 9. როგორ შევაფასოთ შემარბილებელი ღონისძიებების მოსალოდნელი შედეგი (წინასწარი შეფასება) 55

სურათი 10. ადაპტაციის ღონისძიებების დაგეგმვა: ღონისძიების მაგალითები 56

სურათი 11. ენერგეტიკული სიღარიბის წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებების დაგეგმვა: მაგალითები 57

სურათი 12. ინტეგრირებული ქმედებების დაგეგმვა 59

ცხრილები

ცხრილი 1. მეკსგ/SECAP- ის შემუშავების პროცესის ძირითადი ეტაპები 19

ცხრილი 2. ხუთჯერადი სპირალის მოდელის გამოყენებით კატეგორიზებული დაინტერესებული მხარეების მაგალითი 27

ცხრილი 3. საზოგადოების ჩართულობის მაგალითები 28

ცხრილი 4. დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის გეგმის შესაძლო მონახაზი (საილუსტრაციოდ) 29

ცხრილი 5. ადაპტაციის მიზნების მაგალითი 50

ცხრილი 6. სტანდარტული მეკსგ/SECAP-ის, ერთობლივი მეკსგ/SECAP ვარიანტი 1-ის და ერთობლივი მეკსგ/SECAP ვარიანტი 2-ის ძირითადი მახასიათებლები 70

ევროკავშირთან დაკავშირება

თქვენთან უახლოესი ცენტრის მისამართის პოვნა შეგიძლიათ ონლაინ (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_en).

ტელეფონით თუ წერილობით

Europe Direct არის სერვისი, რომელიც პასუხობს თქვენს შეკითხვებს ევროკავშირის შესახებ. თქვენ შეგიძლიათ დაუკავშირდეთ ამ სერვისს:

- უფასო ზარით: 00 800 6 7 8 9 10 11 (ზოგიერთ ოპერატორს შეიძლება ჰქონდეს გადასახადი ამ ზარებისთვის),
- შემდეგ სტანდარტულ ნომერზე: +32 22999696,
- შემდეგი ფორმის საშუალებით: european-union.europa.eu/contact-eu/write-us_en.

ევროკავშირის შესახებ ინფორმაციის მოძიება

ონლაინ

ევროკავშირის შესახებ ინფორმაცია ევროკავშირის ყველა ოფიციალურ ენაზე ხელმისაწვდომია Europa-ს ვებსაიტზე (europa.eu).

ევროკავშირის პუბლიკაციები

ევროკავშირის პუბლიკაციების ნახვა ან შეკვეთა შეგიძლიათ შემდეგ ბმულზე: op.europa.eu/en/publications. უფასო პუბლიკაციების რამდენიმე ეგზემპლარის მიღება შესაძლებელია Europe Direct-თან ან თქვენს ადგილობრივ დოკუმენტაციის ცენტრთან დაკავშირებით (european-union.europa.eu/contact-eu/write-us_en).

ევროკავშირის კანონმდებლობა და მასთან დაკავშირებული დოკუმენტები

ევროკავშირის იურიდიული ინფორმაციის მისაღებად, მათ შორის 1951 წლიდან ევროკავშირის ყველა კანონმდებლობის ყველა ოფიციალურ ენაზე გამოცემული ვერსიისთვის, ეწვიეთ EUR-Lex-ს (eur-lex.europa.eu).

ღია მონაცემები ევროკავშირიდან

პორტალი data.europa.eu უზრუნველყოფს წვდომას ევროკავშირის ინსტიტუტების, ორგანოებისა და სააგენტოების ღია მონაცემთა ნაკრებებზე. მათი ჩამოტვირთვა და ხელახლა გამოყენება შესაძლებელია უფასოდ, როგორც კომერციული, ასევე არაკომერციული მიზნებისთვის. პორტალი ასევე უზრუნველყოფს წვდომას ევროპის ქვეყნების მონაცემთა ნაკრებების სიმრავლეზე.

მეცნიერება პოლიტიკისთვის

ერთობლივი კვლევითი ცენტრი (JRC) უზრუნველყოფს დამოუკიდებელ, მტკიცებულებებზე დაფუძნებულ ცოდნასა და მეცნიერებას, რაც მხარს უჭერს ევროკავშირის პოლიტიკას საზოგადოებაზე დადებითი გავლენის მოხდენის მიზნით.

სანახავად დაასკანირეთ QR კოდი:

ერთობლივი კვლევითი ცენტრი
https://joint-research-centre.ec.europa.eu

Publications Office
of the European Union